

Regeringens proposition

1984/85: 191

med förslag om utländska banketableringar i Sverige;

beslutad den 28 mars 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovan nämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att utländska banker skall tillåtas etablera sig här i landet. Etableringen skall enligt förslaget ske i bankaktiebolagsform. Däremot tillåts inte utländska banker att inrätta filialer här. Den utlandsägda banken skall bildas med stöd av bankrörelselagen. Banken blir alltså en självständig svensk juridisk person som i princip skall vara underkastad samma författningsmässiga reglering som de svenskägda bankerna.

De svenska och utländska bankerna skall så långt möjligt behandlas lika. Detta innebär bl. a. att en utlandsägd bank måste vara beredd att ta emot inlåning från allmänheten och driva en förhållandevis bred verksamhet. En utlandsägd bank skall kunna erhålla valutahandelstillstånd och tillstånd att driva fondkommissionsrörelse i samma omfattning som en svensk bank. Avdelningskontor skall kunna inrättas utan särskilt tillstånd enligt de regler som nu gäller för svenska banker. För svenska banker gäller vidare i princip ett förbud mot förvärv av aktier. I vissa fall kan dock regeringen medge undantag från förbudet. Även i detta avseende föreslås att svenska och utländska banker skall behandlas lika.

En utlandsägd banks aktiekapital bör inte vara mindre än 25 milj. kr. Någon maximigräns för kapitalets storlek anges däremot inte.

Endast de banker kan påräkna etableringstillstånd som är välrenommerade och har en god ställning i hemlandet. Moderbanken bör vara välkonsoletterad och stå under effektiv tillsyn. Det förhållandet att en utländsk bank redan har viss kontakt med Sverige och svenska företag bör också kunna beaktas vid tillståndsprövningen.

Förslaget innehåller vidare bestämmelser som möjliggör för ett utlandsägt bankaktiebolag att ha utländska medborgare i styrelsen. Det föreslås att högst en tredjedel av styrelsens ledamöter får vara utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands. Regeringen skall kunna ge dispens från denna bestämmelse.

Utländska banker föreslås även fortsättningsvis kunna inrätta representationskontor enligt de regler som gäller för närvarande.

Slutligen föreslås ett tillägg till lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. som innebär att en utländsk bank som har aktier i en bank här i landet i princip inte skall kunna få tillstånd att förvärva aktier i svenska aktiebolag.

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1985.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 10), lagrådets yttrande (s. 116) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter (s. 118). Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslaget måste därför läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs att 4 § 1 mom., 6 §, 10 § 1 mom. samt 18, 22, 35, 72, 74, 189 och 190 §§ lagen (1955: 183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

1 mom. De som vilja stifta bankaktiebolag skola upprätta bolagsordning samt därå söka regeringens stadfästelse.

Stiftarna skola vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Den som är i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Föreslagen lydelse

4 §¹

1 mom. Bankaktiebolag bildas av stiftare, som skall vara minst tio till antalet. Stiftarna skall vara här i riket bosatta svenska medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Utan hinder av första stycket får bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår.

6 §²

Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket. För registrering av bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Utan hinder av andra stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företags firman. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet bank får ej intagas i bifirma.

¹ Senaste lydelse 1975: 227.

² Senaste lydelse 1974: 166.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

I mom. Teckning av aktier skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av notarius publicus eller landsfiskal eller av stiftarna. Vid teckningslistan skola vara fogade på enahanda sätt styrkta avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.
Om ett bankaktiebolag bildas av utländskt bankföretag behöver teckningslistan inte läggas fram.

18 §³

Aktier i bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsobjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., ävensom av andra svenska samfälligheter och stiftelser samt till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931). Har aktieförvärv skett annorledes än genom teckning eller överlåtelse, skall vad nyss stadgats icke i något fall medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken enligt denna lag eller den vid förvärvet gällande bolagsordningen är förenad med de förvärfvade aktierna, bekomma ytterligare aktier.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärfvas endast av utländskt bankföretag som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Förvärv av aktie, som skett i strid med *inhållet* i första stycket, är ogillt.

Förvärv av aktie, som skett i strid med första eller andra stycket, är ogillt.

22 §

Ansökan om bankaktiebolagets registrering skall göras av styrelsen senast ett år från det oktroj beviljats.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om *fullständiga namnet* ävensom hemvist, *så ock* förklaring att dessa personer *äro svenska medborgare och ej äro* omyndiga.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om *fullständigt namn*, hemvist *och medborgarskap samt* förklaring att *desa personer inte är* omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen allenast på grund av denna lag.

³ Senaste lydelse 1982: 624.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skall firman tecknas av annan person än som avses i andra stycket, gäller vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Bolagets postadress skall angivas.

Vid ansökningen skola fogas:

1. de listor, å vilka aktieteckningen ägt rum, jämte avskrift av desamma;
2. avskrift av protokollet vid konstituerande stämman;
3. två avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen;
4. avskrift av den i 15 § 1 mom. omförmälda handlingen rörande tilldelningen av aktier:

5. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande uppgift dels om det tecknade belopp, för vilket tilldelning av aktier ägt rum, samt om det belopp, för vilket aktier må hava förklarats förverkade enligt 28 §, dels angående det belopp, som inbetalts å aktiekapitalet, och, där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier, som till fullo betalats, dels ock om det sätt varpå inbetalningen skett.

Har ej å ansökningen varje styrelseledamot och styrelsesuppleant eller annan, som är bemyndigad att teckna bolagets firma, egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

35 §⁴

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skola teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter.

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning skall teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter. Någon kungörelse behövs dock inte när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.

I såväl teckningslistan som kungörelsen skall upptagas bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning ävensom erinran om den i 18 § stadgade inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Har i ökningsbeslutet bestämmelse ej meddelats om tiden för betalning av nya aktier, skall sådan bestämmelse upptagas i teckningslistan och kungörelsen.

Sedan ökningsbeslutet registrerats, skall styrelsen låta införa kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som styrelsen bestämmer. Det åligger ock styrelsen att ofördröjligen i rekommenderat brev om bolagsstämmans beslut underrätta varje aktieägare, om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas.

72 §⁵

Styrelseledamöterna skola vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat

⁴ Senaste lydelse 1977: 693.

⁵ Senaste lydelse 1970: 666.

Nuvarande lydelse

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket få vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

Föreslagen lydelse

av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens hemmyndigande, tillsynsmyndigheten får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken. Vid beräkningen skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

74 §⁶

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseeende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör.

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseeende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. *I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.*

Styrelsen må jämväl uppdraga åt annan än verkställande direktör att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning.

Angående den befogenhet i olika avseenden, som skall tillkomma verkställande direktör eller person som avses i andra stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Hava flera verkställande direktörer utsetts, skall in-

⁶ Senaste lydelse 1979: 1050.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

struktionen angiva huru ledningen av bankens verksamhet skall mellan dem fördelas. Styrelsen skall, så snart kan ske, till tillsynsmyndigheten insända avskrift av instruktionen ävensom, där ändringar vidtagas i densamma, meddela myndigheten därom.

Uppdrag som sägs i denna paragraf må när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag äger styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen må icke åt enskild styrelseledamot eller annan uppdraga att avgöra ärende, som avser:

1. inrättande eller indragning av avdelningskontor eller övertagande av annan bankrörelse;

2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov;

3. beviljande av kredit till befattningshavare, som avses i 61 § första stycket, eller annan befattningshavare, som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande ärenden, till den som är gift med sådan befattningshavare, till person som avses i 61 § andra stycket eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslutning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;

4. förvärv av aktie, emissionsbevis, förlagsbevis som avses i 55 § första stycket 5 samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening i andra fall än då fråga är om sådant värdepapper, som är för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt, eller förvärvet sker med stöd av 55 § andra eller tredje stycket och styrelsebeslut angående förvärvet ej kan utan olägenhet avvaktas;

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallas av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde;

6. utgivande av obligationer med längre löptid än ett år.

I denna paragraf meddelade bestämmelser angående kredit och obligationer skola gälla även i fråga om garantiförpliktelse, som bankbolag ikläder sig.

189 §⁷

Bildas bankaktiebolag eller ökas bankbolags aktiekapital för övertagande av annan bankrörelse, må andel i vad bolaget sålunda skall övertaga utgöra vederlag för aktie i bolaget samt teckning ske med villkor, att sådant tillskott skall få göras; och skall i övrigt i ty fall gälla denna lags bestämmelser om bankbolags bildande och aktiekapitalets ökning med följande tillägg och undantag:

1. Vid bankbolags bildande skall teckningslista och vid aktiekapitalets ökning bolagsstämans beslut om ökningen innehålla jämväl alla de om bankrörelsens övertagande träffade bestämmelserna. Vad som stadgas i 9 och 33 §§ föranleder ej därtill att värdet av det, som för aktie skall tillskju-

⁷ Senaste lydelse 1968: 601.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

tas i annat än penningar, skall i teckningslista eller i bolagsstämmans beslut om ökning av aktiekapitalet uppskattas till visst penningbelopp.

2. Där vid bankbolags bildande ej samtliga tecknare enligt bestämmelse i teckningslistan äro berättigade att för aktie tillskjuta annat än penningar, äger å konstituerande stämman tecknare, vilken berättigats att göra tillskott i annat än penningar, ej deltaga i omröstning enligt 15 §; ej heller må sådan tecknare eller av honom tecknade eller eljest förvärvade aktier vid omröstningen tagas i beräkning.

3. Vad som stadgas i 36 § äger ej tillämpning.

4. Tillgång, som bankbolag på sätt ovan sägs övertagit, skall vid dess införande i bolagets böcker upptagas till skäligt värde.

5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handel för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handen, som i 55 eller 56 § omförmäles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom, som bankbolaget på detta sätt förvärvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

Första stycket gäller inte för ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

190 §⁸

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill.

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill. *Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får inte överta en svenskägd banks rörelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

⁸ Senaste lydelse 1975: 227.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

dels att 7 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 14 a §, av nedan angivna lydelse.

7 §

Kontrollsubjekt får inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva

1. så många aktier i svenska aktiebolag att genom förvärvet förvärvarens andel av aktiekapitalet eller röstetalet för samtliga aktier i bolaget kommer att överskrida något av gränsvärdena tio, tjugo, fyrtio eller femtio procent,
2. andelar i svenska handelsbolag,
3. äganderätt eller nyttjanderätt till rörelser som drivs här i landet eller delar av sådana rörelser.

Om vissa utländska bankföretags förvärv finns särskilda bestämmelser i 14 a §.

14 a §

Ett utländskt bankföretag som äger aktier i ett bankaktiebolag här i landet får inte förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet.

Utan hinder av första stycket får ett utländskt bankföretag som driver handel med värdepapper som ett led i denna rörelse förvärva aktier i svenska aktiebolag.

Förvärv i strid mot bestämmelserna i denna paragraf är ogiltigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-03-14

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagradsremiss med förslag om utländska banketableringar i Sverige

1 Inledning

Enligt den svenska banklagstiftningen får bankrörelse drivas här i landet endast av vissa särskilt angivna svenska rättssubjekt. Sådan rörelse bedrivs, förutom av riksbanken, av bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. Med bankrörelse avses verksamhet, vari ingår inlåning från allmänheten på räkning som allmänt används av bank.

Utländska medborgare eller företag får inte förvärva aktier i svenskt bankaktiebolag. Ett utländskt bankföretag kan dock få tillstånd att här i landet bedriva verksamhet som inte innefattar inlånings- eller utlåningsrörelse (representationskontor).

I maj 1983 tillkallade chefen för finansdepartementet en kommitté¹ med uppdrag att göra en översyn av kreditmarknadens struktur. Kommittén antog namnet kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06). Kommittén fick i uppdrag att behandla bl. a. förutsättningarna för utlandsägda finansinstituts, däribland bankers, etablering i landet samt formerna för svenskägda finansinstituts etablering utomlands.

¹ F. d. landshövdingen Nils Hörjel, ordförande, samt docenten Alf Carling, bankinspektören Stig Danielsson, riksbanksdirektören Erik Karlson och rättschefen Kurt Malmgren.

Kommittén, som behandlat frågan om utländska bankers etablering i Sverige med förtur, avgav i september 1984 betänkandet (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

I 1 § lagen (1955: 183) om bankrörelse (BL) anges vilka som får driva bankrörelse här i riket. Bankrörelse får utövas endast av Sveriges riksbank, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret. Begreppet bankrörelse definieras i paragrafen som sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänligen begagnas.

Enligt 18 § BL får aktie i bankaktiebolag genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., och av andra svenska samfälligheter och stiftelser samt till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931). Syftet med denna regel är att skydda svenska affärsbanker mot utländskt inflytande.

Av det sagda framgår att bankrörelse i den i BL angivna betydelsen här i landet får drivas enbart av svenska rättssubjekt. Verksamhet som varken omfattar inlåning eller utlåning får dock – efter regeringens tillstånd – drivas här av utländska bankföretag (1 § fjärde stycket BL). Med stöd av denna bestämmelse har hittills 28 utländska bankföretag erhållit tillstånd att driva representations- och förmedlingsverksamhet i Sverige.

En förutsättning för att ett bankaktiebolag skall beviljas tillstånd (oktroj) att driva rörelse är att den tillämnade rörelsen finnes vara nyttig för det allmänna (4 § 1 mom. sista stycket BL). Detta krav infördes för affärsbankerna redan genom 1911 års bankrörelselag. Som motiv angavs att det borde finnas en möjlighet att hindra bildandet av nya banker i fall där de uppenbarligen inte skulle vara till nytta för det allmänna. Prövningen anses innehålla både ett kvalitativt och ett kvantitativt inslag. I praktiken är det emellertid fråga om en samlad bedömning.

I Sverige finns f. n. 15 affärsbanker. Några egentliga nybildningar av bankaktiebolag har – med undantag av Sveabanken som beviljades oktroj år 1982 – inte förekommit sedan slutet på 1920-talet.

Bankverksamheten i Sverige har fortlöpande internationaliserats. De svenska affärsbankerna har i allt högre grad etablerat sig i utlandet. Även

sparbankerna och föreningsbankerna – genom Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank – har etablerat sig utanför Sverige. Förutom den traditionella betalningsförmedlingen omfattar bankernas utlandsrörelse finansiering av export, import och direktinvesteringar. Bankerna medverkar också vid statens och företagens upplåning utomlands och vid värdepappershandel, aktieemissioner m. m. över gränserna. Vidare omfattar utlandsrörelsen arbitrageverksamhet, valutahandel m. m.

Vid utgången av 1983 hade de svenska affärsbankerna tillsammans 8 helägda dotterbolag utanför Sverige och 17 participationer med en ägarandel över 10 %. Den övervägande delen av affärsbankerna finns i finanscentra i Europa, USA och Fjärran Östern. London är den viktigaste etableringsorten. Balansomslutningen för de svenska bankernas ägarandelar motsvarade år 1983 cirka 10 % av de svenska moderbankernas balansomslutning.

Samtliga våra nordiska grannländer tillåter numera utländska banketableringar. I Danmark, som är medlem i EG, öppnades den första utländska bankfilialen år 1975. Finland erhöll sina första utlandsägda dotterbanker 1982 medan Norge så sent som i januari i år meddelade sju utländska banker tillstånd att etablera dotterbank i landet.

Kreditmarknadskommittén har i sitt betänkande (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige föreslagit att utländska banker skall få möjlighet att bedriva bankverksamhet i Sverige. Kommittén har främst hänvisat till den internationella praxis som råder i fråga om utländska banketableringar och det förhållandet att Sverige inom kort riskerar att inta en särställning bland OECD-länderna genom att vi endast tillåter utländsk bank att inrätta representationskontor här i landet. Enligt kommittén är denna ensidiga avskärmning av den svenska kreditmarknaden i längden ohållbar. Kommittén har vidare pekat på att svenska banker förorsakats olägenheter vid sina utlandsetableringar genom att andra länder uppställer krav på reciprocitet, dvs. svenska banker får tillstånd att etablera sig endast om landets egna banker får möjlighet att etablera sig i Sverige.

Kommittén föreslår att en utländsk bank som önskar etablera sig här skall få göra detta i form av en dotterbank eller, under vissa förutsättningar, som konsortiebank. Den utlandsägda banken blir enligt förslaget ett svenskt bankaktiebolag, som skall vara underkastat samma författningsmässiga reglering som de svenskägda bankaktiebolagen. Det kommer därför att krävas bl. a. att regeringen givit banken oktroj att driva bankrörelse här. Kommittén konstaterar vidare att även den svenska valutaregleringen och den kreditpolitiska lagstiftningen kommer att gälla för de utlandsägda bankerna.

Kommitténs utgångspunkt är att en utländsk bank skall få tillstånd att driva bankverksamhet här under samma förutsättningar som en svensk bank. Tillståndsgivningen bör emellertid inte ske på sådant sätt att de

utländska bankerna kommer att spela en dominerande roll på bankmarknaden eller att möjligheterna att bedriva en effektiv kreditpolitik och att upprätthålla valutaregleringen försämras. Kommittén menar därför att det kan bli nödvändigt med vissa speciella villkor och regler för de utlandsägda bankernas verksamhet. Kommittén sätter också upp ett antal särskilda prövningskriterier för de utländska banker som önskar etablera sig här. Kriterierna tar sikte på bedömningar av dels den utländska bankens rörelse, inriktning och kreditvärdighet, dels bankens hittillsvarande kontakter med Sverige och svenska företag, dels den verksamhet som den utlandsägda banken avser att driva i Sverige.

Kommitténs förslag har väckt ett stort och över lag positivt intresse. Inte någon remissinstans har avstyrkt förslaget om att utländska banker skall beredas möjlighet att etablera sig i Sverige. De föreslagna etableringsformerna – dotterbank eller konsortiebank – har endast mött allvarliga erinringar från föreningen Foreign Bankers Association in Sweden. Föreningen, vars medlemmar utgörs av banker som har representationskontor i Sverige, har förklarat att en etablering i form av filial är att föredra.

För egen del vill jag instämma i att tiden nu får anses vara mogen för att tillåta utländska banker att etablera sig här i riket. Etableringen bör – av skäl som jag återkommer till – ske i form av bankaktiebolag. Ett väsentligt konstaterande är därmed att den utlandsägda banken kommer att utgöra ett svenskt bankaktiebolag på vilket svensk lagstiftning och reglering är att tillämpa. En utgångspunkt för förslagets utformning är vidare att så få särregleringar som möjligt bör gälla för de utlandsägda bankerna jämfört med de svenskägda.

I samband med diskussionen om i vilken form de utlandsägda bankerna skall medges rätt att etablera sig här har fråga uppkommit om de utländska bankernas möjligheter att förvärva aktier i ett svenskt bankaktiebolag. En av kommitténs sakkunniga har i ett särskilt yttrande lagt fram ett förslag som innebär att ett begränsat utländskt ägande bör tillåtas i svensk bank. Även en del remissinstanser har tagit upp frågan och hävdar att saken borde avgöras i detta sammanhang eller i vart fall snarast möjligt.

I direktiven till kreditmarknadskommittén (Dir 1983: 38) uttalade jag att starka skäl talade för att utländska etableringar av finansinstitut här i huvudsak begränsas till nyetableringar, i synnerhet om de sker på bankmarknaden. Jag framhöll att det var ett samhällsintresse att det internationellt sett begränsade antalet svenska affärsbanker stannar under inhemsk kontroll. Kommittén borde därför inte föreslå ändringar i sak i de regler som hindrar utländskt ägande av de nu befintliga svenska affärsbankerna även om etableringsfrihet i princip råder i övrigt.

Med anledning av innehållet i direktiven i denna del har kommittén inte ansett att översynen bör omfatta någon omprövning av förbudet för utlänning att förvärva aktier i ett svenskt bankbolag. Kommittén har också deklarerat att – om den haft att överväga denna fråga – den i så fall bör

prövas i samband med översynen av kreditmarknadsstrukturen i stort. De övergripande strukturfrågorna avser kommittén att behandla i sitt huvudbetänkande.

Från många håll har framhållits det angelägna i att tillåta ett begränsat utländskt ägande i svenska banker på sätt som förekommer i bl. a. våra grannländer. Tillräckligt underlag för att nu ta ställning till detta spörsmål föreligger enligt min mening inte. Jag har emellertid inte funnit anledning motsätta mig att saken blir föremål för överväganden av kreditmarknads-kommittén. Formuleringarna i de tidigare angivna direktiven bör således inte hindra kommittén från att ta upp denna fråga. Jag har också under hand försäkrat mig om att kommittén är beredd att göra detta och i sitt huvudbetänkande framlägga de förslag i denna del som kommittén kan finna motiverade.

En uppgift för kommittén har varit att ta ställning till om den s. k. behovsprövningen i oktrojförfarandet bör vara kvar i sin nuvarande form. I kommitténs direktiv uppgav jag att en behovsprincip för prövning av banketableringar borde behållas. Jag sade emellertid samtidigt att kommittén borde överväga möjligheterna att införa en "omvänd" behovsprövning av innebörd att en ansökan om etablering skulle få avslås endast om den tillänkta verksamheten var oförenlig med en sund utveckling av bankväsendet.

Kommittén har funnit det olämpligt och opsykologiskt att lätta på behovsprövningen för enbart utländska banker. Eftersom så få särregler som möjligt skall gälla för de utländska bankerna är det enligt kommittén inte tillfredsställande att ha olika behovsprövning för inhemska och utländska banker. Kommitténs slutsats är därför att behovsprövningen tills vidare bör ha den innebörd den hittills har haft.

Jag delar kommitténs uppfattning att det inte är lämpligt att ha olika regler i fråga om oktrojprövning för svenska och utländska banker. Skall t. ex. behovsprövningen ges en ny innebörd bör den nya regeln således gälla för bankaktiebolagen generellt. Kommittén har emellertid inte ansett sig kunna ta slutlig ställning till frågan om en behovsprövning på bankområdet annat än i samband med den övergripande översynen av strukturen på kreditmarknaden. Jag ämnar återkomma även till denna fråga när kommitténs huvudbetänkande föreligger. Några förändringar bör därför enligt min mening inte nu genomföras i denna del.

Sammanfattningsvis kan jag således ansluta mig till de principer som legat till grund för kommitténs förslag om etablering av utländska banker här i landet. Förslaget är även i övrigt väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning.

I det följande kommer jag att närmare behandla frågan om utländsk banketablering i Sverige i avsnitt 2.2, om etableringsformen i avsnitt 2.3, om oktrojprövningen i avsnitt 2.4, om styrelsen i avsnitt 2.5, om verksam-

hetsplanen i avsnitt 2.6, om introduktionen av de utländska bankerna i avsnitt 2.7 samt om representationskontorens ställning i avsnitt 2.8.

Mina kommentarer till de enskilda lägbestämmelserna återfinns i specialmotiveringen (avsnitt 4).

2.2 Utländsk banketablering i Sverige

Mitt förslag: Utländska banker tillåts etablera sig här i landet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 126–134).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget. Kamrarrätten i Stockholm och Landsorganisationen i Sverige (LO) anser dock att det vore naturligt att ta ställning till frågan om utländska banketableringar här först efter kreditmarknadskommitténs slutliga genomgång av den svenska kreditmarknadens struktur (se bil. 3 avsnitten 1.4 resp. 1.13).

Skälen för mitt förslag: Enligt internationell praxis är det ytterst få länder som vägrar utländska banker etableringstillstånd. Av OECD-länderna är det – förutom Sverige – numera endast Island och Nya Zeeland som intar denna restriktiva hållning. Sverige är av tradition anhängare till en ökad frihandel och har inom ett flertal områden aktivt verkat för ett vidgat internationellt samarbete. Vår ekonomi har under senare tid alltmer internationaliserats och vårt utlandsberoende och engagemang på utländska marknader är nu så stort att det är svårt att motivera den nuvarande protektionistiska inställningen i fråga om banketableringar.

Som nämnts tillåter de flesta av de länder som utgör Sveriges viktigaste handelspartners utländska banketableringar. Under senare år har dock i en del länder tillstånd till etableringar av utländska banker förenats med krav på reciprocitet, vilket har skapat olägenheter för svenska banker.

Den ökande utrikeshandeln har medfört att de svenska företagen i allt större utsträckning efterfrågat bankservice för sin verksamhet utomlands. De svenska bankerna har under de senaste åren också kraftigt ökat sina ansträngningar att bistå de svenska företagen i utlandet. Utländska banketableringar i Sverige kan komma att innebära en stimulerande och i det längre perspektivet en positivt verkande konkurrens för de svenska bankerna inom vissa delar av bankmarknaden. Sannolikt kommer de utländska bankerna även att kunna ge de svenska företagen en utökad och förbättrad service på många områden. Som exempel kan nämnas den internationella betalningsförmedlingen, utländska kredit- och kapitalmarknader, nya exportmarknader. Vidare kan etablering av utländska banker öppna möjligheter till ökad service till svenska dotterföretag i utlandet.

Vad jag nu anfört talar enligt min mening för att tillåta utländska banker att etablera sig här i landet. Jag delar i och för sig de remissinstansers uppfattning som anser att det vore en fördel om man kunde avvakta kreditmarknadskommitténs huvudbetänkande om kreditmarknadens struktur innan ställning togs till utländska banketableringar. Det får emellertid här bli en avvägning mellan det angelägna i att snarast öppna våra gränser för utländska banker och de olägenheter som kan tänkas uppstå om denna fråga behandlas med förtur. Kommittén har för sin del funnit att att en förtursprövning av frågan om utländska bankers etablering kan ske utan att man tar ställning till strukturfrågorna i stort och utan att kommittén i sitt återstående arbete blir bunden i sina överväganden. Även enligt min mening överväger de skäl som talar för att saken behandlas nu.

2.3 Etableringsformen

Mitt förslag: Utländska banker tillåts etablera sig här i form av bankaktiebolag med en eller flera ägare.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Kommittén föreslår dock att i ett bankaktiebolag skall en av de utländska ägarna ha ett dominerande inflytande (se betänkandet s. 136–144).

Remissinstanserna: I stort sett samtliga som yttrat sig i frågan har accepterat kommitténs förslag. Foreign Bankers Association har förklarat att etableringsformen filial vore att föredra (se bil. 3 avsnitt 2.6). Även Svensk Industriförening ställer sig tveksam till att inte medge etablering genom filialbank (se bil. 3 avsnitt 2.7).

Skälen för mitt förslag: De etableringsformer som kan tänkas komma i fråga för en utländsk bank i Sverige är bankaktiebolag eller filial. Till skillnad från ett bankaktiebolag utgör en filial inte någon självständig juridisk person utan kan beskrivas som ett avdelningskontor med självständig förvaltning.

I kreditmarknadskommitténs direktiv angav jag att starka skäl talade emot att medge att avdelningskontor eller filialer till utländska banker upprättas här. Jag pekade på att eftersom de utlandsägda bankerna förutsattes bli valutainlämningar med tillgång till den svenska kreditmarknaden, skulle de kredit- och valutapolitiska kontrollproblemen bli alltför svårbevästrade om bankerna samtidigt var en integrerad del av de utländska moderbankernas rörelse. Endast en inhemsk juridisk person, alltså ett bankbolag och inte en filial till en utländsk bank, borde enligt vad jag då uppgav få vara valutabank med det myndighetsansvar som är förenat med en sådan ställning.

Kommittén konstaterar för sin del att det i och för sig skulle vara möjligt att finna en form för filialetablering i Sverige.

Enligt kommittén skulle emellertid de svenska förhållandena vad gäller banklagstiftning och valuta- och kreditpolitisk lagstiftning kräva en omfattande särreglering för filialen. Särregleringen skulle bli av en sådan omfattning att någon större skillnad inte skulle föreligga mellan filial och dotterbank. Kommitténs slutsats blir därför att utländska banker inte bör få etablera sig i Sverige i form av filial.

Jag har inte funnit att något framkommit som givit mig anledning att ändra min i direktiven redovisade inställning till filialen som etableringsform för de utländska bankerna. Sådan etablering bör därför inte få förekomma.

Från svensk synpunkt erbjuder aktiebolagsformen flera fördelar. Den innebär att utländska banker kan bilda ett bankaktiebolag som i alla avseenden är likvärdigt med de inhemska bankbolagen. Bankaktiebolaget bildas med stöd av banklagen och utgör en självständig svensk juridisk person. Banklagen kommer med vissa ändringar att i sin helhet kunna tillämpas på dess verksamhet. Det kommer att bli lätt att passa in ett sådant bankbolag i olika regleringar som är nödvändiga ur valuta- och kreditpolitisk synpunkt.

De utlandsägda bankaktiebolagen kommer således att bli betraktade som valutainlåningar. Detta innebär att betalningar mellan banken och de svenska kunderna kommer att kunna ske utan att tillstånd från riksbanken erfordras. Moderbanken är emellertid valutaautlåning och för andra betalningar än sådana som är att hänföra till löpande betalningar mellan moderbanken och den svenska dotterbanken kommer att krävas tillstånd av riksbanken. På detta sätt avskärmas i valutareglingshänseende moder- och dotterbank från varandra.

Valutahandeln är förbehållen riksbanken och valutabankerna. Huruvida en bank skall få tillstånd att driva valutahandel avgörs av riksbanken. Det får förutsättas att en utlandsägd dotterbank som ges tillstånd att driva bankverksamhet i Sverige även erhåller valutahandelstillstånd. Valutabankerna har inom valutaregleringen ålagts betydelsefulla uppgifter som bl. a. innefattar myndighetsutövning. En handläggande tjänsteman kan således i vissa fall ställas till ansvar för myndighetsmissbruk eller vårdslös myndighetsutövning enligt 20 kap. 1 § brottsbalken.

Även den kreditpolitiska lagstiftningen kommer att fullt ut kunna tillämpas på ett utlandsägt bankaktiebolag. Vid utländska bankers inträde på svensk marknad är det givet att principen om lika behandling leder till att också de utlandsägda bankerna blir föremål för kreditpolitiska åtgärder i samma mån som de svenska bankerna utsätts för sådana. Härvid inbegrips t. ex. deltagande i bostadsbyggandets finansiering vilket f. n. sker i speciella former. Riksbanken bör alltså i sin kreditpolitiska styrning sträva efter en likabehandling av de utlandsägda och de svenska bankerna.

En av fördelarna med att tillåta de utländska bankerna att etablera sig endast i form av bankaktiebolag är att tillsynen över dessa blir förhållandevis okomplicerad att ordna. Den utlandsägda banken är en från moderbanken formellt sett fristående enhet och en självständig juridisk person. Tillsynen över dessa banker bör därför i stort kunna följa samma mönster som gäller för de svenska bankerna. Detta innebär att det är bankinspektionen som har att självständigt utöva tillsyn och kontroll över att den utlandsägda bankens verksamhet står i överensstämmelse med den svenska banklagen och dess krav på sund bankverksamhet.

Enligt min mening talar således flera skäl för att välja bankaktiebolaget som etableringsform. Jag anser därför att utländska bankers verksamhet här bör drivas i denna form. Några avgörande argument för att därtill kräva att bankaktiebolaget skall ha enbart en ägare och således alltid utgöra en helägd dotterbank föreligger emellertid enligt min mening inte. Jag anser att det skall kunna vara möjligt för två eller flera utländska banker att tillsammans bilda ett bankaktiebolag. Det är då att föredra att en av moderbankerna har ett dominerande inflytande eftersom ansvarsförhållandena i ett sådant fall blir klarare och tillsynen underlättas. Jag finner emellertid inte skäl att motsätta mig etableringar där dotterbanken inte på detta sätt har en dominerande ägare.

2.4 Oktrojprövningen

2.4.1 Behovsprövningen

Mitt förslag: Kravet på att bankrörelsen skall vara nyttig för det allmänna behålls tills vidare i sin nuvarande utformning som ett villkor för att oktroj skall beviljas.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 149–160).

Remissinstanserna: Av de sju remissorgan som yttrat sig i denna fråga har Svenska bankföreningen tillstyrkt kommittéförslaget (se bil. 3 avsnitt 4.4) medan Näringsfrihetsombudsmannen (NO), Svenska företagares riksförbund och Svenska handelskammarförbundet förordat en omvänd behovsprövning på sätt som anges i kommitténs direktiv (se bil. 3 avsnitten 4.3, 4.6 och 4.7). Fullmäktige i Sveriges riksbank har föreslagit att de utländska bankerna nu bör ges tillstånd att bedriva rörelse i Sverige, men att frågan om behovsprincipens tillämpning i övrigt får anstå i avvaktan på fortsatt arbete inom kommittén (se bil. 3 avsnitt 4.2). Enligt hovrätten för Västra Sverige står det klart att beaktandet av skälen för och emot utländsk banketablering i Sverige har endast vag anknytning till den kvantitativa delen av allmännyttbegreppet (se bil. 3 avsnitt 4.1).

Skälen för mitt förslag: Oktrojprövningen kan sägas ha en formell och en materiell sida. De formella villkoren för oktroj kommer till uttryck bl. a. i vissa krav rörande stiftarna och i fråga om bolagsordningens innehåll. Den materiella sidan av oktrojprövningen kommer bl. a. till uttryck i villkoret att rörelsen skall vara nyttig för det allmänna. Som jag uppgivit tidigare anser jag att såvitt möjligt samma regler bör gälla för de utländska bankerna som för de svenska. Eftersom kommitténs slutliga ställningstagande till hur villkoren för att meddela oktroj bör utformas ännu inte föreligger, bör de nuvarande reglerna tillämpas tills vidare. Den egentliga innebörden av kravet på att rörelsen skall vara nyttig för det allmänna är att det utgör en grund för möjligheten att stoppa banketableringar i en situation då det finns tendenser till en från allmän synpunkt osund utveckling mot en överetablering av bankinstitut.

De villkor jag nu redovisat bör inte hindra nyetableringar så länge det är möjligt att på detta sätt främja effektiviteten inom bankområdets olika sektorer genom ökad konkurrens.

På samma sätt som det kan vara till nytta för det allmänna att stimulera konkurrensen vad gäller de tjänster som de utländska bankerna kan tänkas erbjuda här i landet kan det vara till nytta för det allmänna att de svenska bankerna har goda möjligheter att etablera sig i andra länder. Skulle ett reciprocitetstänkande utomlands hindra sådan svensk etablering kan det hävdas att det är till nytta för de svenska bankerna och det allmänna att sådana hinder undanröjs genom att utländska banker tillåts etablera sig här.

Mot den här angivna bakgrunden menar jag att det även med tillämpning av nu gällande etableringsregler finns utrymme för att ge ett antal utländska banker tillstånd att etablera sig här i landet. När det gäller att bedöma de utländska bankernas oktrojansökningar kommer störst vikt att fästas vid bankernas kvalitativa egenskaper.

2.4.2 Vissa etableringsvillkor

Mitt förslag: De svenskägda och de utlandsägda bankerna skall så långt möjligt behandlas lika. Särskilda villkor eller begränsningar för utländsk banketablering får i princip ställas upp endast om detta är motiverat av tungt vägande skäl.

Kommitténs förslag: Den allmänna utgångspunkten att de svenskägda och utlandsägda bankerna skall behandlas lika överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 179). Kommittén gör emellertid avsteg från denna princip i flera fall och avviker därigenom från mitt förslag. Således föreslår kommittén att en utlandsägd bank inte skall ges tillstånd att driva fondkommissionsrörelse förrän banken varit verksam i Sverige en viss tid

(s. 190). Sådan bank skall heller inte få inrätta avdelningskontor utan tillstånd (s. 202). Vidare föreslår kommittén att de utlandsägda bankerna enligt lag inte skall kunna erhålla tillstånd att förvärva aktier i andra sidoföretag än sådana som driver verksamhet med bankgemensamt ändamål (s. 200–202). Kommittén anger slutligen vilka förhållanden som enligt dess mening bör tillmätas betydelse vid prövningen av ansökan om oktroj. En del av dessa kriterier – främst sådana som kan sägas vara specifikt tillkomna för de utlandsägda bankerna – återfinns inte i mitt förslag (s. 180–185).

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i allmänhet i tanken på att så få särregler som möjligt bör gälla för de utlandsägda bankerna. En rad invändningar framförs mot att kommittén avviker från denna princip samt mot de särskilda kriterier som kommittén tagit upp. Bankspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank och Foreign Bankers Association anser att den utlandsägda banken genast skall kunna erhålla tillstånd att driva fondkommissionsrörelse (se bil. 3, avsnitt 5.1, 5.5 och 5.11) medan styrelsen för Stockholms fondbörs instämmer i kommitténs förslag om viss väntetid (avsnitt 5.10). Även Svenska fondhandlareföreningen förordar en försiktig tillståndsgivning (avsnitt 5.14). När det gäller förvärv av aktier i sidoblag finner kommerskollegium, Foreign Bankers Association och Sveriges industriförbund att kommittén gjort obefogade avvikelser från vad som gäller för svenskägda banker (avsnitt 5.2, 5.11 och 5.16). Avdelningskontor bör enligt bankspektionen, kommerskollegium, fullmäktige i Sveriges riksbank och Näringsfrihetsombudsmannen (NO) kunna etableras utan tillstånd på sätt som gäller för svenska banker (avsnitt 5.1, 5.2, 5.5 och 5.7).

Skälen för mitt förslag: Utländska banker skall enligt det nu framlagda förslaget tillåtas etablera sig i Sverige i form av bankaktiebolag. De utlandsägda bankbolagen blir svenska juridiska personer och kommer att driva sin verksamhet här under i allt väsentligt samma regler som de svenska bankerna. Enligt min mening finns därmed inte några skäl att ställa upp sådana särskilda villkor för etableringen att denna i praktiken motarbetas. Jag anser alltså att de utländska bankerna bör få etablera sig och verka på den svenska marknaden på i princip samma villkor som de svenska bankerna. Därmed är också sagt att de krav som i dag ställs på de svenska bankerna även kommer att ställas på de utländska.

Inlåning på räkning

Redan av definitionen på bankrörelse – verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som allmänt används av bank – följer att de utlandsägda bankerna måste vara beredda att ta emot den inlåning som kunder önskar sätta in på räkning i banken. En bank som inte avser att

erbjuda denna möjlighet kan således enligt min mening inte få oktroj. Däremot är jag inte beredd att ange någon norm för omfattningen av denna del av verksamheten.

Bred verksamhet

Sedan gammalt brukar det krävas av svenska banker att de kan erbjuda allmänheten ett brett sortiment av tjänster. Detta förhållande är dock inte reglerat i författning. Det ingår emellertid i kreditmarknadskommitténs uppgift att pröva om kravet på ett brett sortiment även i framtiden skall utgöra en förutsättning för beviljandet av oktroj. I avvaktan på kommitténs ställningstagande bör ändringar inte göras av gällande praxis på denna punkt. Detta bör dock inte innebära att en utlandsägd bank skall vara skyldig att driva verksamhet som omfattar alla de banktjänster allmänheten har behov av. Verksamheten får emellertid inte vara så snäv att den lika gärna kunde ha drivits i fondkommissionsbolag eller finansbolag utan bör inrymma flertalet av de traditionella banktjänsterna. Bl. a. bör en viss rörelse i svenska kronor drivas upp så att banken kan erbjuda tjänster i denna form till inhemska kunder.

Att en bank förutsätts driva en bred verksamhet innebär inte att banken skulle vara förhindrad att inrikta huvuddelen av sin verksamhet på en eller flera särskilda sektorer av bankområdet. Det får antas att de utländska banker som avser att etablera sig här kommer att vända sig i första hand till svenska företag med anknypning till utlandet samt utländska företag som är etablerade här i landet. Jag ser inte något hinder i att så sker men, som framgått av vad jag tidigare har anfört får verksamheten inte avgränsas till enbart detta.

Spritt ägande

F. n. finns inga direkta bestämmelser om ägarspridning inom bankområdet. Kreditmarknadskommittén har enligt sina direktiv att undersöka de problem som kan sammanhånga med en stark ägarkoncentration av bankväsendet. I direktiven uttalas att det är ett viktigt samhällsintresse att banker inte blir föremål för en stark ägarkoncentration och därmed kommer att anknytas till vissa ägarkonstellationer inom näringslivet.

Kommittén anger för de utländska moderbankernas del att krav på ett spritt ägande bör gälla även för dem. De utländska banker som önskar etablera sig här bör således inte enligt kommittén domineras av en eller några få ägare, med undantag dock för statsägda banker.

Som framgått av redovisningen här tar direktiven i denna del huvudsakligen sikte på de svenskägda bankerna. Något krav på spritt ägande kan uppenbarligen inte ställas på utlandsägda banker i Sverige. Tvärtom har för dessa etableringar förordats dotterbanksformen med en dominerande ägare. Vad sedan gäller ägarförhållandena i de utländska moderbankerna eller motsvarande är följande att säga. De nackdelar med ägarkoncentra-

tion i svenska banker som är redovisade i direktiven, bl. a. anknytningen till vissa ägarkonstellationer inom näringslivet, är inte av samma betydelse i fråga om de utländska moderbankerna. Jag anser det därför inte lämpligt att ställa upp ett generellt krav på spritt ägande i moderbanker för att ge tillstånd till etablering i Sverige. Detta ställningstagande utesluter dock inte att ägarförhållandena kan tillmätas viss betydelse vid oktrojprövningen.

Aktiekapitalet

I bolagsordningen skall den oktrojsökande bankens aktiekapital anges. Detta kan också ske så att aktiekapitalet bestäms till ett lägre eller högre belopp. I sådant fall får det lägre beloppet inte utgöra mindre än en tredjedel av det högre (7 § BL).

Kommittén har i sitt förslag angivit vissa, icke i lag reglerade, rikt-punkter för aktiekapitalets storlek i de utlandsägda bankerna. För att skapa erforderlig bas för en sund bankverksamhet hör, enligt förslaget, aktiekapitalet som regel uppgå till minst 25 milj. kr. Vidare föreslås, som en begränsande faktor, att aktiekapitalet under de första verksamhetsåren som regel inte bör överstiga 75 milj. kr.

För egen del ansluter jag mig till kommitténs förslag i fråga om minimikapital. Jag finner det emellertid inte nödvändigt att i detta sammanhang föreslå någon maximering av aktiekapitalet eller någon annan åtgärd med motsvarande syfte.

Fondkommissionsrörelse

Tillstånd för ett bankaktiebolag att driva fondkommissionsrörelse meddelas av bankinspektionen (3 § fondkommissionslagen).

Kommittén har framhållit bl. a. att det skett en omfattande nyetablering av fondkommissionärer under senare år och att de utländska bankerna som regel inte har någon ingående kännedom om den svenska värdepappersmarknaden utan är hänvisade till att anställa svensk personal för att skaffa sig sådana kunskaper. Av dessa skäl menar kommittén att tillstånd för utländska banker att driva fondkommissionsrörelse bör övervägas först sedan dessa banker varit verksamma i Sverige erforderlig tid.

Jag delar den uppfattningen som bl. a. bankinspektionen framfört att det är ifrågavarande banks kompetens och resurser som bör vara avgörande vid prövningen av fråga om tillstånd att driva fondkommissionsrörelse. En utlandsägd bank skall därför i och för sig kunna erhålla sådant tillstånd redan i samband med att banken startar sin verksamhet.

Avdelningskontor

Enligt gällande bestämmelser kan ett bankaktiebolag öppna avdelningskontor utan särskilt tillstånd. Saken skall dock utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen (68 § BL).

Kommittén föreslår att en utlandsägd bank inte skall få inrätta avdelningskontor utan att bankinspektionen meddelat tillstånd till detta. Kommittén anser således att det inte är tillräckligt med endast en anmälan.

Enligt min mening innebär kommitténs förslag i denna del ett onödigt avsteg från principen om lika behandling av svenska och utländska banker. Jag anser därför att ett avdelningskontor skall kunna öppnas av en utlandsägd bank enligt samma regler som gäller för svenska banker.

Aktieförvärvsförbud

För bankaktiebolag gäller i princip ett förbud mot förvärv av aktier. Från förbudet finns dock undantag i 55 § första stycket 5 BL för förvärv av aktier i annat bankaktiebolag, i utländskt bankföretag och i svenskt aktiebolag eller utländskt företag, vars ändamål kan anses gynna bankväsendet eller det allmänna. För att en bank skall få förvärva sådana aktier krävs dock regeringens tillstånd. Med stöd av den nämnda bestämmelsen driver ett flertal svenska bankbolag bl. a. finansbolag i form av dotterbolag.

En viktig uppgift för kreditmarknadskommittén är att kartlägga och ange riktlinjerna för bankernas verksamhet i sidoföretag. Intill dess kommitténs arbete är slutfört är regeringens praxis i de tillståndsärenden om aktieförvärv som berör de inhemska bankerna mycket restriktiv.

Mot den här angivna bakgrunden finns det givetvis också anledning att tills vidare se restriktivt även på de utländska bankernas möjligheter till motsvarande aktieförvärv. I motsats till kommittén anser jag emellertid inte att det är nödvändigt att helt utesluta möjligheten för de utländska bankerna att förvärva aktier av ifrågavarande slag. Även i detta avseende bör således de utländska bankerna behandlas på samma sätt som de svenska. De eventuella ändringar av aktieförvävsreglerna som kan bli aktuella bör genomföras först sedan kommittén redovisat sitt huvudbetänkande. Enligt min mening kan det inte uppstå några negativa verkningar med anledning härav, eftersom varje förvärv av aktier förutsätter regeringens tillstånd. Några sådana tillstånd bör tills vidare endast undantagsvis meddelas för förvärv av aktier och då i huvudsak i företag som avser att tjäna allmänt gemensamma intressen på bankområdet. Exempel på sådana företag är Bankomatcentralen AB, AB Giro och Upplysningscentralen UC AB.

Prövningskriterier

Riktpunkt för tillståndsprövningen bör bl. a. vara att den utländska banken skall vara välrenommerad och i hemlandet ha en god ställning. Moderbanken bör vara välkonsoliderad och stå under effektiv tillsyn. Att en utländsk bank redan har förbindelser med Sverige och svenska företag eller är hemmahörande i ett land med vilket Sverige har handelsutbyte bör också beaktas vid prövningen av en ansökan om oktroj. Något strikt krav på reciprocitet bör inte ställas upp. Detta utesluter inte att reciprocitetshänsyn i enskilda fall kan beaktas vid tillståndsprövningen.

I motsats till kommittén anser jag emellertid inte att frågor som hänger samman med en utländsk banks personalrekrytering eller det förhållandet att den utländska banken varit engagerad i den svenska statens upplåning utomlands bör inverka vid prövningen av en oktrojansökan. Att de utlandsägda bankerna skall följa svensk arbetsrättslagstiftning och den arbetsmarknads- och kollektivavtalspraxis som tillämpas inom bankbranschen är vidare självklart och behöver inte nämnas särskilt i detta sammanhang.

2.5 Styrelse och verkställande direktör

Mitt förslag: I en utlandsägd bank får högst en tredjedel av styrelsens ledamöter vara utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands.

Styrelsens ordförande skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige.

Verkställande direktören, som utses inom styrelsen, kan vara utländsk medborgare men skall vara bosatt i Sverige.

Dispens från de angivna bestämmelserna rörande styrelsens sammansättning och styrelsens ordförande får ges av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av tillsynsmyndigheten.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 203–205).

Remissinstanserna: Endast fullmäktige i Sveriges riksbank har yttrat sig i denna del och därvid förklarat att man inte har något att erinra mot de föreslagna reglerna (se bil. 3 avsnitt 7.2).

Skälen för mitt förslag: Enligt 72 § BL skall styrelseledamöterna i ett bankaktiebolag vara svenska medborgare och bosatta här i landet. Någon möjlighet till dispens från denna regel ges inte i BL.

För aktiebolag i allmänhet gäller också att styrelseledamot och verkställande direktör skall vara svensk medborgare och bosatt här i landet (8 kap. 4 § ABL). Kommerskollegium kan emellertid ge dispens från denna bestämmelse. Enligt den praxis som f. n. tillämpas ges som regel dispens för upp till en tredjedel av styrelsens ledamöter. Nyligen har också bestämmelserna i ABL ändrats så att medborgarskap och bosättning i annat nordiskt land jämställts med medborgarskap och bosättning i Sverige (prop. 1983/84: 184, LU 8, rskr 19).

Enligt min mening är det rimligt att en utlandsägd bank i sin styrelse tillåts ha ett visst antal utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands. Mot bakgrund av den praxis som tillämpas i fråga om

aktiebolag i allmänhet anser jag att högst en tredjedel av det totala antalet styrelseledamöter i en utlandsägd bank bör få vara utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands. En bestämmelse av denna innebörd bör föras in i BL.

Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande. Styrelsens val av ordförande skall godkännas av regeringen (77 § BL). Detta skall självklart gälla även för utlandsägda banker. Enligt min mening bör ordföranden i en utlandsägd bank i regel vara svensk medborgare och bosatt här i landet.

Ett bankaktiebolags styrelse skall inom sig utse verkställande direktör (74 § BL). För en utlandsägd bank bör det inte ställas upp krav på att verkställande direktören skall vara svensk medborgare. Däremot bör det av praktiska skäl alltid krävas att han är bosatt här i landet.

I vissa fall – särskilt när det gäller medborgare i annat nordiskt land och svenska medborgare bosatta utomlands – kan det finnas skäl att ge dispens från de nu nämnda reglerna om styrelsens sammansättning och om dess ordförande. En sådan möjlighet bör därför införas. När det gäller styrelsens sammansättning bör dispensmöjligheten tillämpas restriktivt. Det bör inte medges att över hälften av det totala antalet styrelseledamöter är utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands.

Enligt 71 § BL får regeringen utse högst 5 ledamöter i styrelsen för ett bankaktiebolag. Vidare gäller enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag att de anställda i ett bankaktiebolag med minst 25 arbetstagare har rätt att utse 2 ledamöter i bolagets styrelse jämte suppleanter. Av principen om att svenskägda och utlandsägda banker skall behandlas lika följer att även nu nämnda regler skall gälla för de utlandsägda bankerna.

2.6 Verksamhetsplan

Mitt förslag: En ansökan om oktroj skall vara åtföljd av en plan för den tilltänkta verksamheten (verksamhetsplan).

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 185–188).

Remissinstanserna: Endast bankinspektionen och fullmäktige i Sveriges riksbank har särskilt tagit upp frågan om verksamhetsplan. Båda remissinstanserna tillstyrker förslaget (se bil. 3 avsnitt 5.1 och 5.5).

Skälen för mitt förslag: Prövningen av en oktrojansökan innefattar bl. a. en allmän bedömning av omfattningen och beskaffenheten av den planerade verksamheten. Den bank som ansöker om oktroj måste därför pretera en ingående utredning om den tilltänkta verksamheten.

I försäkringslagstiftningen har nyligen införts krav på att den som ansöker om koncession för försäkringsrörelse skall till ansökan foga en plan för den tilltänkta verksamheten (prop. 1984/85: 77, NU 11, rskr 111). Också banklagsutredningens förslag till ny banklagstiftning innehåller motsvarande krav.

Enligt min mening bör redan i detta sammanhang i BL införas krav på att den som ansöker om oktroj skall ge in en verksamhetsplan.

Verksamhetsplanen skall i princip endast utgöra en grund för prövningen av ansökan om oktroj. Väsentliga avsteg från verksamhetsplanen som banken gör i sin verksamhet bör anmälas till bankinspektionen. Det förhållandet att bankbolaget avviker från planen utgör emellertid inte skäl för formellt ingripande från bankinspektionens sida om avvikelserna inte innefattar sådant missförhållande som är särskilt angivet i BL.

Syftet är att uppgifterna i verksamhetsplanen skall komplettera de uppgifter om den tilltänkta verksamheten som finns i bolagsordningen. Vad gäller det närmare innehållet i planen kan jag i allt väsentligt ansluta mig till kommitténs förslag. Planen bör alltså innehålla t. ex. en utförlig beskrivning av den tilltänkta verksamheten med angivande av de målgrupper som banker avser att rikta sig till, en redogörelse för hur bankens organisation kommer att vara utformad samt bolagets tänkta verksamhetsområde, en analys rörande det förväntade kapitalkravet fördelat på de olika riskklasserna enligt kapitaltäckningsbestämmelserna i 57 § BL, en plan för anskaffning av svensk valuta samt en prognos över det förväntade ekonomiska utfallet under de tre första verksamhetsåren.

Det ligger i sakens natur att man inte generellt kan ange allt vad en verksamhetsplan bör innehålla. Detta måste i viss mån anpassas efter förhållandena i varje särskilt fall. Den myndighet som prövar ansökan om oktroj måste också ha möjlighet att begära de kompletteringar av uppgifterna i planen som anses erforderliga.

2.7 Introduktionen av utländska banker

Som jag tidigare uppgivit har hittills närmare 30 utländska bankföretag meddelats tillstånd att driva representationskontor här. De utländska bankernas intresse av den svenska marknaden återspeglas i viss mån av detta förhållande. Av dessa banker torde dock endast en del vara intresserade av att genast starta bankverksamhet här i landet. Hur många som i en första omgång kommer att ansöka är inte möjligt att förutse. Det går inte heller att förutse inriktningen och omfattningen av den verksamhet som de utländska bankerna önskar driva här. Det är därför knappast möjligt att i förväg ange hur många utlandsägda bankbolag som kan beviljas oktroj. Denna fråga får närmare bedömas i samband med prövningen av ansök-

ningarna i den första omgången. Det kan emellertid inte uteslutas att man vid denna liksom vid senare prövningar tvingas avslå någon eller några ansökningar om det skulle visa sig att antalet sökande är så stort att den svenska bankmarknaden skulle allvarligt störas om alla tilläts etablera sig här samtidigt.

Enligt min mening bör ansökningsförfarandet fortskrida på så sätt att en sista ansökningsdag – den 1 oktober 1985 – anges för de banker som önskar få sina ansökningar prövade i en första omgång vid årsskiftet 1985/86. Ansökningarna skall ges in till bankinspektionen, som har att bereda ärendena och med eget förslag redovisa dem till regeringen.

Andra banker kan när som helst efter den angivna dagen ge in sin oktrojansökan. Prövningen av dessa ansökningar kommer att ske fortlöpande allteftersom förhållandena medger. Detta innebär att de banker som inte är klara med sitt ställningstagande i etableringsfrågan till den 1 oktober kan avvakta en senare och lämpligare tidpunkt utan att detta tidsmässigt för med sig några olägenheter.

Ansökningshandlingarna skall vara skrivna på svenska. Även i övrigt skall den utlandsägda bankens språk i kontakterna med myndigheterna här i landet vara svenska.

2.8 Representationskontorens ställning

Mitt förslag: En utländsk bank skall även fortsättningsvis, efter regeringens tillstånd, kunna inrätta representationskontor här i landet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 235–236).

Remissinstanserna: Hovrätten för Västra Sverige och kammarrätten i Stockholm har angett att det i lagtexten närmare bör anges vilken verksamhet som får bedrivas genom representationskontor (se bil. 3 avsnitt 8.1).

Skälen för mitt förslag: Regeringen har vid tillståndsgivningen begränsat representationskontorens verksamhet till att avse representations- och förmedlingsverksamhet. Kontoren har således inte själva eller för bankens räkning kunnat sluta avtal med kunder i Sverige. Om dessa begränsningar inte iakttas kan tillståndet dras in, något som dock ännu inte varit aktuellt.

Att möjlighet nu öppnas för utländska bankföretag att driva fullständig bankverksamhet här i landet utesluter inte att det finns behov av att kunna driva representationskontor här för sådana utländska bankföretag som inte önskar etablera sig i Sverige genom ett svenskt bankbolag. Möjligheten för ett utländskt bankföretag att, efter tillstånd av regeringen, driva represen-

tationskontor här i landet bör därför finnas kvar. Det bör också vara möjligt för utländska banker som etablerar sig här att även fortsättningsvis ha representationskontor. Jag finner det inte erforderligt att i detta sammanhang närmare precisera BL:s regler om vilken verksamhet som får bedrivas vid ett representationskontor.

2.9 Ikraftträdande

De ändringar i BL som möjliggör för utländska banker att etablera sig här i landet bör träda i kraft så snart som möjligt. Jag föreslår att så sker den 1 juli 1985. Vid samma tidpunkt bör även ändringen i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. träda i kraft.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

1 § Bankrörelse må, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, som därtill erhållit regeringens tillstånd (oktroj).

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmäneligen begagnas.

Angående sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret är särskilt stadgat.

Utländskt bankföretag får i Sverige

1. bilda bankaktiebolag som driver bankrörelse i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt
2. efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

I gällande lag upptas i paragrafens fjärde stycke en bestämmelse enligt vilken ett utländskt bankföretag kan få tillstånd att inrätta representationskontor här i landet. Denna bestämmelse bör kompletteras så att den fullständigt anger ett utländskt bankföretags möjligheter att driva verksamhet i Sverige. Med ett utländskt bankföretag skall förstås en juridisk person, som är bank och som bildats enligt lagen i en främmande stat.

Redan i inledningen av BL slås således fast den nyhet som innebär att ett utländskt bankföretag kan få bilda ett bankaktiebolag här i landet och i detta bolag driva bankverksamhet i enlighet med BL:s bestämmelser. Denna möjlighet står inte öppen för något annat utländskt rättssubjekt än ett bankföretag. Vidare följer att bankverksamheten får drivas endast i en nyetablering i form av ett bankaktiebolag.

Det utlandsägda bankbolaget kommer att utgöra ett svenskt bankbolag, som måste ha regeringens tillstånd (oktroj) för att driva verksamheten och som kommer att stå under bankinspektionens tillsyn.

I fjärde stycket andra punkten återfinns den gällande bestämmelsen om representationskontor. Där regleras utländskt bankföretags verksamhet, som drivs från ett fast driftställe i Sverige. Bestämmelsen innefattar ett indirekt förbud att driva verksamhet i vilken ingår inlånings- eller utlåningsrörelse. Det är således här fråga om ett vidare förbud än om förbudet skulle utformas med stöd av definitionen på bankrörelse enligt 1 § andra stycket BL. Genom den negativa bestämningen ges teoretiskt möjlighet för en utländsk bank att från kontoret driva all annan verksamhet än inlånings- och utlåningsrörelse, t. ex. annan central bankverksamhet såsom arbitrage- och rembursverksamhet. Även annan verksamhet skulle kunna vara tänkbar. Enligt lagen i det utländska bankföretagets hemland kan banken ha rätt att driva en verksamhet som inrymmer åtskilligt mera än vad som avses med bankverksamhet enligt svensk banklagstiftning. Eftersom lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket inte är tillämplig i fråga om utländskt bankföretags rätt att här driva verksamhet, måste sådan verksamhet som ligger utanför vad som i BL avses med bankverksamhet, även prövas enligt denna paragraf. Avsikten har emellertid inte varit att tillåta ett utländskt bankföretag att driva sådan verksamhet vid ett representationskontor i Sverige. Inte heller har avsikten varit att ge utländskt bankföretag tillstånd att driva annan central bankverksamhet. Regeringen har därför i tillstånden angett att verksamheten skall vara representations- och förmedlingsverksamhet.

4 § 1 mom. Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stiftarna skall vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio. Utan hinder härav får dock ett bankaktiebolag stiftas av ett eller flera utländska bankföretag.

Den som är i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Regeringen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår.

Första stycket har kompletterats med en bestämmelse som anger att en plan för den tilltänkta verksamheten skall bifogas oktrojansökan. I avsnitt 2.6 har givits exempel på uppgifter som bör tas in i denna plan och vilka syften planen skall tjäna.

Enligt andra stycket skall ett bankaktiebolag stiftas av minst tio personer, som skall vara myndiga, här i riket bosatta, fysiska personer. Här föreslås ett tillägg för att göra det möjligt för ett eller flera utländska bankföretag att stifta ett bankaktiebolag. Skall den planerade banken ägas av två eller flera utländska bankföretag bör således lika många få vara stiftare.

6 § Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket. För registrering av bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Utän hinder av andra stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företagets firma. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet bank får ej intagas i bifirma.

Enligt den gällande lydelsen skall ett bankaktiebolags firma innehålla ordet bank. Vidare skall firman bl. a. skilja sig från benämningar på utländska bankinrättningar, som är allmänt kända i Sverige. Enligt tredje stycket, som är nytt, föreligger det inte något hinder mot att den utlandsägda bankens firma innehåller firman för de utländska bankföretag som bildat bankbolaget i Sverige. Är det utlandsägda bankbolaget ett helägt dotterbolag till en utländsk bank bör dotterbolagets firma regelmässigt innehålla den utländska moderbankens firma.

10 § *I mom.* Teckning av aktier skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av notarius publicus eller landsfiskal eller av stiftarna. Vid teckningslistan skola vara fogade på enahanda sätt styrkta avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför. Om ett bankaktiebolag bildas av utländskt bankföretag behöver teckningslistan inte läggas fram.

Reglerna om hur ett bankaktiebolag bildas är tämligen omfattande och utformade med hänsyn till bl. a. att ett bankaktiebolag regelmässigt har ett stort antal ägare. På en punkt föreslås här en ändring. Det bankbolag som bildas av utländska bankföretag har endast ett eller några få sådana företag som ägare. Ägarförhållandena måste vara helt klara redan innan oktrojansökan lämnas in till tillsynsmyndigheten. Vid bildande av en utlandsägd bank krävs därför inte att teckningslistan läggs fram för offentlig teckning.

18 § Aktier i bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., ävensom av andra svenska samfälligheter och stiftelser samt till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974:931). Har aktieförvärv skett annorledes än genom teckning eller överlåtelse, skall vad nyss stadgats icke i något fall medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken enligt denna lag eller den vid förvärvet gällande bolagsordningen är förordnad med de förvärvade aktierna, bekomma ytterligare aktier.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärfvas endast av utländskt bankföretag som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Förvärv av aktie, som skett i strid med första eller andra stycket, är ogiltigt.

Enligt gällande lydelse är det i princip förbjudet för utländsk fysisk eller juridisk person att förvärva aktier i bankaktiebolag. Förvärv som skett i strid med dessa bestämmelser är ogiltiga. Ingen ändring föreslås i dessa bestämmelser såvitt avser svenskägda banker.

Det bankbolag som stiftas av utländskt bankföretag enligt BL:s regler kommer att vara ett svenskt bankaktiebolag. För att ett utländskt bankföretag över huvud taget skall ha möjlighet att etablera ett bankbolag i Sverige, bör företaget självfallet ha rätt att förvärva aktier i bolaget. Särskilda bestämmelser om detta har tagits in i ett nytt andra stycke. Tillstånd av regeringen erfordras och sådant tillstånd kan ges endast till utländskt bankföretag. Vid nyetableringen ges detta tillstånd i samband med oktrojen. Svensk fysisk eller juridisk person får således inte förvärva aktier i ett bankbolag som bildats av ett utländskt bankföretag. Även ett förvärv genom svenskägd utländsk bank bör förhindras med stöd av denna paragraf. Bestämmelsen innebär vidare att ett utländskt bankföretag som önskar avyttra aktier i ett dylikt bankbolag till ett annat utländskt bankföretag inte kan göra detta utan att regeringens tillstånd inhämtas. Om förvärv har skett i strid med dessa bestämmelser är förvärvet ogiltigt. Bestämmelser om detta har tagits in i det nuvarande andra stycket, som enligt förslaget kommer att utgöra paragrafens tredje stycke.

22 § Ansökan om bankaktiebolagets registrering skall göras av styrelsen senast ett år från det oktroj beviljats.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om fullständigt namn, hemvist och medborgarskap samt förklaring att dessa personer inte är omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen allenast på grund av denna lag. Skall firman tecknas av annan person än som avses i andra stycket, gäller vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Bolagets postadress skall angivas.

Vid ansökningen skola fogas:

1. de listor, å vilka aktieteckningen ägt rum, jämte avskrift av desamma;
2. avskrift av protokollet vid konstituerande stämman;
3. två avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen;
4. avskrift av den i 15 § 1 mom. omförmälda handlingen rörande tilldelningen av aktier;
5. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande uppgift dels om det tecknade belopp, för vilket tilldelning av aktier ägt rum, samt om det belopp, för vilket aktier må hava förklarats förverkade enligt 28 §, dels angående det belopp, som inbetalts å aktiekapitalet, och, där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier, som till fullo betalats, dels ock om det sätt varpå inbetalningen skett.

Har ej å ansökningen varje styrelseledamot och styrelsesuppleant eller annan, som är bemyndigad att teckna bolagets firma, egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

I ansökan om bankaktiebolagets registrering skall enligt gällande lydelse i en särskild förklaring anges att utsedda styrelseledamöter och styrelsesuppleanter är svenska medborgare. Enligt vad som föreslås i 72 § andra stycket får emellertid utländska medborgare ingå i styrelsen för ett bankaktiebolag bildat av utländskt bankföretag. Av den anledningen föreslås att förklaringen om svenskt medborgarskap i registreringsansökan ersätts med en skyldighet att lämna uppgift om medborgarskapet.

35 § Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning skall teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter. Någon kungörelse behövs dock inte när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.

I såväl teckningslistan som kungörelsen skall upptagas bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning ävensom erinran om den i 18 § stadgade inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Har i ökningsbeslutet bestämmelse ej meddelats om tiden för betalning av nya aktier, skall sådan bestämmelse upptagas i teckningslistan och kungörelsen.

Sedan ökningsbeslutet registrerats, skall styrelsen låta införa kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som styrelsen bestämmer. Det åligger ock styrelsen att ofördröjligen i rekommenderat brev om bolagsstämmans beslut underrätta varje aktieägare, om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller i tidsutdräkt kan inhämtas.

I ett bankbolag som bildats av en eller flera utländska bankföretag får endast sådant företag förvärva aktier. I första hand bör endast utländskt bankföretag som redan innehar aktier i bankbolaget få teckna nya aktier i samband med en nyemission. Förvärv av aktier i samband med en nyemission i utländsk bank kräver enligt föreslagen ändring i 18 § BL regering-

ens tillstånd. Av denna anledning behöver ett utlandsägt bankbolag inte kungöra ett beslut om aktiekapitalets ökning. Ökningsbeslutet kommer till allmänhetens kännedom genom kungörandet enligt 172 § BL.

72 § Styrelseledamöterna skola vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken. Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som får vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

Enligt första stycket skall styrelseledamöterna i ett bankaktiebolag vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Som ett särskilt undantag för utlandsägda bankbolag har i ett nytt andra stycke föreskrivits att högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter får vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kan för ett visst bankaktiebolag tillåta att ett högre antal utlandssvenskar och utländska medborgare får ingå i styrelsen. En sådan dispens bör ges restriktivt och aldrig avse mer än hälften av det totala antalet styrelseledamöter. Styrelsens ordförande skall enligt en särskild bestämmelse i regel vara svensk medborgare och bosatt i Sverige. Även här finns dock möjlighet att dispensera från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning i landet.

74 § Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.

Styrelsen må jämväl uppdraga åt annan än verkställande direktör att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning.

Angående den befogenhet i olika avseenden, som skall tillkomma verkställande direktör eller person som avses i andra stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Hava flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen angiva huru ledningen av bankens verksamhet skall mellan dem fördelas. Styrelsen skall, så snart kan ske, till tillsynsmyndigheten

insända avskrift av instruktionen ävensom, där ändringar vidtagas i densamma, meddela myndigheten därom.

Uppdrag som sägs i denna paragraf må när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag äger styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen må icke åt enskild styrelseledamot eller annan uppdraga att avgöra ärende, som avser:

1. inrättande eller indragning av avdelningskontor eller övertagande av annan bankrörelse;
2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov;
3. beviljande av kredit till befattningshavare, som avses i 61 § första stycket, eller annan befattningshavare, som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande ärenden, till den som är gift med sådan befattningshavare, till person som avses i 61 § andra stycket eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslutning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;
4. förvärv av aktie, emissionsbevis, förlagsbevis som avses i 55 § första stycket 5 samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening i andra fall än då fråga är om sådant värdepapper, som är för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt, eller förvärvet sker med stöd av 55 § andra eller tredje stycket och styrelsebeslut angående förvärvet ej kan utan olägenhet avvaktas;
5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallas av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde;
6. utgivande av obligationer med längre löptid än ett år.

I denna paragraf meddelade bestämmelser angående kredit och obligationer skola gälla även i fråga om garantiförpliktelse, som bankbolag ikläder sig.

I ett bankaktiebolag skall verkställande direktör alltid vara styrelseledamot. Härav följer att han i en svenskägd bank skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige. Den styrelseledamot som utses till verkställande direktör i ett utlandsägt bankbolag kan vara antingen svensk medborgare eller utlänning men han skall, enligt en särskild bestämmelse i första stycket, alltid vara bosatt här i landet. Om flera verkställande direktörer har utsetts gäller motsvarande för envar av dem.

189 § Bildas bankaktiebolag eller ökas bankbolags aktiekapital för övertagande av annan bankrörelse, må andel i vad bolaget sålunda skall övertaga utgöra vederlag för aktie i bolaget samt teckning ske med villkor, att sådant tillskott skall få göras; och skall i övrigt i ty fall gälla denna lags bestämmelser om bankbolags bildande och aktiekapitalets ökning med följande tillägg och undantag:

1. Vid bankbolags bildande skall teckningslista och vid aktiekapitalets ökning bolagsstämman beslut om ökningen innehålla jämväl alla de om bankrörelsens övertagande träffade bestämmelserna. Vad som stadgas i 9 och 33 §§ föranleder ej därtill att värdet av det, som för aktie skall tillskjutas i annat än penningar, skall i teckningslista eller i bolagsstämmas beslut om ökning av aktiekapitalet uppskattas till visst penningbelopp.
2. Där vid bankbolags bildande ej samtliga tecknare enligt bestämmelse i teckningslistan äro berättigade att för aktie tillskjuta annat än penningar, äger å konstituerande stämman tecknare, vilken berättigats att göra tillskott i annat än penningar, ej deltaga i omröstning enligt 15 §; ej heller må sådan tecknare eller av honom tecknade eller eljest förvärvade aktier vid omröstningen tagas i beräkning.
3. Vad som stadgas i 36 § äger ej tillämpning.
4. Tillgång, som bankbolag på sätt ovan sägs övertagit, skall vid dess införande i bolagets böcker upptagas till skäligt värde.
5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handel för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handen, som i 55 eller 56 § omförmäles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom som bankbolaget på detta sätt förvärvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

Första stycket gäller inte för ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

190 § Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill.

Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får inte överta en svenskägd banks rörelse.

I 189 § BL ges särskilda regler om banksammanslagningar. De kan ske antingen på så sätt att ett bankaktiebolag går upp i ett redan bestående bankbolag, vilket medför en aktiekapitalökning i det sistnämnda bolaget, eller genom att en ny bank bildas för övertagande av två eller flera andra bankers rörelser. För samtliga övertaganden av annan banks rörelse krävs dock enligt 190 § BL regeringens tillstånd.

En utlandsägd bank skall inte få bildas eller utöka sin verksamhet genom att överta en inhemsk banks rörelse. I ett andra stycke i 189 § BL har därför införts en bestämmelse som föreskriver att vad som sägs i paragrafens första stycke inte gäller för bankbolag som bildats av utländskt bankföretag. I 190 § BL har tillagts att ett bankbolag som bildats av ett utländskt bankföretag inte får överta en svenskägd banks rörelse.

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

7 a § Ett utländskt bankföretag som äger aktier i ett bankaktiebolag här i landet får inte förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet.

Utän hinder av första stycket får ett utländskt bankföretag som driver handel med värdepapper som ett led i denna rörelse förvärva aktier i svenska aktiebolag.

Förvärv i strid mot bestämmelserna i denna paragraf är ogiltigt.

I BL anges den yttre ramen för bankernas tillåtna verksamhet. Bankerna får inte ägna sig åt en verksamhet som inte har en naturlig anknytning till in- och utlåningsrörelsen. Även inom denna yttre ram är emellertid bankernas verksamhet begränsad i vissa avseenden. I rörelsereglerna anges vilken egendom en bank får förvärva för egen räkning och driva handel med. Dessa regler hindrar bankerna bl. a. att inneha aktier i för dem rörelsefrämmande bolag. De bankbolag som bildas av utländska bankföretag i Sverige kommer som svenska juridiska personer helt naturligt att lyda under BL med dess verksamhetsregler. De utlandsägda bankerna kommer att ägas av en eller ett fåtal utländska bankföretag. Mot denna bakgrund bör de utländska bankföretag som driver bankverksamhet genom bank i Sverige inte själva vid sidan av sin banketablering få gå in och engagera sig i verksamhet som är förbjuden för deras bankbolag här i landet. Som utländskt rättssubjekt är det utländska bankföretaget kontrollsubjekt enligt lagen om utländska förvärv av svenska företag m. m. Enligt denna lag (7 §) krävs ett särskilt tillstånd (förvärvstillstånd) för att utländskt bankföretag skall få förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet. Förvärvstillstånd erfordras dock inte om aktieförvärvet understiger 10% av aktiekapitalet eller röstetalet i det svenska bolaget.

Med hänsyn till vad som sagts tidigare bör ett utländskt bankföretag som äger andel i bankbolag inte få förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet. Undantag har dock gjorts för utländskt bankföretag som driver fondkommissionsrörelse eller motsvarande rörelse avseende handel med värdepapper. Ett sådant företag får förvärva aktier i svenska aktiebolag i den mån förvärven ingår som ett naturligt led i den nämnda rörelsen. Härigenom får anses att lika villkor skapas mellan svensk och utlandsägd bank i Sverige.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1982: 617) om utländska bankers förvärv av svenska företag m. m.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Sammanfattning av kreditmarknadskommitténs betänkande (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige

Bakgrund

I likhet med vad som skett i flera andra länder har kreditmarknaden i Sverige under de senaste åren förändrats på ett genomgripande sätt. Utvecklingen kännetecknas framförallt av en snabb tillväxt av marknaden utanför banksystemet. I Sverige har utvecklingen förstärkts till följd av obalanserna i samhällsekonomin. Detta har lett till spänningar mellan olika grupper av finansinstitut som tidigare bara i begränsad utsträckning konkurrerat inbördes. Tendenserna till upplösning av gränslinjerna mellan de olika institutgruppernas verksamhetsområden kan till dels förklaras av att den befintliga lagstiftningen inte är utformad med hänsyn till den nya situationen som uppstått. Kommitténs uppgift enligt direktiven är att skyndsamt utreda strukturfrågorna i syfte att avgöra vilka institut som bör vara verksamma på kreditmarknaden samt de krav som skall ställas på institutens uppbyggnad och verksamhet.

Som ett särskilt delområde av kommitténs utredningsuppdrag kan avskiljas frågan om banks etablering över gränserna.

Under efterkrigstiden har i takt med den ökade världshandeln en omfattande internationalisering av näringslivet ägt rum. Sverige har på det internationella planet verkat mycket aktivt för en ekonomisk integration. Den svenska ekonomins internationalisering har också kraftigt ökat under de senaste decennierna. Under samma tid har utvecklingen inom bankväsendet varit likartad. Drivkrafterna härvidlag har varit den ökande världshandeln och de internationella investeringarna men också tillkomsten av den s. k. euromarknaden. Den svenska kreditmarknaden har hittills varit stängd för utländska banker vilket även medfört att flera länder begränsat de svenska bankernas möjligheter att delta i utvecklingsmöjligheter utomlands.

Under det senaste året har flera länder öppnat sina gränser för utländska banker, däribland Norge och Australien. Sverige riskerar därmed att inom kort inta en särställning bland OECD-länderna genom att vi endast tillåter utländsk bank att inrätta representationskontor i landet. Den internationella utvecklingen tycks dessutom gå mot allt skärptare reciprocitetskrav. Det torde därför vara ett klart intresse för de svenska bankerna att Sverige så snart det är möjligt förändrar sin inställning gentemot utländska banker. Kommittén har därför funnit skäl att med förtur prova frågan om utländska banketableringar i Sverige.

Principiellt ställningstagande

De skäl som talar för utländska banker i Sverige är främst följande. Trots Sveriges tradition av frihandel intar vi i jämförelse med internationell praxis som råder i fråga om utländska banketableringar en i det närmaste unik ställning. Denna ensidiga avskärmning av den svenska kreditmarknaden är i längden ohållbar. Detta visar sig bl. a. genom att utländska banker redan nu driver bankverksamhet här i konkurrens med svenska banker. Denna verksamhet ligger helt utanför möjligheterna till kontroll och styrning från de svenska myndigheternas sida. Vidare har andra länders krav på reciprocitet förorsakat olägenheter för svenska banker. Etableringen av utländska banker i Sverige kan ge värdefulla tillskott till det svenska näringslivet och den svenska kreditmarknaden. Mot detta har kommittén vägt de nackdelar och de farhågor som bl. a. framförts i den allmänna debatten om utländska banketableringar. Kommittén har emellertid funnit att skälen för utländsk banketablering här i hög grad överväger. Utländska banker bör sålunda ges tillstånd att bedriva bankverksamhet i Sverige. Detta bör dock ske så att vitala intressen som rör vår kreditmarknad inte berörs på ett oacceptabelt sätt. Flertalet av de problem som kan tänkas uppkomma i samband med etableringarna bör därför lösas genom speciella villkor och regler för verksamheten. Kommitténs principiella utgångspunkt är dock att de utländska bankerna skall få tillstånd att här i landet driva bankverksamhet under samma förutsättningar som de svenska bankerna. Enligt direktiven skall dessa hållas fria från utländskt ägande och fortfarande utgöra stommen i bankväsendet. Mot denna principiella bakgrund anser kommittén att inget svenskt ägande tills vidare bör förekomma i de utlandsägda bankerna i Sverige. Kommittén anser vad beträffar etableringsformen att helägd dotterbank är att föredra men att flera utländska banker gemensamt bör kunna äga en bank i Sverige antingen i form av dotterbank eller som s. k. konsortiebank. Den senare skiljer sig från dotterbanken genom att ingen ägare har ett bestämmande inflytande. Av direktiven framgår att möjlighet inte skall ges en utländsk bank att etablera filial i Sverige.

Oktrojförfarandet

De utlandsägda bankerna kommer att vara underkastade samma författningsmässiga reglering som de svenska bankerna. Det kommer alltså bl. a. att krävas att regeringen givit banken särskilt tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse här.

En särskild uppgift enligt direktiven är att pröva om den behovsprövning som nu ingår i oktrojförfarandet bör vara kvar i nuvarande utformning eller om den – i likhet med ett lagförslag för försäkringsområdet – bör vara omvänd. Innebörden av en omvänd behovsprövning skulle vara att oktrojsökanden inte behöver visa på ett behov av en ny bank utan att tillstånds-

myndigheten för avslag måste finna att etableringen inte kan antas vara förenlig med en långsiktig sund utveckling av det svenska bankväsendet. Kommittén har funnit att det vid prövningen av ansökningar från ett relativt stort antal utländska banker är uppenbart att behovet av banker på marknaden måste prövas. Med den omvända behovsprövningen föreligger bl. a. risk att överetablering stoppas för sent. Enligt kommitténs mening bör därför behovsprincipen för såväl inhemska som utländska banker ha samma innebörd som nu. Härutöver måste emellertid ett antal kvalitativa krav uppställas på de banker som skall få tillstånd att etablera sig i Sverige. Kommittén anser att den kvalitativa prövningen blir ett särskilt betydelsefullt led i oktroyförfarandet och att tonvikten bör läggas vid denna prövning. Kommittén har indelat prövningskriterierna i tre grupper. Den första avser olika mått och bedömningar avseende moderbankernas totala rörelse, inriktning och kreditvärdighet. Den andra gruppen avser att mäta och bedöma moderbankens hittillsvarande kontakter med Sverige och svenska företag i olika former. Den tredje gruppen gäller den verksamhet som den planerade banken avser att bedriva.

Vid en genomgång av de olika verksamheter som en utländsk bank kan tänkas bedriva i Sverige och hur denna verksamhet kommer att påverka olika delmarknader har kommittén konstaterat ett antal problem som måste lösas eller undvikas. Även om utgångspunkten är att de svenska och utländska bankerna skall arbeta under i princip samma förutsättningar kommer det att råda flera olikheter när det gäller deras möjligheter att driva bankverksamhet i landet. Dessa olikheter kan inte helt utjämnas genom ett särskilt regelsystem. I stället har kommittén i första hand inriktat sig på att utforma särskilda villkor som skall vara uppfyllda för att en utländsk bank skall få tillstånd att etablera sig i Sverige. Dessa innebär att preciserade krav ställs på den utländska banken liksom på den verksamhet som den avser att driva här. Ett av de viktigaste kraven är att banken avser att bedriva en förhållandevis bred verksamhet i Sverige.

Vid tillkomsten av nya bankbolag är det väsentligt att det allmänna och de blivande bankkunderna kan utgå från att den planerade verksamheten utvecklas på ett sådant sätt att bolaget kan uppfylla de krav som måste ställas på en bank. Det är därför viktigt att endast välrenommerade banker av en viss storlek ges tillstånd att driva verksamhet i Sverige. Banken bör i hemlandet och i de andra länder där verksamhet bedrivs ha en god ställning och driva en sund bankverksamhet samt ha ett gott förhållande till bl. a. myndigheterna. Det är av vikt att banken i hemlandet står under en effektiv tillsyn. Ett nära samarbete bör finnas eller kunna utvecklas mellan den utländska bankens tillsynsmyndighet och bankinspektionen.

Svenska banker tillåts inte engagera sig i företagsamhet som är för bankfrämmande. Det har ansetts vara en viktig princip att inte blanda ägande och traditionell kreditgivning. Utländsk bank som direkt eller indirekt genom sidobolag innehar aktier i det svenska näringslivet bör därför i

princip inte ges oktroj för att bedriva bankrörelse här. Undantag från den uttryckta principen har kommittén ansett kunna medges då det direkta eller indirekta ägandet till sin art och omfattning får anses vara av mycket liten betydelse. Inte heller ägande i annat svenskt kreditinstitut än bank har kommittén ansett kunna förenas med oktroj för bankverksamhet. I konsekvens med detta har kommittén föreslagit en ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. som innebär att en utländsk bank som äger andel i ett bankbolag här inte kan få förvärvstillstånd enligt den lagen.

Lika viktigt som att en bank inte skall vara engagerad i för bank främmande verksamhet genom ägande anser kommittén det vara att olika näringsföretag inte genom ett alltför dominerande ägande i en bank kan styra eller påverka dess verksamhet. De svenska privatägda affärsbankerna har med få undantag ett spritt ägande. Kommittén anser att samma förhållande bör gälla även för de utländska banker som önskar etablera sig i landet. Dessa utländska moderbanker bör således inte domineras av en eller några få ägare eller ägargrupper.

För de utlandsägda bankerna gäller självfallet svensk arbetsrätt och därmed de anställdas rätt till medbestämmande och deras rätt att organisera sig fackligt. Härutöver förutsätter emellertid kommittén att dessa banker följer den arbetsmarknads- och kollektivavtalspraxis som gäller för bankbranschen.

Kommittén anser också att de banker som bl. a. genom utbildning av egen personal förbereder och bygger upp personalstyrkan i den tilltänkta banken i Sverige bör ha bättre möjligheter att snabbt få etableringstillstånd än de som avser att anskaffa större delen av sin personal från de svenska bankerna eller från andra svenska kreditinstitut.

Den bank som önskar etablering i Sverige bör kunna peka på ett visst mått av förbindelser med vårt land. Främst bör beaktas kontakterna med svenska företag i Sverige och utomlands, men betydelse bör också tillmätas om banken varit engagerad i den svenska statens upplåning utomlands.

För att ge regeringen underlag för en så noggrann bedömning som möjligt av den påverkan som en enskild bank kommer att få på vår svenska kreditmarknad föreslår kommittén att till oktrojansökan skall fogas en verksamhetsplan. De banker som skall tillåtas etablera sig här bör ha för avsikt att driva en förhållandevis bred verksamhet inrymmande flertalet av de traditionella banktjänsterna. Dessa tjänster bör erbjudas en så stor grupp av bankkunder som möjligt. Banken bör vara tvungen att driva upp en viss rörelse i svenska kronor för att ge möjlighet att erbjuda svenska kunder krediter i inhemsk valuta. Även om något krav inte kan uppställas på att den utländska banken skall ha en inlåning från allmänheten till en viss volym, bör den ändå ha skyldighet att ta emot den inlåning som en bankkund önskar sätta in på bankräkning i banken.

En särskild och betydelsefull fråga har varit, om en utländsk banketablering i Sverige skall förenas med ett krav på att reciprocitet föreligger, dvs. att svenska banker skall ha möjlighet att driva bankverksamhet i den sökande bankens hemland. Även om det under senare tid har skett en skärpning vad gäller tillämpningen av denna princip i olika länder uppställs alltså endast ett fåtal länder i lag reciprociteten som ett villkor för att utländska banker skall få etablera sig. Inget av dessa länder – med undantag för Norge som strikt kommer att hävda denna princip – tillhör våra närmaste handelspartners. Av denna anledning anser kommittén inte att Sverige bör uppställa ett strikt reciprocitetskrav. Detta krav bör dock utgöra en av de faktorer som tillmäts vikt vid beslut om tillstånd till banketablering, men det bör inte ges en ensam och avgörande betydelse.

Författningsmässig reglering

För svensk bank råder i princip ett aktieförvärvsförbud. Bankaktiebolag får dock efter regeringens tillstånd förvärva aktier i annat bankaktiebolag, i utländskt bankföretag och i svenskt aktiebolag och utländskt företag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna. De svenska bankbolagen driver med stöd av dessa undantag en omfattande verksamhet i sidoföretag. Ett viktigt led i kommitténs fortsatta arbete är att kartlägga och ange riktlinjerna för bankernas sidoföretagsverksamhet. Intill dess kommittén har slutfört sitt arbete är regeringens praxis i de tillståndsärenden som berör de inhemska bankerna mycket restriktiv. Enligt en ny regel är utländska medborgare vidare förhindrade att förvärva andelar i svenska finansbolag och fondkommissionsbolag. Mot denna bakgrund har kommittén funnit anledning att tills vidare se mycket restriktivt på de utlandsägda bankernas möjligheter till aktieförvärv. Kommittén har sålunda ansett att det under inledningsskedet finns skäl att av de ovan nämnda aktieförvärven endast ge tillstånd till förvärv av aktier i bolag som skall tillgodose för bankväsendet gemensamma ändamål, som t. ex. Bankomatcentralen AB, AB Giro och Upplysningscentralen UC AB.

Utöver huvudkontoret bör en utlandsägd bank få inrätta avdelningskontor. För detta bör dock inledningsvis krävas bankinspektionens tillstånd.

Kommittén föreslår att i en utlandsägd bank högst en tredjedel av antalet styrelseledamöter får vara utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands. Styrelseordföranden bör emellertid i regel vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Dispens bör dock kunna ges från dessa krav.

Kommittén har redovisat olika problem som kan uppstå när det gäller att tillämpa valutaregleringen och den kreditpolitiska lagstiftningen på de utlandsägda bankerna. Kommittén har därvid konstaterat att några särregler för de utlandsägda bankerna inte erfordras. Riksbanken har att tillämpa gällande reglering på ett för inhemska och utlandsägda banker likvärdigt sätt.

Introduktionsförfarandet

Introduktionen av de utländska bankerna i Sverige kommer att medföra vissa problem. De största riskerna härvidlag torde främst kunna hänföras till plötsliga förändringar i konkurrensförhållandena. Övergångsvis kommer därför att krävas att antalet utländska etableringar begränsas med hänvisning till behovet av en gradvis omställning av bankmarknaden. För att ge regeringen möjlighet att väga de olika bankernas fördelar och påverkan på den svenska kreditmarknaden mot varandra föreslår kommittén att de banker som önskar delta i en första prövningsomgång senast den 1 november 1985 skall inge sin oktrojansökan. För att ge bästa möjliga underlag för bedömningen bör finansdepartementet eller, på uppdrag av regeringen, bankspektionen utfärda föreskrifter om innehåll och utformning av ansökningarna. Kommittén har försökt uppskatta det antal banker som efter lagändringens ikraftträdande omedelbart eller successivt under ett antal år av regeringen bör kunna ges tillstånd till etablering. Därvid har kommittén kunnat konstatera, att en sådan uppskattning av flera skäl blir så osäker att den är av föga värde. Först när man har kännedom om vilka utländska banker som ansökt om etableringstillstånd och vilken verksamhet dessa planerar att driva här kan en sådan bedömning med säkerhet göras. Det ankommer således på regeringen att mot bakgrund av ingivna ansökningshandlingar bestämma det antal banker som antingen omedelbart eller successivt skall ges etableringstillstånd. Ett värdefullt underlag för regeringens beslut härvidlag bör remissyttrandena från bankspektionen, riksbanken och bankernas branschorganisationer utgöra.

Övrigt

Kommittén har konstaterat att tillsynsfrågorna på grund av de valda etableringsformerna kommer att bli förhållandevis okomplicerade att lösa. Tillsynen över de utlandsägda bankerna torde i stort kunna följa samma mönster som gäller för de svenska bankerna. För en effektiv tillsyn är det viktigt att värdlandets och hemlandets tillsynsmyndigheter samarbetar. Eftersom det redan finns ett välutvecklat samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i de från banksynpunkt mest betydelsefulla länderna torde förutsättningarna för ett sådant samarbete mellan bankspektionen och tillsynsmyndigheten i moderbankens hemland vara goda.

Kommittén föreslår ingen förändring av representationskontorens ställning. Detta innebär bl. a. att en utländsk bank som etablerar sig i Sverige i form av bank vid sidan av banken kan ha ett representationskontor.

Kommittén föreslår att de föreslagna ändringarna i banklagen skall träda i kraft den 1 juli 1985.

Kreditmarknadskommitténs författningsförslag

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1955: 183) om bankrörelse att 1, 4, 6, 10, 18, 22, 35, 55, 68, 72, 74, 189 och 190 §§ skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

1 §

Bankrörelse må, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, som därtill erhållit regeringens tillstånd (oktroj).

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänligen begagnas.

Angående sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret är särskilt stadgat.

Utländskt bankföretag må efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe här i riket driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

Utländsk bank får i Sverige

1. bilda ett bankaktiebolag och driva bankrörelse i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt

2. efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

Om bankaktiebolags bildande

4 § 1 mom.

De som vilja stifta bankaktiebolag skola upprätta bolagsordning samt därå söka regeringens stadfästelse.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stiftarna skola vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Stiftarna skall vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio. Utan hinder härav får dock ett bankaktiebolag stiftas av utländsk bank.

Den som är i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Regeringen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår.

6 §

Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket. För registrering av bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Firman för ett bankbolag bildat av utländsk bank skall dock innehålla såväl ordet bank som ordet aktiebolag och får utan hinder av vad som sägs i andra stycket innehålla den utländska bankens firma.

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet bank får ej intagas i bifirma.

10 § 1 mom.

Teckning av aktier skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av notarius publicus eller av stiftarna. Vid teckningslistan skola vara fogade på enahanda sätt styrkta avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.

Bildas ett bankaktiebolag av utländsk bank behöver inte teckningslistan läggas fram för offentlig teckning.

18 §

Aktier i bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsobjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., ävensom av andra svenska samfälligheter och stiftelser samt till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931). Har aktieförvärv skett annorledes än genom teckning eller överlåtelse, skall vad nyss stadgats icke i något fall medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken enligt denna lag eller den vid förvärvet gällande bolagsordningen är förenad med de förvärvade aktierna, bekomma ytterligare aktier.

Vad som sägs i första stycket gäller inte aktier i bankbolag bildat av utländsk bank. Aktier i sådant bolag får, efter regeringens tillstånd, förvärfvas endast av utländsk bank.

Nuvarande lydelse

Förvärv av aktie, som skett i strid med innehållet i första stycket är ogillt.

Föreslagen lydelse

Förvärv av aktie, som skett i strid med innehållet i första *eller andra* stycket, är ogillt.

22 §

Ansökan om bankaktiebolagets registrering skall göras av styrelsen senast ett år från det oktroj beviljats.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om fullständiga namnet ävensom hemvist, så ock förklaring att dessa personer äro svenska medborgare och ej äro omyndiga.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om fullständiga namnet ävensom hemvist, så ock förklaring att dessa personer *är* svenska medborgare och *ej är* omyndiga.

I registreringsansökan av bankbolag bildat av utländsk bank skall anges fördelningen av antalet svenska och utländska medborgare i styrelsen i enlighet med vad som föreskrivs i 72 § andra stycket.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen allenast på grund av denna lag. Skall firman tecknas av annan person än som avses i andra stycket, gäller vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Bolagets postadress skall angivas.

Vid ansökningen skola fogas:

1. de listor, å vilka aktieteckningen ägt rum, jämte avskrift av desamma;
2. avskrift av protokollet vid konstituerande stämman;
3. två avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen;
4. avskrift av den i 15 § 1 mom. omförmälda handlingen rörande tilldelningen av aktier;
5. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande uppgift dels om det tecknade belopp, för vilket tilldelning av aktier ägt rum, samt om det belopp, för vilket aktier må hava förklarats förverkade enligt 28 §, dels angående det belopp, som inbetalts å aktiekapitalet, och, där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier, som till fullo betalats, dels ock om det sätt varpå inbetalningen skett.

Har ej å ansökningen varje styrelseledamot och styrelsesuppleant eller annan, som är bemyndigad att teckna bolagets firma, egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

Om aktiekapitalets ökning

35 §

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skola teckningslista och kungörelse om

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning *skall* teckningslista och kungörelse om

Nuvarande lydelse

beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter.

Föreslagen lydelse

beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter.
Någon kungörelse behövs dock inte när bankaktiebolag bildat av utländsk bank fattat beslut om aktiekapitalökning.

I såväl teckningslistan som kungörelsen skall upptagas bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning ävensom erinran om den i 18 § stadgade inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Har i ökningsbeslutet bestämmelse ej meddelats om tiden för betalning av nya aktier, skall sådan bestämmelse upptagas i teckningslistan och kungörelsen.

Sedan ökningsbeslutet registrerats, skall styrelsen låta införa kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som styrelsen bestämmer. Det åligger ock styrelsen att ofördröjligen i rekommenderat brev om bolagsstämmans beslut underrätta varje aktieägare, om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas.

Om rörelsen

55 §

Bankaktiebolag får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under I angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som bankbolaget äger, eller till lokaler, som bolaget i övrigt innehar,
4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken,
5. efter tillstånd av regeringen, aktie i annat bankaktiebolag, i utländskt bankföretag och i svenskt aktiebolag eller utländskt företag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av bolag eller företag som nu nämnts.

Ett bankaktiebolag bildat av utländsk bank får inte tillstånd att förvärva aktier enligt första stycket 5, med undantag för aktier i bolag som skall tillgodose för bankväsendet gemensamma ändamål.

Bankbolag som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktie som ingår i emissionen.

Sådan aktie skall bolaget dock avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten förlänga denna frist.

Bankbolag som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna dessutom förvärva aktie, emissionsbevis samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening. Bolag får dock ej inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Nuvarande lydelse

Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten medgiva att bankbolag får inneha värdepapper som avses i tredje stycket i större omfattning än som anges där.

Föreslagen lydelse

Om synnerliga skäl föreligger, kan *bankinspektionen* medgiva att ett bankbolag får inneha värdepapper som avses i *fjärde* stycket i större omfattning än som anges där.

68 §

Om ett bankaktiebolag har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos tillsynsmyndigheten.

Avser ett bankbolag bildat av utländsk bank att inrätta ett bankkontor, krävs dock bankinspektionens tillstånd till detta.

Om styrelse och firmateckning

72 §

Styrelseledamöterna skola vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket får i ett bankaktiebolag bildat av utländsk bank högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får för särskilt fall medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket få vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra och tredje styckena får vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

74 §

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer av-

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer av-

Nuvarande lydelse

göra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör.

Föreslagen lydelse

göra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. *I bankaktiebolag bildat av utländsk bank skall verkställande direktören alltid vara bosatt här i landet.*

Styrelsen må jämväl uppdraga åt annan än verkställande direktör att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning.

Angående den befogenhet i olika avseenden, som skall tillkomma verkställande direktör eller person som avses i andra stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Hava flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen angiva huru ledningen av bankens verksamhet skall mellan dem fördelas. Styrelsen skall, så snart kan ske, till tillsynsmyndigheten insända avskrift av instruktionen ävensom, där ändringar vidtagas i densamma, meddela myndigheten därom.

Uppdrag som sägs i denna paragraf må när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag äger styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen må icke åt enskild styrelseledamot eller annan uppdraga att avgöra ärende, som avser:

1. inrättande eller indragning av avdelningskontor eller övertagande av annan bankrörelse;
2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov;
3. beviljande av kredit till befattningshavare, som avses i 61 § första stycket, eller annan befattningshavare, som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande ärenden, till den som är gift med sådan befattningshavare, till person som avses i 61 § andra stycket eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslutning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;
4. förvärv av aktie, emissionsbevis, förlagsbevis som avses i 55 § första stycket 5 samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening i andra fall än då fråga är om sådant värdepapper, som är
4. förvärv av aktie, emissionsbevis, förlagsbevis som avses i 55 § första stycket 5 samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening i andra fall än då fråga är om sådant värdepapper, som är

Nuvarande lydelse

för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt, eller förvärvet sker med stöd av 55 § andra eller tredje stycket och styrelsebeslut angående förvärvet ej kan utan olägenhet avvaktas;

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallats av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde;
6. utgivande av obligationer med längre löptid än ett år.

I denna paragraf meddelade bestämmelser angående kredit och obligationer skola gälla även i fråga om garantiförpliktelse, som bankbolag ikläder sig.

Föreslagen lydelse

för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt, eller förvärvet sker med stöd av 55 § tredje eller fjärde stycket och styrelsebeslut angående förvärvet ej kan utan olägenhet avvaktas;

Särskilda bestämmelser

189 §

Bildas bankaktiebolag eller ökas bankbolags aktiekapital för övertagande av annan bankrörelse, må andel i vad bolaget sålunda skall övertaga utgöra vederlag för aktie i bolaget samt teckning ske med villkor, att sådant tillskott skall få göras; och skall i övrigt i ty fall gälla denna lags bestämmelser om bankbolags bildande och aktiekapitalets ökning med följande tillägg och undantag:

1. Vid bankbolags bildande skall teckningslista och vid aktiekapitalets ökning bolagsstämman beslut om ökning innehålla jämväl alla de om bankrörelsens övertagande träffade bestämmelserna. Vad som stadgas i 9 och 33 §§ föranleder ej därtill att värdet av det, som för aktie skall tillskjutas i annat än penningar, skall i teckningslista eller i bolagsstämmans beslut om ökning av aktiekapitalet uppskattas till visst penningbelopp.
2. Där vid bankbolags bildande ej samtliga tecknare enligt bestämmelse i teckningslistan äro berättigade att för aktie tillskjuta annat än penningar, äger å konstituerande stämman tecknare, vilken berättigats att göra tillskott i annat än penningar, ej deltaga i omröstning enligt 15 §; ej heller må sådan tecknare eller av honom tecknade eller eljest förvärvade aktier vid omröstningen tagas i beräkning.
3. Vad som stadgas i 36 § äger ej tillämpning.
4. Tillgång, som bankbolag på sätt ovan sägs övertagit, skall vid dess införande i bolagets böcker upptagas till skäligen värde.
5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handel för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handen, som i 55 eller 56 § omförmäles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom som bankbolaget på detta sätt förvärvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

Vad i första stycket sägs gäller inte för bankbolag bildat av utländsk bank.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

190 §

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill.

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagande icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill. *Bankbolag bildat av utländsk bank får dock inte överta annan banks rörelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. att i lagen skall införas en ny paragraf 7 a §, vilken skall ha nedan angivna lydelse.

7 a §

En utländsk bank som äger andel i ett bankaktiebolag här i landet får inte förvärvstillstånd enligt 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Sammanställning av remissyttrandena över kreditmarknadskommitténs betänkande (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av bankinspektionen, kommerskollegium, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, fullmäktige i Sveriges riksbank, fullmäktige i riksgäldskontoret, näringsfrihetsombudsmannen (NO), riksskatteverket, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, styrelsen för Stockholms fondbörs, Foreign Bankers' Association in Sweden, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska bankmannaförbundet, Finansbolagens förening, Svenska fondhandlareföreningen, SHIO-Familjeföretagen, Sveriges Industriförbund, Svenska företagares riksförbund, Svensk industriförening, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Folksam, Svenska handelskammarförbundet och Sveriges Exportråd.

Post- och Kreditbanken, PK-banken, har instämt i Svenska bankföreningens yttrande. Till kommerskollegiets yttrande har fogats yttranden av Stockholms handelskammare och Skånes handelskammare.

Av remissinstanserna har Svenska sparbanksföreningen och Folksam tillstyrkt kommitténs förslag i dess helhet medan Centralorganisationen SACO/SR har förklarat sig inte ha något att erinra mot utredningens förslag.

1 Utländsk banketablering i Sverige

1.1 Bankinspektionen

För bankinspektionen har det länge stått klart, att Sverige inte kan undandra sig det internationella tjänsteutbyte som äger rum genom att banker i ett land är verksamma i andra länder. Sverige har också sedan 60-talet profiterat av den mera framsynta uppfattning som har varit rådande i andra länder, särskilt dem som spelat en ledande roll i det internationella bankväsendet, såsom Storbritannien, USA och Schweiz. En stigande irritation över den svenska hållningen har sedan länge märkts och på olika sätt gått ut över svenska intressen. De stränga reciprocitetsreglerna i Schweiz och Norge är välkända. Ett annat exempel är att svenskägda banker inte kan medverka vid emission av obligationer i pundvaluta i Storbritannien.

Mera sådant är att vänta om inte den svenska hållningen snabbt ändras. Sverige är inom västvärlden numera praktiskt taget ensamt om att utestänga utländska banker.

För de svenska bankerna innebär självfallet öppnandet av utländska banker i Sverige – även med beaktande av de stora engagemang som svenska företag sedan länge har med internationellt verksamma banker – en ökad konkurrens. Men en skärpning av konkurrensen innebär så gott som alltid fördelar för kunderna. Frågan blir också, om tillkomsten av utländska banker inte i längden kan innebära fördelar även för svenska banker. Det kan innebära en stimulans för det ekonomiska livet som på sikt kan ge de svenska bankerna nya uppgifter. Sverige kan med sitt läge i centrum av Norden och mellan öst och väst utvecklas till ett naturligt finanscentrum i konkurrens med andra finanscentra. Det bör även noteras, att de svenska bankernas hållning är positiv. Vidare kan framhållas, att erfarenheterna av utländska banker i Danmark och Finland är goda.

Mot den här i stora drag tecknade bakgrunden tog inspektionen år 1980 initiativ till det lagstiftningsarbete som resulterat i kreditmarknadskommitténs nu föreliggande förslag. Detta hälsas av inspektionen med tillfredsställelse. Det är i huvudsak väl avvägt och ägnat att ligga till grund för lagstiftning.

Självfallet hade det varit av visst värde, om kommittén före förslagets framläggande hade hunnit skaffa sig den överblick över hela den svenska kreditmarknaden som ursprungligen var avsedd. Att utländska banker får etablera sig i Sverige spelar dock enligt inspektionens uppfattning inte någon större roll i detta sammanhang. Men de villkor under vilka de utländska bankerna får arbeta kan givetvis – liksom gäller de svenska bankerna – komma att ändras såsom ett resultat av kommitténs fortsatta arbete.

Såsom framgår av det sagda tillstyrker inspektionen att beslut nu fattas om att tillåta utländska banker att etablera sig i Sverige.

1.2 Kommerskollegium

Frågan om utländska banketableringar i Sverige har ett klart samband med frågan om handel med tjänster som på senare tid kommit att tilldra sig ökad uppmärksamhet i handelspolitiska sammanhang och som för närvarande diskuteras inom olika multilaterala organ, bl. a. OECD och GATT. I detta internationella perspektiv är den föreslagna liberaliseringen att välkomna bl. a. eftersom Sverige söker spela en pådrivande roll i pågående multilaterala arbeten. Vidare visar den studie som kapitalmarknadskommittén gjort avseende bankområdet bl. a., att etablerings- och investeringshinder torde utgöra det allvarligaste problemet för en internationalisering av tjänsteutbytet på detta område.

1.3 Hovrätten för Västra Sverige

Det remitterade förslaget har samband med en rad väsentliga och svårösta problem rörande främst det inhemska bankväsendets framtida situation och möjligheterna att hävda en för landet gynnsam valuta- och kreditpolitik men också med de vidaregående effekterna av en ökande internationalisering av företagandet på svenskt näringsliv och det svenska samhället i stort. Från de synpunkter hovrätten har att företräda saknar hovrätten emellertid anledning att närmare gå in på den mångfald frågor som sålunda i och för sig förtjänar uppmärksamhet. Vad nu sagts gäller också det inom kommittén uppenbarligen kontroversiella spørsmålet huruvida kommittén i strid med sina direktiv över huvud bort prioritera frågan om utländsk banketablering i Sverige framför den övergripande frågan om hur den inhemska kreditmarknaden bör vara strukturerad. Hovrätten har därför ansett sig böra begränsa sitt yttrande huvudsakligen till en granskning av de lagförslag som kommittén lagt fram.

1.4 Kammarrätten i Stockholm

I direktiven anges att kommittén först bör behandla den övergripande frågan om strukturen och därefter överväga formerna för etablering av utländska bankinstitut. Kommittén har valt att ta upp frågorna i omvänd ordning. Som motiv har angetts att allt fler länder har öppnat sina gränser för utländska banker och att Sverige därmed riskerar att inom kort inta en särställning bland OECD-länderna. Vidare åberopas att reciprocitetskravet (dvs. villkoret att värdlandets banker skall ha möjlighet att driva bankverksamhet i den utländska moderbankens hemland) tycks slå igenom alltmer på det internationella planet.

Kammarrätten har förståelse för att kommittén, mot bakgrund av den svenska frihandelspolitiken och den allt snabbare internationaliseringen av företagsamheten, har med förtur tagit fram frågan om att öppna Sveriges gränser för utländska banketableringar.

Från allmän synpunkt och med hänsyn till intresset av att i möjlig mån upprätthålla stadga i lagstiftningen synes det dock ha varit mer ändamålsenligt om kommittén hade följt turordningen enligt direktiven.

Om möjlighet först öppnas för utländska banker att etablera sig i Sverige och därefter lagstiftningen om kreditmarknadens struktur ändras, kan en rad problem uppkomma. Bl. a. kan konkurrensen snedvridas mellan de utländska och de svenska bankerna genom att de senare inte ges möjlighet att på ett mera flexibelt sätt möta konkurrensen från de utländska bankerna i initialskedet. Den föreslagna ordningen kan också leda till olägenheter för de utländska bankerna genom att de först etablerar sig här under de förutsättningar som då gäller men sedan tvingas omforma sin verksamhet efter den nya lagstiftning som kan bli följden av kommitténs fortsatta

verksamhet. Det är också möjligt att dessa banker etablerar sig i en form som de senare kan finna mindre attraktiv men som var den enda möjliga vid etableringstillfället. Mot denna bakgrund finns anledning att överväga om en lagstiftning verkligen nu bör genomföras på grundval av kommitténs förslag.

I sammanhanget bör beaktas att banklagsutredningen nyligen har re-
dovisat resultatet av sitt arbete i betänkandena (SOU 1984:26–29) Ny
banklagstiftning Del 1–4. Med hänsyn bl. a. till att det nu remitterade
betänkandet då nyligen hade avgetts satte kammarrätten i sitt yttrande
över utredningens förslag i fråga om det var rationellt att genomföra
detsamma utan att samordna det med resultaten av kreditmarknadskom-
mitténs arbete.

1.5 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Kommittén har anfört några enligt dess mening avgörande skäl för att ge
utländska banker rätt att etablera sig i Sverige. Först pekas på att Sverige
med sin frihandelstradition och positiva inställning till internationellt sam-
arbete numera intar "en i det närmaste unik ställning" i sitt avvisande av
utländska banketableringar. Vidare "torde det vara svårt att i längden
upprätthålla en ensidig avskärmning av den svenska kreditmarknaden mot
utländska banker". Slutligen anförs att "de krav på reciprocitet som en del
länder uppställer har förorsakat olägenheter för de svenska bankerna",
och att dessa olägenheter i framtiden kan öka i betydelse.

Enligt fullmäktiges mening gör kommittén utan tvivel en viktig observa-
tion då den pekar på kontrasten mellan Sveriges stöd för frihandel och vår
isolationism i fråga om banketableringar. Fullmäktige kan instämma i
kommitténs slutsats i så mån, att det måste finnas starka skäl för att
motivera ett fasthållande vid den hittillsvarande restriktiva politiken.

När det gäller hänvisningen till reciprocitetsproblemet tyder erfarenhe-
terna på att ordet olägenheter är väl valt: några allvarliga hinder för
svenska bankers etablering utomlands har inte tidigare anförts. Riksban-
ken har också ett bestämt intryck att de svenska bankerna numera har en
försiktig attityd till ytterligare expansion i utlandet och omsorgsfullt prövar
alla projekt. Som kommittén särskilt anmärker har emellertid problemet
aktualiserats genom det strikta reciprocitetskrav som Norge kommer att
ställa, och det kan givetvis inte uteslutas att även bortsett från detta fall
utländska staters reciprocitetskrav skulle hindra välmotiverade svenska
utlandsetableringar eller att existerande svenskägda banker i utlandet kan
komma att drabbas av restriktioner i olika avseenden för den händelse att
Sverige ej kan erbjuda reciprocitet.

Argumentet om svårigheten att i längden avskärma den svenska kredit-
marknaden är svårare att väga in i ställningstagandet. För det första står
det klart att många svenska företag och koncerner givetvis utnyttjar ut-

ländska banker dels för låne- och betalningsoperationer där detta är möjligt med gällande valutareglering dels allmänt när det gäller dotterbolag i utlandet. Dessa relationer med utländska banker kan i vissa fall underlättas av att banken har ett representationskontor i Sverige men existensen av ett representationskontor är inte nödvändigt. Dessa förbindelser mellan svenska företag och utländska banker, som kommittén kanske en smula missvisande kallar bankverksamhet i Sverige i begränsad omfattning, kommer att växa med fortskridande internationalisering. Det är oklart i vilken mening detta är ett argument för att acceptera utländska banker att etablera sig i Sverige. Ett särskilt motiv skymtar i kommitténs resonemang – att utländska banker i dag kan konkurrera med svenska banker "under oreglerade former och därmed med vissa konkurrensfördelar i förhållande till de svenskägda bankerna". Rimligen kan väl denna verksamhet fortsätta i samma former även om den utländska banken sätter upp en dotterbank i Sverige och vad som sägs kan inte vara något skäl för (eller emot) utländsk banketablering.

Förhoppningsvis kan man räkna med positiva verkningar av utländska banketableringar i Sverige. Det gäller stimulerande konkurrens för de svenska bankerna, nya handelskanaler, företagens tillgång till information och tjänster, bättre internationell betalningsförmedling, bättre tillgång till utländska kredit- och kapitalmarknader och ökad service till dotterföretag i utlandet. Fullmäktige anser för sin del att dessa mera aktiva skäl för banketablering i Sverige bör beaktas.

Kommittén redovisar också skäl som framförts mot att tillåta utländska banketableringar i Sverige. Först pekas på att utländska banker kan väntas inrikta sig på tjänster som internationell betalningsförmedling, valutahandel m. m. som är mest lönsamma och som berör de stora företagen. Det kan medföra en försämrad lönsamhet för de svenska bankerna. Därefter anförts att utländska banker kanske inte känner samma ansvar för kundföretag och att den ökade efterfrågan på viss bankpersonal kan leda till svårigheter.

Fullmäktige har förståelse för argumentet som bygger på att de utländska bankerna kan specialisera sig på de för dem mest lönsamma verksamhetsområdena och därigenom skada de svenska bankerna. Bland de övriga argumenten tycks kommittén fästa intresse vid den möjliga överskottsefterfrågan på vissa slag av banktjänstemän. Problem av detta slag torde vara ett regelbundet inslag i en ny eller expanderande sektor. Fullmäktige anser därför att denna fråga kan överlämnas till bankerna att lösa i sin personal- och utbildningsplanering.

1.6 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Kreditmarknadskommittén föreslår att utländska banker bör få etablera sig i Sverige. I denna slutsats instämmer fullmäktige. De skäl som anförts i

betänkandet är dels att Sverige, som i andra sammanhang bekänner sig till en fri handel, inte bör avvika från sina principer på detta område, särskilt som det finns risk för att motåtgärder kan tillgripas av andra länder, dels att etablerandet av utländska banker i Sverige kan få positiva effekter på den svenska ekonomiska utvecklingen. Fullmäktige vill för sin del särskilt betona den senare aspekten. Fler agerande på penning- och kapitalmarknaderna bör bidra till en ökad konkurrens och därmed en högre effektivitet. En del utländska banker kan dessutom tänkas tillföra dessa marknader ny kunskap avseende bl. a. finansiella tekniker. Sammantaget bör detta underlätta riksgäldskontorets verksamhet.

1.7 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO kan i allt väsentligt ställa sig bakom kreditmarknadskommitténs principiella resonemang, vilket leder fram till ställningstagandet att utländska banker skall ges rätt att etablera sig i Sverige i fastare former. Ökat konkurrenstryck är en utvecklingsfaktor av stor betydelse på alla områden av näringslivet. De svenska bankerna har på grund av etableringsreglernas utformning hittills varit i allt väsentligt skyddade från utländsk konkurrens på sin hemmamarknad. Som kommittén påpekat är marknaden för finansieringstjänster under stark utveckling. Här, liksom ifråga om andra banktjänster, torde impulser kunna komma från utlandsägda banker som kan främja såväl produktutveckling som en ökad utrikeshandel. Stimulansen av *utländska bankers etablering på den svenska marknaden* bör öka de svenska bankernas konkurrenskraft såväl på hemmamarknad som på internationell marknad till nytta för bankernas kunder och samhället. NO vill också understryka frihandelsaspekterna och reciprocitetshänsynen i sammanhanget. NO anser alltså i likhet med kommittén att utländska banker skall ges etableringsmöjligheter i Sverige även i andra former än representationskontor. Kommitténs förslag är dock omgärdat med åtskilliga restriktioner.

1.8 Riksskatteverket

Sammanfattningsvis delar RSV den i betänkandet framförda uppfattningen att utländska banker bör ges möjlighet att etablera sig i Sverige. Den internationella utvecklingen nödvändiggör att en sådan möjlighet kommer till stånd. RSV delar därvid kommitténs principiella utgångspunkt att dessa banker skall driva bankverksamhet här i landet under samma förutsättningar som de svenska och att de utländska bankerna också skall vara underkastade samma författningsmässiga reglering och samma tillsyn.

1.9 Svenska bankföreningen

Till grund för sitt principiella ställningstagande lägger kommittén en avvägning av olika skäl för och emot utländsk banketablering i Sverige. Avvägningen utmynnar sammanfattningsvis (sid 133) i att följande skäl talar för sådan etablering:

- Sverige hävdar av tradition fri internationell handel och har en positiv inställning till internationellt samarbete.
- Den rådande unika ensidiga avskärmningen av den svenska kreditmarknaden mot utländska banker kan i längden inte upprätthållas.
- Bristande reciprocitet kan förorsaka olägenheter för svenska banker.

Svenska Bankföreningen, som under lång tid ställt sig positiv till utländsk banketablering här, kan biträda den avvägning som kommittén gör.

Bankföreningen vill särskilt framhålla att de utländska bankerna i själva verket redan verkar i Sverige men under sådana oreglerade former att konkurrensen inte äger rum på lika villkor. Grundprincipen bör i fråga om kreditpolitiken vara att de kreditpolitiska medel som används tillämpas likvärdigt för alla banker, där så är möjligt; detsamma bör gälla bankernas deltagande i finansieringen av statsskuld och bostadsbyggande. Behovet av reciprok behandling kan bankföreningen också vitsorda. Kommittén erinrar (sid 131) om att reciprocitetskravet i vissa länder tillämpas så att etableringen tillåts men verksamheten i landet försvåras genom villkor eller diskriminering på annat sätt. Det finns exempel på villkor för utlandsägda banker som innebär kännbara avsteg från "national treatment". Bankföreningen anser därför att, även om reciprocitetskravet inte som i Norge inskrives i lagen, stor vikt bör läggas vid vilken faktisk likabehandling som ges i den sökande bankens hemland.

Även om, som kommittén redovisar, försämrad lönsamhet för de svenska bankerna på vissa områden kan bli en följd, anser bankföreningen att det nu är nödvändigt att Sverige i likhet med så gott som alla OECD-länderna tillåter utländsk banketablering.

1.10 Sveriges föreningsbankers förbund

SFF – som är representerad i kommittén genom verkställande direktören, Per Schierbeck – tillstyrker att betänkandet läggs till grund för lagstiftning varigenom utländska banker medges rätt att etablera bankaktiebolag i Sverige.

1.11 Styrelsen för Stockholms fondbörs

Med hänsyn till svensk tradition i fråga om fri internationell handel och internationellt samarbete synes det varken önskvärt eller möjligt att i längden upprätthålla den nuvarande ensidiga avskärmningen av svensk

kreditmarknad från utländska bankers deltagande. Lika med kreditmarknadskommittén anser børsstyrelsen därför att möjlighet bör öppnas för att ge utländska banker tillstånd att driva bankverksamhet här i landet. Självfallet hör villkoren för verksamheten i princip vara desamma för såväl svenska som utländska banker.

1.12 Foreign Bankers Association in Sweden

Föreningen har med tillfredsställelse noterat innehållet i tilläggsdirektiven till banklagsutredningen och den skyndsamt med vilken Betänkandet färdigställts. Införandet av en rätt för utländska banker att etablera sig i Sverige under 1985 kommer ej endast att göra förhållandena på bankområdet i Sverige likvärdiga med dem som är förhärskande i andra ledande handelsnationer utan kommer också att medföra betydelsefulla och påtagliga fördelar för landet såväl inom den offentliga som den privata sektorn.

Sveriges hävdvunna frihandelspolitik har utgjort något väsentligt mer än ett tekniskt instrument för främjande av handel och investeringar och har resulterat i beaktansvärda ekonomiska vinningar; den har gjort landet till en av de mest konkurrensintensiva marknaderna i världen och därigenom kommit konsumenterna till godo i form av lägre priser för många varor och tjänster. Numer är Sveriges frihandelspolitik en ovillkorlig förutsättning för ekonomisk överlevnad som en följd av landets beroende av exportmarknader.

Liksom betydande grenar av många svenska multinationella företag drives utomlands på samma villkor som de som är tillämpliga på lokala företag behandlas de många utlandsägda svenska industri- och handelsföretagen såsom helt likställda med svenskägda sådana. En väsentlig ståndpunkt som intages av Kommittén är att samma princip om likabehandling skall gälla i förhållandet mellan de nuvarande svenskägda affärsbankerna och de nytillkommande utlandsägda bankerna. Föreningen stödjer till fullo denna grundregel. Likväl finner Föreningen att Kommittén föreslår införande av ett antal begränsningar i utlandsägda svenska bankers verksamhet som är oförenlig med likabehandlingsprincipen och som till sin natur är diskriminerande (se t. ex. Kommitténs uttalande på sid. 171–2, 178 och 189). Dessa inskränkningar motiveras av fruktan för effekterna av en plötslig etablering av utlandsägda banker i Sverige vilken enligt Kommitténs mening kan komma att störa den nuvarande bankstrukturen och allvarligt skada de existerande svenska bankerna. Enligt Föreningens uppfattning är de svenska bankernas ställning på den lokala marknaden mycket stark och kan icke lätteligen rubbas; av detta skäl är den ängslan som ofta kommer till uttryck, och vilken återspeglas i Betänkandet, överdriven. Av större vikt är att varje begränsning som göres i utlandsägda bankers verksamhet ytterst får en negativ återverkan på den svenska ekonomin som helhet. Ytterst betalas nämligen inskränkningar i konkurrensfriheten av konsumenterna såväl inom den offentliga som inom den privata sek-

torn. Sedan nära nog tre decennier har enligt svensk rätt skadlig verkan ansetts uppkomma av konkurrensbegränsningar därest de på ett otillbörligt sätt påverkar prisbildningen, hämmar effektiviteten inom näringslivet eller försvårar eller hindrar annans näringsutövning. Sådan skadlig verkan skall undanröjas; i enlighet därmed kan konkurrensbegränsningar av dylikt slag påtalas enligt § 2 konkurrenslagen (1982: 729).

Enligt Föreningens mening bör därför principen om full jämställdhet mellan de nuvarande svenska bankerna och de föreslagna nytillkommande utlandsägda bankerna genomföras i all hithörande lagstiftning. Därutöver bör samma princip förklaras vara gällande på de viktiga områden inom vilka riksbanken och bankinspektionen utövar sin verksamhet med tillämpning av diskretionära normer utan direkt stöd av detaljerade lagbestämmelser. Genomförandet av en sådan princip skulle underlätta uppgifterna för ifrågavarande myndigheter genom att undanröja behovet av att tillämpa två olika normsystem.

1.13 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Grunden för kreditmarknadskommitténs förslag att tillåta utländska banker att etablera sig i Sverige är, såvitt LO kan förstå, intresset av att svenska banker ska kunna etablera sig utomlands. Andra länder kan, om Sverige framhårdade i sin inställning, komma att stänga sina länders gränser för svenska banker. Hittills har kommittén emellertid inte kunnat påvisa några påtagliga nackdelar för de svenska bankernas utlandsetableringar. Av Sveriges mer framträdande handelspartners, är det bara Norge som kommer att tillämpa strikt reciprocitet, dvs. ett oestergivligt krav på norsk banks möjlighet att etablera sig i den utländska moderbankens hemland.

Landsorganisationen har ingen negativ uppfattning beträffande den ökande liberalisering som skett i handelsutbytet mellan olika länder. Det har varit av stort värde för svenska löntagares standard och välfärd. Av lika stor betydelse har emellertid också varit att Sverige kunnat föra en självständig politik på vitala områden. Det gäller t.ex. kreditpolitikens utformning, där det enligt LOs mening har varit av värde att de viktigaste aktörerna på marknaden, nämligen bankerna, har varit av svenskt ursprung. De vore, enligt LOs mening, naturligt att man tog ställning till utländsk banks etablering i Sverige i samband med de totala strukturfrågorna som kreditmarknadskommittén har att utreda. Detta vore dessutom i enlighet med direktiven, där det heter:

”Även om man är positivt inställd till etablering av utlandsägda finansinstitut i Sverige, är formerna för etablering av sådan betydelse för strukturen på den svenska kreditmarknaden att man bör överväga dessa först sedan rörelsereglerna för olika slags finansinstitut fastlagts”.

Inför ett sådant ställningstagande skulle LO önska en noggrannare genomgång av de svenska bankernas utlandsetableringar, planer på fortsatta sådana samt en redovisning av de negativa konsekvenser som kan bli följden av att Sverige håller fast vid sin ursprungliga inställning att bankverksamhet är förbehållen svenska banker. Slutligen kan, i samband med att rörelsereglerna för finansinstitutet läggs fast, en klarare bild av behovet av utländska banketableringar göras.

1.14 Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

TCO tillstyrker förslaget att utländska banker ska få etablera sig i Sverige.

1.15 Svenska bankmannaförbundet

Sveriges internationella beroende, principen om fri handel och reciprocitetshänsyn är skäl som motiverar att våra gränser öppnas för utländska banker även i formellt avseende. Till följd av det stora antal representationskontor som redan finns här och de kontakter svenska och i Sverige verksamma utländska företag har med internationella banker spelar i realiteten utländskt bankväsen redan idag en roll för svensk ekonomi. Det är således en naturlig konsekvens att utländska bankers verksamheter legaliseras på svensk botten.

1.16 Finansbolagens förening

Med hänsyn tagen till vad som sägs i direktiven är det enligt föreningens mening tveksamt om kommittén utan tilläggsdirektiv hade kunnat framlägga ett betänkande beträffande utländska banketableringar i Sverige utan att dessförinnan ha föreslagit rörelse regler för olika slags finansinstitut.

1.17 Svenska fondhandlareföreningen

Svenska Fondhandlareföreningen har i detta ärende samrått med Svenska Bankföreningen och får instämma i dennas synpunkter på rubr. delbetänkande om utländska banketableringar i vårt land.

Fondhandlareföreningen delar alltså kommitténs uppfattning om vikten av de skäl som den lagt till grund för sitt förslag: Sveriges traditionellt frihandelsvänliga och till internationellt samarbete positiva attityd, det därav följande kravet att upphäva rådande avskärmning av vår egen kredit- och kapitalmarknad samt därtill konstaterandet av de olägenheter för svensk del som bristen på reciprocitet föranleder i förhållande till mer öppna nationer.

1.18 SHIO – Familjeföretagen

Bankväsendet är av slentrian och historiska skäl kanske den mest reglerade kommersiella verksamheten i landet. Utgångspunkten för bankernas arbetsvillkor förefaller vara att enbart det som direkt stadgas är tillåtet och allt annat förbjudet. Denna restriktiva syn har vi kommenterat i vårt remissyttrande över banklagsutredningens slutbetänkande Ny banklagstiftning (SOU 1984: 26–29). Vi aviserade också att vi ämnade återkomma till frågan när kreditmarknadskommittén avlämnat sitt slutbetänkande.

SHIO-Familjeföretagens allmänna syn är i stället att ett rationellt och flexibelt banksystem är av yttersta vikt för ett fungerande näringsliv. Vidare anser vi att all kommersiell verksamhet bör ske under så fria former som möjligt och under konkurrens på lika villkor. Statliga detaljregleringar och andra restriktioner måste vara undantag och inte regel. Av detta skäl välkomnar vi kommitténs förslag att tillåta utländska banker att etablera sig i Sverige.

1.19 Sveriges Industriförbund

Industriförbundet stöder kommitténs förslag att utländska banketableringar skall tillåtas i Sverige. För industrin är behovet av och fördelarna med utländska banker stora. Industriförbundet anser dessutom att argumenten för utländska banketableringar är fler och väger tyngre än vad som framgår av betänkandet.

Industriförbundets åsikt är att etablering av utländska banker i Sverige så långt möjligt skall överensstämma med de krav som ställs på etablering av och verksamheten vid svenska banker. Industriförbundet är därför av annan mening än kommittén vad avser oktrojprövning och den särskilda introduktionsordningen för utländsk bankverksamhet i Sverige.

Behovet av utländska banker (Kommentarer till kap. 5 och 8)

Kreditmarknadskommittén har utrett frågan om utländska banketableringar i Sverige skyndsamt. Det är tillfredsställande att Sverige nu tar steget och anpassar sina regler till övriga OECD-länders, vilket gagnar både svenska bankers och svensk industris internationalisering.

Att frågan om utländska banketableringar lyfts ur kreditmarknadskommitténs övriga arbete och snabbbehandlats, grundar sig bl. a. på de reciprocitetskrav som mött svenska banker utomlands. Kommittén ifrågasätter dock behovet av utländska banker på den svenska marknaden. På sid 127 framför kommittén ”Mot bakgrund av dessa konstateranden” (bland annat att det är ”väl sörjt för en fri konkurrens mellan bankerna och de olika bankinstituten”) ”torde det kunna göras gällande att det i dagens läge inte finns något direkt behov av att låta utländska banker etablera sig i Sverige.”

Industriförbundet delar inte denna tvekan. Såväl mindre som större företag har framhållit att de förväntar sig en utökad och förbättrad service via de utländska bankerna genom allmänt ökad konkurrens och genom tillskott av utländska bankers särskilda kompetens. Några exempel på de utländska bankernas värdefulla tillskott på den svenska kreditmarknaden nämns nedan.

Underlättar satsning på vissa exportmarknader

På vissa exportmarknader är det nödvändigt att samarbeta med en lokalt etablerad bank. Det förekommer t. ex. krav från framför allt statliga kunder att leverantören och den bank som sköter exportaffären skall ha samma nationalitet. Om inte någon svensk bank har lokalkontor på den aktuella exportmarknaden, kan affären äventyras.

I exportaffärer förekommer olika typer av kontraktsgarantier som exportören och dennes bank lämnar till importören. Garantierna måste ibland lämnas av en internationellt känd och lokalt etablerad bank. Den svenske exportörens svenska bank måste i så fall anlita en utländsk större bank. För företaget leder det till dubbla provisioner. Samarbetet med utländska banker i utlandet är både kostsamt och betungande för den svenska exportindustrin. En svensk dotterbank till en brett etablerad internationell bank skulle lösa de problemen.

För mindre företag kan stödet från en utländsk bank vara nödvändigt för en första framgångsrik exportsatsning. Den utländska banken har en unik kunskap om lokala förhållanden och kan hjälpa till med olika kontakter. Det mindre företaget, som inte har så många utlandskontakter, vinner på att kunna knyta kontakter med den utländska banken i Sverige.

Effektivare rembursbehandling

Remburssystemet innebär idag en omfattande hantering av dokument. Det är därför viktigt med fysisk närhet mellan leverantören och den bank som skall mottaga och granska dokumenten under en remburs. Rembursen är viktiga för såväl export som import.

Svenska företag som erhåller exportrembursen öppnade i utländska banker måste idag skicka dokumenten till något av denna banks kontor utomlands. Denna hantering är i sig ett riskmoment och betyder dessutom alltid en viss tidsutdräkt som medför att företaget förlorar valutadagar, dvs. företagen gör en ränteförlust. För företag med stor export skulle därför, vilket också kommittén framför, rembursbehandling i Sverige leda till betydande besparingar.

Det mest fördelaktiga för en exportör är att erhålla en bekräftad remburs. I många fall är den utländske köparen dock inte villig att öppna en sådan. Exportören kan då be en svensk eller utländsk bank att mot viss provision bekräfta rembursen. Redan idag utnyttjar svenska exportören utländska banker här för, men kontakterna skulle underlättas om bankerna

fick etablera sig i Sverige. Då skulle exportörerna också kunna utnyttja den högre riskbenägenhet som utländska banker ofta har i jämförelse med svenska. Deras högre riskbenägenhet torde bero på bankernas storlek och att de är väl representerade på de flesta av de svenska exportörernas utlandsmarknader.

Svensk industri är beroende av utländska insatsvaror för både sin hemmaförsäljning och för exportören. Den utländska leverantören kräver ofta att remburshanteringen skall ske i en internationellt känd och etablerad bank. Utländska banketableringar i Sverige skulle därmed kunna underlätta och förbilliga den svenska importen.

Effektivare "cash-management"

Flera utländska banker har en mycket avancerad teknik för att "leta" efter betalningar som inte kommer fram i tid. Deras arbete underlättas av deras geografiskt bredare representation.

Flera stora svenska företag har egna personella resurser för att åstadkomma effektivare cash-management. De mindre företagen kan inte på samma sätt specialisera sin personal och blir beroende av sin banks tjänster och effektivitet på området.

Om utländska banker får etablera sig i Sverige, skulle deras cash-management-system troligen anpassas till svenska förhållanden och till den svenska efterfrågan. Därmed skulle konkurrensen öka till nytta för de svenska företagen. Troligen blir effektivitetsvinsterna störst för de mindre företagen.

Längsamma internationella betalningar förorsakar industrin kostnader i form av förlorade valutadagar. Sannolikheten är stor att betalningarna kan ske snabbare om svenska företag får direkt tillgång till de utländska bankernas tjänster på området.

Effektivare kortfristig finansiering

Kostnaderna för företagens kortfristiga finansiering är till stora delar beroende av bankernas möjligheter att finna valuta till acceptabla kurser. De utländska bankerna har genom sin breda representation ett bättre utgångsläge än de svenska när det gäller att agera effektivt på denna marknad.

Företagen kan redan idag utnyttja de utländska bankerna för kortfristiga krediter, men den kurssäkring som görs för återbetalningar måste ske i svensk valutabank. Om de utländska bankerna i Sverige blir valutabanker, öppnas en möjlighet för företagen att göra upplåning och kurssäkring samtidigt i en och samma bank.

Den långfristiga exportfinansieringen blir effektivare

En stor del av de svenska exportkrediter, som har löptider på två år och längre, finansieras av AB Svensk Exportkredit (SEK). Själva krediterna

lämnas dock i regel av svensk affärsbank till den utländske köparen eller dennes bank (s. k. köparkrediter). Bankerna tillämpar sedan SEK-systemets införande 1978 nästan identiska avgifter och villkor för sin medverkan.

Utländska bankers etablering på den svenska marknaden bör leda till att de i betydligt större utsträckning än hittills kommer att medverka i den svenska exportkreditgivningen. Detta innebär att konkurrensen, vad gäller avgifter och villkor, ökar, vilket troligen medför lägre kostnader för de svenska exportföretagen.

Om man bortser från fartygsexporten, är större delen av de medel- och långfristiga svenska exportkrediterna garanterade av exportkreditnämnden (EKN). EKNs riskkapacitet är ofta otillräcklig för de svenska exportföretagen. En lösning på detta problem är att risken delas mellan EKN och svenska eller utländska banker. EKN har nyligen gått med på sådan riskdelning i ett par fall. Arrangemang av detta slag är försäkrings-tekniskt mycket komplicerade och fordrar därför omfattande förhandlingar mellan vederbörande exportör, medverkande banker och EKN. Sådan riskdelning skulle i hög grad underlättas om utländska banker fick etablera sig i Sverige.

1.20 Svensk industriförening

Vårt lands traditionella ställning av frihandelsnation står i bjärt kontrast till den nuvarande regeln att endast tillåta utländska banker att inrätta representationskontor i landet. Enbart detta förhållande är enligt föreningens mening tillräckligt för att ändra lagstiftningen så att fri etableringsrätt medges för utländska banker i Sverige. Härtill kommer naturligtvis att många länder kräver reciprocitet och inte minst att utländska banketableringar i Sverige otvivelaktigt ger ett värdefullt tillskott till det svenska näringslivet och den svenska kreditmarknaden.

Såsom framgår av det nu anförda intar föreningen en klart positiv attityd till kreditmarknadskommitténs förslag om etableringsrätt i Sverige för utländska banker.

1.21 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Riksförbundet har i och för sig inga erinringar mot kommitténs förslag. Riksförbundet konstaterar emellertid – vilket framgår av särskilt yttrande av sakkunnige Curt G. Olsson – att med frågan om etablering av utländska banker sammanhänger en rad frågor, bl. a. om ägarförhållanden i svenska banker, svenskt ägande i av utländsk bank nyetablerad svensk bank och om konkurrensneutralitet. Dessa frågor är lika svåra att isolera från varandra som motsvarande frågor på försäkringsområdet.

1.22 Svenska handelskammarförbundet

Handelskammarförbundet tillstyrker kommitténs förslag att tillåta utländsk banketablering i Sverige. Förslaget ligger väl i linje med den frihandelsvänliga inställning som Sverige traditionellt hävdar i internationella sammanhang och innebär dessutom en anpassning till vad som redan gäller i så gott som alla andra OECD-länder. Med hänsyn till främst sistnämnda förhållande anser förbundet att förslaget bör behandlas med skyndsamhet.

1.23 Sveriges Exportråd

Exportrådet anser liksom kommittén att utländska banketableringar bör tillåtas i Sverige. Den hittillsvarande negativa inställningen härtill stämmer dåligt överens med den utpräglad frihandelsvänliga politik som Sverige traditionellt följer. För etableringarna talar också att det bör medföra påtagliga exportfrämjande effekter bl. a. genom ett ökat serviceutbud från bankerna omfattande bl. a. "cash management" och remburer samt en effektivare såväl kort- som långfristig exportfinansiering. Exportrådet delar sålunda de mer detaljerade synpunkter på dessa frågor som anförs i Sveriges Industriförbunds remissvar 1984-12-21.

2 Etableringsformen

2.1 Bankinspektionen

Inspektionen godtar att etableringen sker i form av dotterbanker med en eller flera utländska banker som ägare. De nya bankerna blir rättsligt svenska banker, underkastade samma lagar som de svenska. Särbestämmelserna bör bli så få som möjligt, och såväl formell som reell likställighet med de svenska bankerna eftersträvas.

2.2 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige kan för sin del stödja kommitténs avvisande av filialer och blandat svenskt-utländskt ägarskap. Denna avgränsning bidrager till att göra den utländska introduktionen hanterlig och lättöverskådlig och kan sägas vara en rimlig tillämpning av riktlinjen om en försiktig introduktion. Fullmäktige vill liksom kommittén peka på att verksamhet genom filialer medför kredit- och valutapolitiska kontrollproblem liksom allmänna tillsynsproblem som kräver komplicerade lösningar. Norge och Finland har inte heller tillåtit verksamhet i filialform medan Danmark tvingats till en lösning som innebär att filialer omvandlas till en artificiell juridisk enhet.

Fullmäktige vill inte uttala sig om på vilka förutsättningar banker ägda av två eller flera utländska banker kan accepteras. Det är omöjligt att nu

förutse i vilka kombinationer utländska banker vill samarbeta, och det är onödigt att binda tillämpningen genom uttalanden i motiven. Vad kommittén anfört torde kunna ersättas med, att bakom en utlandsägd bank skall stå en eller flera banker som i realiteten tar ansvaret för dess rörelse och förpliktelser. Det utesluter inte att man som huvudform ser utlandsägda dotterbanker.

2.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO kan också instämma i att det finns fördelar med att utländska banketableringar sker i form av en självständig svensk juridisk person. NO tillstyrker följaktligen att de etableringsformer som tillåts är dotterbank och konsortiebank. NO anser det rimligt att flera utländska banker skall kunna äga en dotterbank. Vad gäller konsortiebanker är NO tveksam till kommitténs förord att *en* utländsk bank skall ha det dominerande inflytandet. I denna etableringsform bör flera banker kunna tillåtas ha t. ex. lika stora andelar.

2.4 Riksskatteverket

RSV anser att de föreslagna etableringsformerna från såväl skatterättslig som redovisningsmässig synpunkt torde vara att föredra framför filialformen.

2.5 Svenska bankföreningen

Bankföreningen har ingen erinran mot förslagen om dotterbank och konsortiebank. Beträffande konsortiebank, varmed förstås bankaktiebolag där ingen av delägarna är moderbolag, säger kommittén (sid. 144) att ägarna bör vara få till antalet och kunna visa på ett naturligt samband. Detta sambands art är oklart. Krävs att ägarbankerna tidigare samarbetar, i sitt hemland – om de har samma hemland – eller i utlandet? Är det tillräckligt att de har samma hemland? Att de gemensamt har inriktning på viss sorts verksamhet?

2.6 Foreign Bankers Association in Sweden

Föreningen önskar understryka att de utländska banker vilka kan vilja etablera sig i Sverige skulle föredraga att göra detta i form av filialer. De flesta länder i världen vari utländska banker må etablera sig tillåter dem att utöva bankverksamhet antingen i form av filialer eller i form av dotterbolag eller i båda formerna, enligt bankernas val. Föreningens medlemsbanker har nära kännedom om filialverksamhet, och användningen av denna etableringsform även i Sverige skulle nedbringa bankernas kostnader och möj-

liggöra för respektive bank att skapa större intern enhetlighet och överskådlighet.

Förekomsten av en stor "moderbank" varuti filialer är en integrerad del i ansvarshänseende markerar på ett klarare sätt den yttersta ansvarigheten. Det är därför knappast förvånande att medlemsbankernas kunder typiskt sett har föredragit att komma i åtnjutande av det fulla stödet från en "moderbank" till sin filial till skillnad från att träffa avtal med dotterbolag som har en förhållandevis begränsad egen kapitalisering.

Tilläggsdirektiven utgick från att utländska banker skulle tillåtas att välja mellan att etablera sig i form av dotterbolag eller filial, förutsatt att filialen behandlades som valutainlåning enligt valutaregleringen (tilläggsdirektiv till banklagsutredningen, dir. 1981: 46, sid. 5). Kommittén anger emellertid att det är omöjligt att överblicka alla problem förbundna med filialbildning, innefattande såväl kreditpolitiska som valutapolitiska sådana. Föreningen anser att Kommittén icke har anfört något övertygande skäl för denna slutsats. Uppenbarligen måste bokföringen i en filial vara särskild och identifierbar, och kontrollen och övervakningen av en utländsk banks filial utövas med strikt tillämpning av svensk lag. Det är också självklart att en filial skall behandlas som valutainlåning. Därför finnes ingen anledning antaga att någon övervakande funktion anförtrodd riksbanken eller bankinspektionen skulle försvåras i avseende å en filial; detta har icke varit fallet i något land vari Föreningens medlemsbanker verkar. Föreningen önskar i detta sammanhang såsom exempel hänvisa till erfarenheterna i Danmark och Frankrike, vilka båda länder har en valutareglering jämförbar med den som gäller i Sverige; i intet av dem har några svårigheter upplevts avseende övervakningen och kontrollen av utländska bankers filialer.

2.7 Svensk industriförening

Kreditmarknadskommitténs förslag innebär att den utländska banken måste etablera sig genom dotterbolag i Sverige och att etablering genom filialbank således icke medges. Föreningen ställer sig tveksam härtill och anser icke att kommittén har presterat godtagbara skäl för att hindra etablering i filialform. Enligt utredningens tilläggsdirektiv hade det funnits möjligt att lägga ett förslag som givit de utländska bankerna valfrihet mellan dotterbolag och filial. När filialformen innebär fullt stöd från en moderbank skulle kunderna ur ansvarssynpunkt säkerligen icke fått en sämre ställning.

3 Frågan om utländskt ägande i svensk bank m. m.

3.1 Bankinspektionen

Kommittén har t. v. avvisat möjligheten för utländska banker att samarbeta med svenska banker via ett minoritetsägande. Inte heller kommer enligt förslaget svenska banker att på motsvarande sätt kunna manifesteras ett samarbete genom delägande i utländsk bank här i landet. Det har av kommittén inte ansetts möjligt att ta ställning till denna fråga innan de övergripande strukturfrågorna behandlats. Kommittén åberopar i detta avseende även direktiven. Inspektionen skulle för sin del gärna se att också denna fråga kunde lösas i förevarande sammanhang. Det är även här en fråga om reciprocitet. Kommitténs restriktiva ståndpunkt i detta hänseende kan enligt inspektionens uppfattning vara känslig inte minst med tanke på de nordiska och andra banker som står de svenska bankerna nära och som kan vilja markera detta genom ett delägande i mindre omfattning. Det bör vidare understrykas att ett sådant samarbete skulle kunna innebära att berörda utländska banker skulle finna det onödigt att etablera egna dotterbanker i Sverige. Inspektionen vill därför förordas en möjlighet till ömsesidigt delägande genom minoritetsposter på högst 20%. Varje sådant fall får prövas utifrån sina förutsättningar och från sundhetsaspekter och att beslut skall fattas av regeringen. Samtidigt kommer att få beaktas att kriterierna för tillstånd av detta slag inte skall kunna uppfattas som diskriminerande för dem som inte kommer i fråga.

3.2 Kommerskollegium

Enligt direktiven för utredningen skall gällande förbud mot utländskt ägande i befintlig svensk bank inte ändras. Kollegiet kan ha förståelse för denna bestämmelse så länge utländska rättssubjekt inte får etablera bank i Sverige. När såsom kommittén föreslår sådan etableringsrätt införes finns inte anledning att motsätta sig joint ventures i olika former. Kollegiet förordar därför både att utländskt rättssubjekt får ingå som minoritetsägare i befintlig svensk bank och att svenskt minoritetsägande får förekomma i bank som etableras i Sverige av utländsk bank. Kollegiet förutsätter därvid att 1982 års lag om utländska förvärv av svenska företag m. m. skall kunna utnyttjas för att i de enskilda fallen begränsa delägandet.

3.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Kommittén har på grund av direktiven ansett sig förhindrad att pröva frågan om utländskt delägarskap i existerande svensk bank. I konsekvens härmed anser kommittén att inte heller svenskt delägarskap skall tillåtas i de utländska banker som kan komma att etableras i Sverige. NO beklagar

att dessa frågor inte har kunnat få en allsidig belysning i betänkandet. Utvecklingen, t. ex. försök till nordiskt banksamarbete, visar att det finns ett praktiskt behov av att möjliggöra utländskt ägande i svensk bank. NO kan inte heller se några allvarliga problem om svenska banker skulle tillåtas vara delägare i i övrigt utlandsägda banker i Sverige. Det är möjligt att öppnandet av sådana lösningar skulle ge en lugnare övergång till friare etableringsförhållanden. NO finner det därför önskvärt – för den händelse sådana möjligheter inte anses kunna lämnas redan på nuvarande underlag – att kommittén får i uppdrag att i sitt fortsatta arbete komma med förslag även i de här berörda ägarfrågorna.

3.4 Svenska bankföreningen

Kommittén påpekar (sid. 128) att Sveriges utlandsberoende och engagemang på den utländska marknaden nu är så stort att det är svårt att motivera den nuvarande protektionistiska politiken i hela frågan om utländsk banketablering här. Dessa skäl talar enligt bankföreningens mening också för engagemang i form av ett begränsat utländskt aktieäggande i de existerande svenska bankerna. En sådan möjlighet att utnyttja den internationella marknaden för kapitaltillskott i svenska banker skulle vara till gagn för de svenska bankernas verksamhet. Det omedelbara sambandet med huvudfrågan om utländska bankers etablering här består i att sådant delägarskap med all sannolikhet skulle minska antalet ansökningar om oktroy för utländska dotterbanker; därigenom skulle det av kommittén (sid. 215) angivna intresset att begränsa antalet utländska etableringar tillgodoses och överetableringsrisken minskas, något som bankföreningen ställer sig bakom. De av kommittén (sid. 138–139) anförda hindren mot att redan nu pröva delägarskap – sambandet med frågor om spritt ägarskap, med andra institutioner än banker och de s. k. förvärvslagarna – väger enligt bankföreningens uppfattning inte särskilt tungt.

Det utländska ägandet i de befintliga svenska bankerna bör självfallet begränsas så att dessas fortsatta självständighet garanteras. Detta kan ske genom att högsta tillåtna utlandsägda andel av aktiekapitalet bestäms till 20 procent, genom rösträttsbegränsning och prövning av regeringen eller bankinspektionen i varje särskilt fall; denna prövning skulle garantera att endast seriösa utländska banker bereddes delägarskap.

Den av bankföreningen sålunda förordade möjligheten till delägarskap bör förenas med formell möjlighet för bank att göra riktade emissioner och att utge skuldebrev med optionsrätt till nyteckning. Förslag i denna riktning har framlagts av banklagsutredningen (SOU 1984: 27 sid. 63 och 89).

Bankföreningen hemställer på grund av det anförda att regeringen redan i den fortsatta beredningen av det nu aktuella lagstiftningsärendet om utländska banker tillgodoser den angivna möjligheten till delägarskap.

3.5 Foreign Bankers Association in Sweden

Enligt Föreningens uppfattning är de förbud som föreslås av Kommittén mot förvärv av ett begränsat antal aktier från svensk fysisk eller juridisk persons sida i utlandsägda svenska banker (sid. 199–200), resp. från utländska banker eller dotterbolags sida av aktier i svenskkontrollerade banker (sid. 201), otillfredsställande. Sådana förbud skulle förhindra ett samarbete över nationella gränser vilket skulle vara till gagn för svenska intressen liksom varje på ägargemenskap grundad integration. Samarbetsprojekt har varit grogrunden för många betydande svenska industrier och affärsrörelser; avtal av sådan innebörd kan vara av stor betydelse även i finansvärlden.

3.6 SHIO-Familjeföretagen

Vidare hävdas i sakkunnige Curt G. Olssons särskilda yttrande att de svenska bankerna bör ges möjlighet att samarbeta med de utländska bankerna i Sverige. Framför allt bör utländska banker ges möjlighet att äga aktier i svenska banker. I den mån risk skulle uppstå för utländsk dominans av det svenska bankväsendet kan aktieägandet begränsas till exempelvis 20 procent av aktiekapitalet. På samma sätt bör även svenska banker få möjlighet att köpa aktier i de utländska bankerna.

I detta instämmer SHIO-Familjeföretagen till fullo.

3.7 Sveriges Industriförbund

Kommittén föreslår vidare att "ägande i svenskt kreditinstitut inte bör kunna förenas med oktroj". Industriförbundet är av annan mening och anser, liksom Bankföreningen och Stockholms Handelskammare, att ett närmare samarbete mellan svenska och utländska banker manifesterat i delägarskap skulle få positiva effekter på den svenska kreditmarknaden. Det finns inte heller anledning att genom förbud mot aktieinnehav i svenskt finansbolag, hindra ett troligen fruktbart samarbete mellan svenska finansbolag och utländska banker. Industriförbundet anser även att svenskt ägande skall få förekomma i utländska dotterbanker i Sverige.

3.8 Svenska företagens riksförbund

Vi föreslår därför i enlighet med det särskilda yttrandet av sakkunnige Curt G. Olsson att förutsättningar skapas för en samverkan mellan en utländsk bank och en bestående svensk bank. På detta sätt skulle en del av det utländska intresset för etablering i Sverige kunna fångas upp på ett positivt sätt också för de svenska bankerna.

I Finland är det möjligt för en bank att sälja 20% av sitt aktiekapital på utländska marknaden. Liknande regler bör kunna gälla i Sverige.

Kommittén har vidare föreslagit att de banker som utländska banker skulle kunna få tillstånd att etablera i Sverige icke får ha andra än utländska banker som ägare.

Denna regel avstyrker Förbundet bestämt och menar att svenska banker genom ett gemensamt ägande skulle kunna uppnå betydande fördelar såväl kunskapsmässigt som när det gäller att komma in på ytterligare utländska marknader.

3.9 Svenska handelskamarförbundet

Förbundet vill föreslå att utländsk bank även skall få rätt att i begränsad utsträckning förvärva aktier i svensk bank och att motsvarande skall gälla för svensk bank i utländsk bank. Ett sådant ägande kan vara av värde för svenska banker bland annat genom att det underlättar ett närmare samarbete med utländska banker. För vissa utländska banker kan ett sådant samarbete utgöra ett intressant alternativ till etablering i Sverige.

4 Behovsprövningen

4.1 Hovrätten för Västra Sverige

Större intresse tilldrar sig däremot den kvantitativa prövningen eller behovsprövningen. Enligt direktiven för banklagsutredningen var det en utgångspunkt för dess arbete att behovsprövningen skulle slopas. Genom direktiven för kreditmarknadskommittén har frågan begränsats till att gälla om bestämmelsen skall ha ett rakt eller omvänt prövningstema eller annorlunda uttryckt huruvida det skall åligga oktrosökanden att visa den tilltänkta etableringens nytta eller ej.

Kommitténs överväganden i denna fråga har emellertid enligt hovrättens mening kommit att i alltför hög grad präglas av att den diskuterats i anslutning till det nu utbrutna spörsmålet om utländsk banketablering i Sverige.

Hovrätten har visserligen förståelse för att kommittén kan ha funnit det angeläget att inte föregripa det slutliga ställningstagande, vartill dess fortsatta utredningsarbete kan föranleda. Med den tyngdpunkt kommittén vid behandlingen av denna fråga givit åt de särskilda aspekter en plötslig inbrytning av utländska intressen på bankväsendets område framkallar är det inte heller mer än naturligt att kommittén ansett sig inte för närvarande kunna förorda en ändring i den nuvarande utformningen av behovsprövningen. Dessa särskilda aspekter borde kommittén emellertid inte – redan med hänsyn till att bankrörelselagen avser att reglera ett strikt nationellt bankväsende – ha sökt föra in i tolkningen och tillämpningen av bankrö-

relselagens allmännyttebegrepp. Hovrätten vill särskilt ifrågasätta kommitténs uttalande (s 159) att det står regeringen fritt att när som helst ändra innebörden av detta begrepp. Regeringen kan uppenbarligen inte gå utom ramen för av riksdagen stiftad lag, ens i det fall lagens förarbeten är knapphändiga. Vedertaget är också att ändrad tillämpning av en oförändrad lagregel inte kan åstadkommas genom motivuttalanden i anslutning till ändringar av andra lagrum (JuU 1975/76: 15 s 6). Viktigt synes även vara att internationella överenskommelser inte åsidosätts genom en rättstillämpning som avviker från vad Sverige till berörda organ notifierat angående innehållet i svensk lag.

Enligt hovrättens mening står det klart att beaktandet av skälen för och emot utländsk banketablering i Sverige har endast vag anknytning till den kvantitativa delen av bankrelselagens allmännyttebegrepp. Så t. ex. ger kommitténs utredning intrycket att det svenska bankväsendet knappast behöver den utländska banketablering, åt vilken kommittén av andra skäl vill lämna tillträde och beträffande vilken den av andra skäl vill påbjuda restriktivitet. Kommitténs för det svenska bankväsendets framtida utveckling och struktur uppenbart viktiga principinställning i fråga om den återhållsamhet som bör iakttas i tillståndsgivningen har anmärkningsvärt nog i det väsentliga redovisats, inte i avsnittet Den materiella oktrojprövningen, utan under rubriken Allmänna utgångspunkter och riktlinjer för den fortsatta utredningen.

4.2 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Svårigheten är att förena den traditionella inställningen, som uppfattats som att några nya banker inte behövs, med etablering av utlandsägda banker. Kommitténs lösning är att konstatera att nya utlandsägda banker ger "potentiella utvecklingsmöjligheter" t. ex. när det gäller finansieringen av internationella affärer. Den hävdar även att det vore olämpligt att ha olika behovsprövning för svenska och utlandsägda banker.

Fullmäktige är medvetna om problemets svårighetsgrad just genom att utländsk etablering ryckts loss och behandlats med förtur i kommitténs arbete. Någon tid har helt enkelt inte funnits att arbeta igenom behovsprincipens motivering och dess tillämpning på alla banker. En tillfällig lösning vore att nu konstatera att utländska banker får tillstånd att i föreslagna former bedriva rörelse i Sverige, men att frågan om behovsprincipens tillämpning i övrigt får anstå i avvaktan på fortsatt arbete inom kommittén. Härigenom skulle inte några slutsatser kunna dras om nya principer vid oktrojprövningen för bankprojekt med svenska stiftare.

Innebörden av den nuvarande behovsprincipen är svår att klart ange, särskilt som någon praxis inte finns. Endast tre fall har prövats sedan 20-talet, varvid två gällt Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank. I avsaknaden av prejudikat inskränker sig kommittén till att föreslå att

”utländska banker som önskar driva verksamhet i Sverige bör kunna peka på omständigheter som motiverar att de – med bibehållande av den nuvarande behovsprincipen – ges möjlighet till etablering”. Fullmäktige vill hävda, att det bör krävas att den sökande banken redovisar grundragen i den verksamhet den avser att bedriva i Sverige. Om olika faktorer motiverar eller inte motiverar bifall och hur hänsyn tas till behovsprincipen bör lämnas åt de svenska myndigheterna att bedöma.

4.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Som NO anfört redan i remissyttrande 1984-11-30 till finansdepartementet över banklagsutredningens betänkanden bör tiden nu vara mogen att slopa behovsprövningen. NO anser att en ny banklagstiftning bör ha en positivare syn på konkurrens än vad den nuvarande ger uttryck för.

NO anser visserligen att en tillståndsprövning även fortsättningsvis är motiverad men att denna främst bör avse de kvalitativa och formella aspekterna. Den modell som NO förordar är samma som skisseras i direktiven till kommittén och som kan förväntas bli genomförd på försäkringsområdet. I oktrojprövningen bör alltså enligt NO ingå att pröva om den tilltänkta verksamheten är oförenlig med en sund utveckling av bankverksamheten.

NO vill som stöd för sin uppfattning i detta sammanhang erinra om den praktiska effekten vad gäller nyetablering under många årtionden av nuvarande regler om behovsprövning på såväl bank- som försäkringsområdet.

4.4 Svenska bankföreningen

Om, som kommittén upplyser (sid 158), ett tjugotal utländska banker är intresserade av svensk etablering, biträder bankföreningen kommitténs uppfattning att det föreligger risk för överetablering med därav föranledda störningar på den internationellt sett lilla svenska kreditmarknaden. Det är då ofrånkomligt att ansluta sig till kommitténs slutsats (sid 158) att oktrojprövningen även fortsättningsvis måste innehålla en kvantitativ prövning, dvs. en behovsprövning. En sådan prövning torde i EG-perspektiv vara möjlig att tillämpa frammot år 1990, varefter enligt fattade EG-beslut behovsprövning inte längre får ske i EG-länderna.

Behovsprövningen förutsätts enligt kommittén (sid 159) vara densamma för nyetablering av svenskägda och utlandsägda banker. Av hänsyn till intresset av likabehandling anser bankföreningen detta vara väsentligt. Bankföreningen vill i detta sammanhang särskilt understryka vikten av kommitténs ståndpunkt (sid 156) att vid bedömning av nytta för det allmänna ”hänsyn bör även tas till om en nyetablering kan anses vara till nytta från den speciella synpunkten att den i sig har potentiella utvecklingsmöjligheter inom vissa sektorer, där en nyorientering av verksamhe-

ten är aktuell eller pågår". De senaste årens erfarenheter inom Sverige visar enligt bankföreningens mening att ett sådant långsiktigt kvalitativt behovsprövningskriterium vore väsentligt.

Kommittén nämner (sid 159 n) att den materiella prövning som nyttighetskriteriet ("nytta för det allmänna") medför inte har fastlagts i några förarbeten till nuvarande lagstiftning samt att i praxis prövningen kommit att innebära inslag av såväl kvantitativa som kvalitativa bedömningar. Därefter tillägger kommittén att "det står emellertid regeringen fritt att när som helst ändra innebörden". Bankföreningen vill hävda att med den nya regeringsformens regler för lagstiftning så inte kan vara fallet: regeringen har tvärtom att göra sin prövning inom ramen för den lagtext och de förarbeten som riksdagen beslutat. Härav följer att åtminstone i de lagmotiv som i detta ärende föreläggs riksdagen prövningskriterierna – bl. a. det nyss behandlade – måste anges.

4.5 Sveriges Industriförbund

Behovet av olika banktjänster avgörs bäst av marknaden själv. Den kvantitativa delen av oktrojprövningen bör därför tonas ned. Industriförbundets företagskontakter visar att de utländska bankerna kan tillföra den svenska kreditmarknaden efterfrågad service samtidigt som den ökade konkurrensen kan leda till kostnadsbesparingar för kunderna.

Enligt kommittén bör behovsprincipen tillämpas så, "att behovet skall anses vara fyllt först när en verkligt effektiv konkurrens uppstått på marknaden." En sådan bedömning kan endast avgöras av marknaden och måste ta hänsyn till potentiella kunders önskemål. Industriförbundet motsätter sig därför att regeringen är den som skall avgöra "den lämpliga omfattningen av utländska banker som i inledningsskedet och även fortsättningsvis skall få tillstånd till etablering." Oktrojprövningen bör istället inriktas på den sökandes kompetens.

4.6 Sveriges företagens riksförbund

Enligt kommittén måste nyetablerade banker även fortsättningsvis för erhållande av s. k. oktroj bevisa att det finns ett behov av vederbörande bank på marknaden.

Förbundet finner att en sådan regel inte gynnar konkurrensen på marknaden utan föreslår istället att tillståndsgivaren till oktroj istället vid avslag måste motivera varför etableringen inte kan antas vara förenlig med en långsiktig sund utveckling av det svenska bankväsendet.

4.7 Svenska handelskammarförbundet

Enligt förbundets mening är den nuvarande behovsprövningen alltför långtgående. Särskilt för utländska banker kan det vara svårt att påvisa ett verkligt behov, dels med hänsyn till att erfarenheter av utländska banker i Sverige saknas, dels på grund av att tillgången på banktjänster redan idag är god i Sverige. Förhållandena i andra länder talar också mot att behålla den nuvarande behovsprövningen.

Problemet har uppmärksammats såväl i utredningen som i direktiven till densamma och i de sistnämnda föreslås för kommitténs övervägande att den nuvarande prövningen ersätts med en s. k. omvänd behovsprövning, vilken skulle innebära att en bank kan vägras oktroj endast om den tilltänkta verksamheten bedöms oförenlig med en sund utveckling av bankväsendet. Förbundet vill för sin del förorda detta alternativ framför den mer strikta behovsprövningen.

5 Etableringsvillkor

5.1 Bankinspektionen

Principiellt måste det kravet ställas på de utländska bankerna att de skall driva sådan verksamhet som utgör den legala grunden för de svenska bankerna, dvs. in- och utlåning av pengar och därav direkt följande verksamhet. Det är inlåningen av pengar som konstituerar egenskapen av bank.

Dock är det realistiskt att räkna med att tonvikten kommer att läggas på utlandsrörelse. Denna kommer av naturliga skäl att bli inriktad på finansiering i utländska valutor. Omfattningen av finansiering i svensk valuta torde bli beroende av bl. a. behovet av sådan finansiering i dotterbolag till företag i bankens hemland.

Det är inte realistiskt att räkna med att de utländska bankerna kommer att i vedertagen mening bedriva inlåning över filialnät. Sådan inlåning torde inte kunna under konkurrens med svenska banker nå en volym som täcker de mycket betydande kostnaderna för inlåningsadministrationen. Svensk inlåning torde huvudsakligen få anskaffas genom specialinlåning i större poster. Verksamheten kommer därvid att i mycket likna den rörelse som svenska banker bedriver i utlandet genom hel- eller delägda kreditinstitut. Rörelsen kommer att i inte ringa grad repliera på utvalda kundförhållanden inom ramen för vilka "skräddarsydda" finansieringslösningar kommer att tillhandahållas. Möjligheter att driva fullständig bankverksamhet skall emellertid enligt inspektionens uppfattning finnas. En likställdhet med svenska banker bör finnas även betr. öppnande av avdelningskontor. I förekommande fall skall alltså sådant kontor kunna öppnas utan särskilt tillstånd. Inspektionen måste därför avstyrka det tillståndsvång beträffande avdelningskontor som föreslås av kommittén.

Fondkommissionrörelse får enligt inspektionens uppfattning anses vara ett naturligt inslag i verksamheten. Sådan rörelse kan ha betydelse för möjligheterna att till fördel för svenskt näringsliv utnyttja utländska kapitalmarknader liksom också med tanke på värdepappersaffärer i motsatt riktning. Den ifrågavarande bankens kompetens och resurser i olika avseenden kommer att få bli avgörande för tillståndsgivningen. Inspektionen kan alltså inte ansluta sig till kommitténs tanke att utländsk bank inte omedelbart skulle kunna få tillstånd att bedriva fondkommissionsrörelse. Denna tanke innebär enligt inspektionens mening ett icke godtagbart avsteg från likabehandlingsprincipen.

Kommittén utgår från möjligheten att ett relativt stort antal utländska banker redan från början kommer att ansöka om tillstånd för etablering och att därför problem kan tänkas uppstå bl. a. beträffande urvalet bland kvalificerade sökande. Omständigheter som därvid kan vara att särskilt beakta diskuteras av kommittén. Inspektionen har i stort sett inte någon från kommittén avvikande mening härvidlag. Dock anser inspektionen att medverkan eller ej från utländsk banks sida i den svenska statens upplåning utomlands kan vara ett tveksamt kriterium. Man torde kunna utgå från att sådan medverkan av utländska banker alltid bedöms på rent affärsmässig basis. Denna medverkan bör enligt inspektionens mening betraktas på samma sätt som andra affärsförbindelser med Sverige.

En verksamhetsplan som anger den blivande bankens inriktning kan ha sitt berättigande även från urvalssynpunkt. I planen bör anges de huvudsakliga riktlinjerna för verksamheten. Framtida avvikelser från planen måste få accepteras.

Vad gäller aktiekapitalets storlek synes mest förenligt med gällande förutsättningar för svenska banker att ett kapitalkrav för utländska banker inte preciseras i banklagen. En riktpunkt bör dock – som utredningen anger – vara att minimikapitalet inte är lågt och i vart fall inte sätts lägre än 25 mkr, vilket kommer att få beaktas vid bolagsordningens prövning och stadfästelse. Motsvarande bör gälla nybildade svenska banker. Däremot måste inspektionen ställa sig avvisande till tanken på en maximigräns för aktiekapitalet. Dels kan påpekas att det inte är någon lämplig metod att begränsa rörelsens omfattning. Dels måste det från allmän synpunkt vara ett intresse att en bank har ett stort kapital och därmed är så säker som möjligt.

Bankinspektionen uppfattar som en självklarhet att de utländska banker som etableras i Sverige kommer att bemöda sig om att i alla avseenden leva upp till de krav som ställs på svenska banker. Inspektionens erfarenheter från representationskontorens verksamhet bestyrker detta. Häri ligger också att de beaktar svenska arbetsrättsliga förhållanden och såsom svenska banker följer svensk lagstiftning på detta område. Emot den bakgrunden ställer sig inspektionen frågande till förslaget om en på förhand avgiven förklaring av sökandebank i det avseendet såsom förutsättning för

tillstånd. Inte heller bör personalens anslutning till kollektivavtalen – en självklarhet i vart fall beträffande den svenska personalen – eller av banken ordnad utbildning av personalen vara avgörande för tillstånd. På dessa punkter måste inspektionen avstyrka kommitténs förslag. Den omständigheten att sökandebanken har representationskontor här i landet kan enligt inspektionens mening få viss betydelse vid tillståndsgivningen, men bör inte vara avgörande.

5.2 Kommerskollegium

Kommittén anser att vissa kvalitativa krav skall ställas på den utländska banken inför etableringen, däribland erfarenhet av internationell bankverksamhet. Detta kriterium bör enligt kollegiets mening inte tillämpas så att bank som har särskilt omfattande internationell verksamhet ges företräde framför andra banker. En sådan tillämpning skulle vara särskilt gynnsam för s. k. internationella storbanker. Kriteriet bör istället bedömas mot bakgrund av inriktningen av bankens verksamhet. Såsom kommittén anfört är det naturligt om de etablerade bankerna inriktar sig på att betjäna företagens utlandsinriktade verksamhet, dvs. import och export. Det bör uppmärksammas att i runt tal en fjärdedel av svensk utrikeshandel försigår med de nordiska grannländerna. Kriteriet bör därför tillämpas så att det ger nordiska banker goda möjligheter till etablering i Sverige och understöder det nordiska samarbetet.

Kommittén föreslår, att för etableringstillstånd för utländsk bank skall krävas viss bredd i den tilltänkta verksamheten. Ett sådant krav överensstämmer med det krav som ställs på inhemska banker. Det kan vara tveksamt om ett sådant krav bör upprätthållas i framtiden. Kollegiet anser dock att någon särreglering avseende utländska banker inte är motiverad. Kollegiet tillstyrker kommitténs förslag i denna del.

Vissa av kommitténs förslag skulle däremot, förutom att de innebär onödiga avsteg från likabehandlingsprincipen, motverka kravet på bredd i verksamheten. Således anser kollegiet, att någon gräns för vilket belopp aktiekapitalet maximalt får uppgå till inte bör anges ens under ett inledningsskede. Inte heller torde skäl föreligga att för utländska banker som vill inrätta bankkontor, införa krav på tillstånd.

Kollegiet ställer sig även tveksamt till kommitténs förslag till förbud mot vissa aktieförvärv enligt 55 § första stycket p. 5 BL. Kommittén hänvisar här, som stöd för sin uppfattning, till att regeringen intar en mycket restriktiv praxis i tillståndsärenden om aktieförvärv som berör de inhemska bankerna. Kollegiet anser att restriktivitet här är befogad, men ifrågasätter om ett direkt förbud för utländska banker bör införas. Eventuella negativa verkningar bör ändå kunna undvikas genom att aktieförvärv enligt lagrummet i fråga är förenat med krav på tillstånd från regeringen.

Slutligen ifrågasätter kollegiet kommitténs förslag, att frågor som personalrekrytering och -politik skall tillmätas någon betydelse vid prövning av ansökan om tillstånd att driva bankverksamhet.

5.3 Hovrätten för Västra Sverige

Hovrätten förordar – mot bakgrund av vad hovrätten tidigare anfört och det kommittén själv framhållit om att det vid oktrojprövningen för utlandsägd bank tillkommer ett antal särskilda kriterier – att substansen i de sålunda relevanta provningskriterierna kommer till uttryck i ett tillägg till den nuvarande provningsregeln i 4 § 1 mom. 5 st. lagen om bankrörelse.

På flera håll i betänkandet (t. ex. på s. 63, 145 och 178) förutsätter eller uttalar kommittén att regeringen kan uppställa särskilda villkor för utlandsägda bankbolags etablering och verksamhet. Vad därmed avses och vilket stöd som kan finnas för att stipulera sådana villkor är inte helt klart liksom inte heller vilka konsekvenserna kan bli för den utlandsägda bank som inte uppfyller sådana villkor som uppställts för dess verksamhet. Inte minst med hänsyn till angelägenheten av att de utländska banker som överväger att etablera sig i Sverige skall kunna säkert överblicka och bedöma de förutsättningar, under vilka de här kan bedriva bankverksamhet, bör de berörda frågorna ytterligare belysas. Av samma skäl finns anledning uppmärksamma att kommittén i betänkandet (s. 63) förklarar sig vilja i möjligaste mån undvika men inte kan utesluta att dess fortsatta arbete leder till strukturförändringar som kan innebära att man beträffande utländska banketableringar drar in redan givna rättigheter.

Kommitténs nu berörda uttalanden ger anledning erinra om det nuvarande innehållet i den för auktoriteten i oktrojssystemet avgörande men i praktiken dessbättre sällan aktualiserade bestämmelsen om oktrojindragning. Enligt 153 § 2 st bankrörelselagen äger regeringen förklara oktrojen förverkad, om svårare avvikelse sker från lagen eller bolagsordningen. För närvarande kan oktroj upphöra också genom att oktrojtiden, vilken enligt 4 § nämnda lag är maximerad till 10 år, löper ut utan att oktrojen förlängs. Banklagsutredningen har emellertid i sitt tidigare nämnda betänkande föreslagit att denna bestämmelse ändras så att oktroj skall beviljas utan någon tidsbegränsning. Av vad nu sagts framgår att det endast är avvikelser från lag eller bolagsordning som kan föranleda oktrojförverkande samt att, om banklagsutredningens förslag godtas, någon möjlighet inte finns att på annat sätt bringa en utlandsägd banks verksamhet att upphöra.

5.4 Kammarrätten i Stockholm

I betänkandet behandlar kommittén utförligt de förutsättningar och regler som skall gälla för utländska banketableringar i Sverige. Den föreslagna lagtexten återspeglar emellertid i mycket liten grad detta och måste

betecknas som knapphändig. Kammarrätten vill framhålla att det här gäller ett område av svenskt näringsliv som skall öppnas för utländska banker. Dessa kan självfallet inte förväntas ha någon ingående kännedom om svensk lagstiftning. Domstolen finner det redan av den orsaken anmärkningsvärt att inte ens de grundläggande villkoren för att bevilja utländsk bank oktroj återfinns i lagtexten. Även om fråga är om en prövning, som ankommer på regeringen, framstår det från allmän rättssäkerhetssynpunkt som olämpligt om väsentliga regler inte tas in i lag utan står att finna endast i motivuttalanden i en proposition eller, vilket skulle vara än mer betänkligt, i ett utredningsbetänkande.

I betänkandet anges (s. 180) att som villkor för oktroj bl. a. bör gälla att sökanden har "ett gott förhållande" till myndigheter i hemlandet och de andra länder där den bedriver verksamhet. Ett rekvisit av den arten synes tvivelaktigt. Ett mer adekvat krav att ställa synes vara att den utländska banken fullgör sina åligganden gentemot myndigheterna i de länder där den bedriver verksamhet.

5.5 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige vill starkt understryka att utlandsägda banker skall underkastas samma regler som svenska banker. Framförallt bör det undvikas att försöka att kompensera möjliga konkurrensfördelar genom ingrepp i deras rörelsefrihet. Detta innebär en naturlig fortsättning av den svenska bankpolitiken, som byggt på att olika bankinstitut, från de största affärsbankerna till små sparbanker, fått arbeta utifrån vitt skilda förutsättningar men under identiska rörelseregler.

Det finns inget att erinra mot flertalet av kommitténs villkor och förutsättningar för utländsk bankverksamhet i Sverige, men på några punkter vill fullmäktige ifrågasätta dessa. Storlekskravet kan tolkas så att den utländska banken förutsättes vara av internationellt sett betydande storlek. Fullmäktige anser det tvivelaktigt att på detta sätt kvantitativt söka binda beslutsfattarna då det kan uppstå fall då en bank, t. ex. i ett annat nordiskt land, bör kunna få etablera en dotterbank i Sverige utan att den uppfyller nyssnämnda storlekskriterium. Vidare finner fullmäktige det svårt att mäta den roll som den utländska banken spelar i hemlandet eller internationellt. Givetvis kan man inte bortse härifrån men denna roll synes vara en av de faktorer som kan vägas in i prövningen om så bedömes lämpligt och bör ej vara ett bindande kriterium för regeringen.

Fullmäktige vill också ifrågasätta om det är meningsfullt att slå fast att en utländsk bank icke får domineras av en eller några få ägare eller ägargrupper. Kommittén har icke närmare utvecklat detta problem utan nöjer sig med att konstatera att de svenska privatägda affärsbankerna med få undantag uppfyller detta kriterium. Fullmäktige vill icke utesluta att speciella ägarförhållanden kan vara motiv för att vägra etablering men vill

ifrågasätta om regeringen på detta sätt måste göra en bedömning av eventuell ägardominans vid oktrojbeviljandet eller vid senare tillfällen då ägarförhållandena i moderbanken förändras.

Det självklara i att utlandsägda banker skall följa svensk lag inom arbetsrättslagstiftningen gör det överflödigt att ställa detta särskilda krav för oktroj. Detsamma gäller kravet att de följer branschpraxis som arbetsgivare. Kommitténs intresse för utlandsägda bankers rekryteringspolitik har berörts tidigare: som krav är det väl tillräckligt att banken visar att den kommer att ha tillgång till kompetent personal.

Kommittén uttalar att förekomsten av representationskontor i Sverige ej bör tillmätas avgörande betydelse vid bedömning av ansökningarna. Enligt fullmäktiges mening bör det relevanta vara att den sökande banken kan antas ha kunskap om svenska förhållanden, inte om denna förvärvats genom erfarenheter från representationskontor i Sverige eller på annat sätt.

Slutligen kan fullmäktige här instämma i att kravet på att endast förstklassiga banker kommer i fråga gör att det inte är nödvändigt att som sker i vissa bankcentra avkräva moderbanken eller delägarbankerna en ansvarsförbindelse avseende dotterbankernas förpliktelser.

Den andra gruppen av kriterier avser moderbankens tidigare relationer till Sverige. Kraven om moderbankens anknytning till Sverige har i detaljerna dels formulerats som avseende dess hemland – detta skall ha haft stort, och långvarigt handelsutbyte med Sverige – dels ock huvudsakligen som bankens kontakter med svenska företag i Sverige och utomlands. Häremot är inte något att anmärka: av bankens hemland ägda företag i Sverige kan dock också nämnas. Det kan emellertid ifrågasättas om det skall föreskrivas att "svenska företag bör vara etablerade i sökandens hemland i icke ringa omfattning". Fullmäktige finner det visserligen högst sannolikt att så i praktiken kommer att vara fallet men finner likväl bestämmelsen vara onödigt restriktiv speciellt mot bakgrund av att ett av de vanligaste skälen för banketablering utomlands utanför finanscentra är att en bank önskar följa sina kunder utomlands.

Kommittén säger också att det vidare bör beaktas om den utländska banken varit engagerad i den svenska statens upplåning utomlands. Fullmäktige vill bestämt avråda från krav av detta slag. Svensk statsupplåning utomlands har skett i en strängt affärsmässig atmosfär och utländska banker har engagerat sig eller inte beroende på sin bedömning av de villkor som erbjudits. Det har ansetts som helt uteslutet att en banks val skulle ha några konsekvenser för hur den skulle komma att behandlas av svenska myndigheter i olika sammanhang. Att en bank aktivt deltagit i upplåggningen av svenska företags lån i utlandet är däremot givetvis av intresse vid bedömningen av bankens kontakter med Sverige.

De övriga kriterierna avser sökandens redovisning av den planerade verksamheten i Sverige och kommittén föreslår att den sökande skall

överlämna verksamhetsplan som skall tjäna som stöd vid oktrojprövningen och vid den fortsatta tillsynen. En viktig förutsättning skall vara att de utlandsägda bankerna skall syfta till att driva en relativt bred verksamhet inrymmande flertalet av de traditionella banktjänsterna. Den skall också ha skyldighet att ta emot inlåning som en bankkund önskar sätta in på bankräkning i banken.

En slags verksamhetsplan kan, enligt fullmäktiges mening, vara en god form för att systematisera den information som kan behövas om sökandens planer. Fullmäktige vill dock ifrågasätta om inte detaljkraven här drivits för långt, t. ex. i fråga om uppgiftsskyldighet beträffande ny teknik, hur lokalfrågan skall lösas och personalens storlek.

Verksamhetsplanen kan också vara en bakgrund vid fortsatta kontakter med tillsynsmyndigheten. Fullmäktige vill emellertid peka på att avvikelser inom ganska vida gränser från den angivna planerade verksamheten naturligtvis är ett fullt normalt inslag. Om rörelsen utvecklas på ett sätt så att det kan ifrågasättas om de förutsättningar på vilka oktrojen gavs är uppfyllda får myndigheterna naturligtvis på allvar pröva vilka ingripanden som är erforderliga.

Kravet på en relativt bred rörelse låter rimligt men även här torde det vara svårt att precisat lägga fast krav i förväg. Beträffande inlåning från allmänheten bör en språklig anmärkning göras. I dagens praxis täcker detta all inlåning (utom mot obligationer) från företag och hushåll och även s. k. specialinlåning ingår. Kommittén synes utesluta specialinlåning när den använder termen inlåning från allmänheten och synes ibland låta den beteckna bara hushållsinlåning. För fullmäktige synes det naturligt att utlandsägda banker kommer att ägna sig åt förmedling av utlandsbetalningar och i samband därmed arbeta med checkräkning i svenska kronor för företagen. Därtill kommer utlåning och inlåning i utländsk valuta och specialinlåning och viss utlåning i svenska kronor. Detta bör vara tillräckligt för att fylla kravet i vad avser rörelsens omfattning. Det synes vara av föga betydelse om bankerna i fråga bedriver inlåning från hushåll på vanlig bankräkning. Detta krav bör utgå.

I utredningen antydes att tillstånd att få driva fondkommissionsrörelse först kan aktualiseras sedan de utländska bankerna varit verksamma i Sverige erforderlig tid. Fullmäktige anser att sådant tillstånd normalt skall ges i samband med oktrojen på samma sätt som förutsattes i fråga om valutahandelstillstånd.

Kommittén föreslår slutligen att reciprocitet inte bör uppställas som formellt krav för en sökande utländsk bank, men skall kunna tillmätas vikt. Fullmäktige förutser att sökandenas hemländer kommer att uppfylla reciprocitetskrav och att frågan är av underordnad betydelse. Den av kommittén föreslagna lösningen förefaller vara den bästa.

Kommittén avvisar tanken att sätta ett fixerat mål för de utländska bankernas andel av marknaden men anger vissa gränser för aktiekapitalets

storlek de första verksamhetsåren. Aktiekapitalet bör i initialskedet ligga mellan 25 och 75 miljoner kronor.

Om t. ex. tio banker skulle erhålla oktroj med ett genomsnittligt aktiekapital om 50 miljoner kronor skulle detta innebära att affärsbankernas aktiekapital ökade med 500 miljoner kronor. Denna siffra bör jämföras med att aktiekapitalet i de fjorton svenska affärsbankerna vid utgången av 1983 var 3 409 miljoner kronor motsvarande drygt hälften av det egna kapitalet som då uppgick till 6 731 miljoner kronor. Även om ett aktiekapital om 50 miljoner kronor endast motsvarar drygt 4% av S-E-Bankens aktiekapital vid årsskiftet 1983/84 så skulle det antagna aktiekapitalet totalt motsvara ca 15% av de svenska affärsbankernas aktiekapital vid samma tidpunkt. Detta är en påfallande hög siffra som dock synes något svår att tolka som indikator på potentiell marknadsandel, bl. a. beroende på de olika strukturerna i de två slagen av banker och den tid det tar att bygga upp eget kapital och andra delar av kapitalbasen utöver aktiekapitalet. Det kan dock här erinras om att utredningen anger att de fyra utländska bankerna i Danmark med ett aktiekapital om 140 miljoner danska kronor efter 3 à 4 år hade ett eget kapital om 173 miljoner danska kronor motsvarande 1,3% av samtliga bankers eget kapital om 13 304 miljoner danska kronor.

Även om det kan ifrågasättas vilket syfte en maximigräns egentligen tjänar så motsätter sig fullmäktige inte kommitténs förslag i detta avseende.

Kommittén föreslår att utlandsägda banker skall kunna upprätta avdelningskontor, men att detta skall fordra bankinspektionens tillstånd. Fullmäktige anser att för utlandsägda banker bör gälla samma bestämmelser som för de svenska. För en svensk bank fordras endast att bankinspektionen ofördröjligen underrättas om beslut att upprätta ett avdelningskontor. Skulle en utländsk bank etablera kontor i en omfattning som bankinspektionen anser olämplig får inspektionen påtala detta.

Det har framhållits att etablering av utlandsägda banker inte får skada möjligheten att driva valutareglering och kreditpolitik. Fullmäktige vill framhålla att i den kreditpolitiska styrningen kommer riksbanken att ställa samma krav på utländska dotterbanker som på svenska banker. För att kunna åstadkomma detta erfordras dock vissa mindre kompletteringar i den kreditpolitiska lagstiftningen. Vid införande av t. ex. ett utlåningstak saknar de utländska dotterbankerna en bas till vilken ökningstakten kan relateras eller också är basen mycket liten. Lagen behöver därför kompletteras så att ökningstakten kan anges i absoluta tal (mkr). Andra liknande exempel finns men fullmäktige anser det inte motiverat att här i detalj gå igenom detta utan vill endast återigen understryka den grundläggande synpunkten, att i den kreditpolitiska styrningen samma regler skall gälla för utländska dotterbanker i Sverige som för svenska banker. Fullmäktige har förtroende för att detta mål uppnås genom att den utländska etablering-

en sker genom helt utlandsägda bankaktiebolag som i kreditpolitiken behandlas alldeles som svenska banker.

I fråga om valutaregleringen vill fullmäktige poängtera ett problem vid oktrojprövningen. Det är säkert så att en oktrojsökande bank på samma gång söker bli antagen som valutabank. Det vore inte en rimlig utgång att en bank som erhåller oktroj inte får tillstånd som valutabank. Med tanke på de höga krav som ställs i oktrojprövningen torde en sådan utgång knappast uppstå, men ett ytterligare skydd mot en sådan utgång ligger i riksbankens deltagande i oktrojprövningsprocessen och en samordning av prövningen för oktroj och valutahandelstillstånd. Det är en annan sak att situationen senare kan uppstå då riksbanken begränsar eller drar in valutahandelstillståndet.

Utredningen har beskrivit de av riksbanken till valutabankerna utfärdade valutahandelstillstånden. Den på sidan 81 omtalade översynen av dessa är numera slutförd och tillstånden har följande funktion och utformning (som också berörs på sidorna 206–207 i utredningen).

Ett valutahandelstillstånd ger en bank rätt att handla med utländska valutor och gör därmed banken till valutabank. Riksbanken har även uppdragit åt valutabanken att bedöma om en kunds betalning till eller från utlandet är tillåten eller förbjuden enligt gällande valutareglering. Valutabankerna spelar därför en betydelsefull roll inom administreringen av valutaregleringen och deras valutaprövning av kundtransaktioner innebär en myndighetsutövning.

Valutahandelstillståndet innehåller regler som skall begränsa valutabankernas risker av olika slag. Sålunda behandlas dels valutakursrisker, dels likviditets- och ränterisker, dels ock kredit- och länderrisker. När det gäller de senare två slagen av risker föreskriver valutahandelstillståndet endast att banken noga beaktar riskerna och strävar efter att i största möjliga utsträckning begränsa dem. Valutakursrisken däremot regleras genom att varje bank tilldelas maximi- och minimilimiters för sina valutapositioner.

Limiterna avser tre slag av valutapositioner, nämligen avistapositionen, nettopositionen i varje enskild valuta samt den aggregerade nettopositionen. Limiterna sätts och ändras av riksbanken med hänsyn till omfattningen av respektive banks utrikesrörelse och till dess roll på valutamarknaden. När det gäller de två slagen av nettopositioner har som riktlinje därvid uppställts, att varje banks position i förhållande till bankens eget kapital inte skall överstiga visst procenttal.

De utlandsägda bankernas i valutahandelstillståndet angivna roll i administreringen av valutaregleringen finner fullmäktige ej bereda problem. Dessa banker kommer säkerligen att, med kompetent personal, sköta denna uppgift. När det gäller att fastställa de olika limiterna i valutahandelstillståndet skall i princip samma regler gälla som för svensk-ägda banker. Eftersom det inte finns någon utlandsrörelse att relatera

limiterna till innan tillståndet utfärdats, får limiterna till en början sättas till en rimlig nivå och justeras sedan erfarenhet vunnits. Vad ovan sagts om viss relation mellan limiter och eget kapital är inte någon fast regel utan endast ett riktmärke. De utlandsägda bankerna kan komma att ha ett relativt lågt eget kapital i förhållande till sin utrikesrörelse men detta problem får då lösas.

5.6 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Kreditmarknadskommittén föreslår att de utländska banker som vill etablera sig i Sverige skall uppfylla ett antal villkor. En del av dessa villkor förefaller vara självklara. Detta gäller exempelvis villkoret att de utlandsägda bankerna skall iakttä svensk arbetsrättslagstiftning. Andra villkor förefaller väl specifika. Exempelvis sägs det att uppgift skall lämnas om ny teknik, hur lokalfrågan skall lösas och personalens storlek.

Ett villkor berör mer direkt riksgäldskontoret. I betänkandet föreslås det att regeringen innan beslut om oktroy tas bör beakta om den utländska banken varit engagerad i den svenska statens upplåning utomlands. Fullmäktige vill avråda från ett krav av detta slag. Den svenska statliga utlandsupplåningen bedrivs enligt helt affärsmässiga principer, från såväl statens som bankernas sida. Icke affärsmässiga överväganden bör ej införas i detta sammanhang, särskilt inte från statens sida. Enligt fullmäktiges mening är det av central betydelse att en boskillnad upprätthålls mellan statens roll som låntagare och statens och myndigheters tillståndsgivande och reglerande roll.

5.7 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Kommittén ställer upp krav i olika avseenden på att den utländska bank som vill etablera sig skall ha anknytning till Sverige. Bl. a. anför kommittén: "Den utländska banken bör således vara hemmahörande i ett land med vilket Sverige har haft ett väsentligt och långvarigt handelsutbyte". NO anser att ett så långtgående krav på manifesterat handelsutbyte inte bör ställas upp. Även i övrigt ställs krav på dokumenterad anknytning. Avgörande bör enligt NOs mening inte enbart vara den historiska anknytningen utan också den utveckling beträffande handel och andra kontakter som kan förutses i framtiden. Den föreslagna ordningen kan verka diskriminerande gentemot t. ex. banker från nyligen industrialiserade länder eller andra länder med en betydande utvecklingspotential.

Kommittén anser att de utlandsägda bankerna för närvarande inte bör ges tillstånd att förvärva andra aktier enligt banklagens 55 § första stycket 5 än de som medför ett delägarskap i företag med bankgemensamt ändamål. Enligt NOs uppfattning bör rörelsereglerna för de inhemska och utlandsägda bankerna så långt möjligt vara lika. NO anser därför att de utlands-

ägda bankerna bör ha möjlighet att äga aktier i andra företag på samma villkor som de inhemska bankerna. Denna ståndpunkt står också i god överensstämmelse med intresset av konkurrensneutralitet. De långtgående inskränkningar som kommitténs ståndpunkt innebär kan bara godtas under en kortare tid i avvaktan på kommitténs fortsatta arbete. Målsättningen bör dock vara den av NO angivna. De utlandsägda bankerna skall alltså kunna bilda sidoföretag, även finansbolag, på samma villkor som inhemska banker. Att de utlandsägda bankerna ges möjlighet att omedelbart ingå som delägare i aktiebolag med bankgemensamt ändamål anser NO vara ett minimikrav.

Enligt kommitténs uppfattning skall de utlandsägda bankerna kunna inrätta avdelningskontor först efter tillstånd av bankinspektionen. NO avstyrker förslaget att på nytt införa etableringskontroll för bankkontor. Enligt NOs uppfattning finns ingen anledning att diskriminera de utlandsägda bankerna i detta avseende. Dessa måste, likaväl som de inhemska, själva bäst kunna avgöra hur de skall bygga ut ett rationellt kontorsnät.

Som tidigare framgått anser NO att det finns skäl som talar för att en utländsk bank eller en utlandsägd bank får förvärva aktier i inhemska banker. NO anser därför i princip att de möjligheter till övertagande av annan banks rörelse som nämns i 189 och 190 §§ banklagen bör stå de utlandsägda bankerna till buds.

5.8 Riksskatteverket

De utlandsägda bankerna föreslås vara skyldiga att följa de särskilda lagregler som gäller för bankverksamhet samt att vara underkastade bankinspektionens tillsyn. Jämfört med andra utlandsägda företag blir de utländska bankerna genom bestämmelser i banklagen om kapitaltäckning och krav på kassabehållning skyldiga att ha en tillfredsställande soliditet och likviditet. Härigenom förhindras underkapitalisering dvs. det förhållande som uppkommer, då ett utlandsägt företag finansieras genom lån från moderbolaget i stället för att tillföras ett tillräckligt stort eget kapital, som svarar mot bolagets verksamhet. RSV noterar detta förhållande med tillfredsställelse.

För de utlandsägda bankerna kommer att gälla samma bestämmelser beträffande kontrolluppgiftsskyldigheten som för de svenska bankerna. Av dessa bestämmelser kan särskilt nämnas 39 § 1 mom. p. 3 taxeringslagen angående skyldigheten att efter anmaning till skattemyndighet lämna kontrolluppgift om gottgjord ränta och inestående medel vid viss angiven tidpunkt samt 39 § 3 mom. taxeringslagen angående banks skyldighet att efter anmaning lämna uppgift om angiven persons insättningar och uttag under viss tid. Även kontrolluppgiftsskyldigheten enligt 40 § taxeringslagen kan nämnas. På punktskatteområdet kan nämnas bankernas skyldighet att ta ut och redovisa omsättningskatt vid förmedling av köp och försäljningen av värdepapper.

Enligt bl. a. förslaget om förenklad deklaration kan det i framtiden ställas krav på allmän kontrolluppgiftsskyldighet för räntor från bankerna.

Eftersom de utlandsägda bankerna bara i begränsad omfattning synes rikta sig till hushållen torde kontrolluppgifter komma att införas i liten omfattning. Dock bör de utländska bankerna särskilt uppmärksammas på ovan nämnda förhållanden.

Vid transaktioner mellan de utlandsägda bankerna i Sverige och intresseföretag i utlandet gäller att prissättningen på tjänster skall grundas på villkor som skulle ha avtalats mellan av varandra oberoende näringsidkare (43 § 1 mom. kommunalskattelagen). Detta kan exempelvis avse provisioner och räntemarginaler. För kontroll härav kan ifrågasättas om inte krav borde uppställas på en särredovisning i räkenskaperna om transaktionerna med övriga koncernbolag.

Vad gäller den framtida revisionsverksamheten är tanken att de stora företagen skall granskas planmässigt med några års mellanrum. Revisionerna kommer sannolikt även att omfatta flertalet utlandsägda banker. Etableringen av utländska banker i Sverige kommer således att ta vissa revisionsresurser i anspråk. Förutom att kontrollera skatter och avgifter hos de utländska bankerna är revisionsverksamheten också av stor betydelse för att upprätthålla konkurrensneutraliteten mellan svenska och utlandsägda banker. Detta kommer att ställa stora krav på revisorns kompetens.

Kontrollverksamheten kommer i framtiden att i allt högre grad präglas av samarbete mellan skattemyndigheter på det internationella planet. Det pågår bl. a. diskussioner om s. k. simultana revisioner, som innebär att skattemyndigheterna i två eller flera länder enligt en fastställd plan samtidigt företar granskning av bolag tillhörande samma företagsgrupp i respektive land. I vilken utsträckning utlandsägda banker kan granskas i denna ordning är tveksamt. Något system för simultana revisioner har ännu inte formats. Härtill kommer att Sverige idag saknar handräckningsavtal med ett flertal länder och dessutom att kontrollmöjligheterna är likartade länder emellan.

RSV förutsätter att i vart fall banker i s. k. skatteparadis vid prövning av utländska bankers etablering inte får tillstånd att etablera bankverksamhet i Sverige. Anledningen härtill är att Sverige saknar avtal om handräckning med dessa länder och att avsaknaden härav inte gör det möjligt att kontrollera t. ex. transaktioner med moderbolagets huvudkontor.

I Västtyskland är utlandsägda banker med en balansomslutning över 100 milj. DM sedan många år föremål för planmässiga revisioner. Granskningsperioderna omfattar i regel 3–4 räkenskapsår och föranleder varje år betydande taxeringshöjningar. Genom avtal har USA och Västtyskland ett fortlöpande informationsutbyte om erfarenheter av bankverksamhet samt utför i samarbete simultana revisioner.

5.9 Svenska bankföreningen

Åberopande att de svenska privatägda bankerna med få undantag har ett spritt ägande anser kommittén (sid. 182) att samma förhållande bör gälla för de utländska banker som önskar etablera sig i Sverige. Dessa utländska ägarbanker bör enligt kommittén således inte domineras av en eller några få ägare eller ägargrupper, med undantag för statsägda banker.

Bankföreningen vill påpeka att kommittén intar denna ståndpunkt utan någon som helst analys av fördelar och nackdelar med enhetligt respektive spritt ägande eller betydelsen av olika ägares art. Att en utländsk bank är statsägd kan i detta sammanhang i vissa fall tänkas vara ett lika starkt skäl mot etableringstillstånd som att den ägs av någon dominerande privat intressent. Det behöver å andra sidan inte heller alltid vara en olägenhet att den utländska banken ägs av en sådan intressent. Härtill kommer att den av kommittén uppställda regeln skulle innebära krav på att svenska myndigheter fortlöpande följer ägarförändringar i den utländska ägarbanken och upphäver den beviljade oktrojen om en ägare blir dominerande. Enligt bankföreningens mening saknas underlag för kommitténs förslag på denna punkt.

Kommitténs uttalande (sid. 183) att de utlandsägda bankerna måste iaktta svensk arbetsrättslagstiftning är självklart. Det är också riktigt att detta innebär laglig rätt att genom behöriga åtgärder, t. ex. blockad och strejk, framtvunga kollektivavtal. Kommittén säger i detta sammanhang (sid. 183) att "det förutsätts vidare att den utländska bank som önskar etablera sig här medverkar till att dess bankbolag i Sverige följer den arbetsmarknads- och kollektivavtalspraxis som gäller för bankbranschen". Uttalandet är dunkelt: det kan dock inte få innebära att regeringen som oktrojvillkor skulle "förutsätta" utfästelse rörande sakinnehållet i kollektivavtal.

För att verksamheten skall få i Sverige betecknas som bankrörelse och företagen som banker krävs enligt den svenska banklagen – som kommittén i detta hänseende inte i denna utredningsetapp föreslår ändrad – att i verksamheten "ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänligen begagnas". Klart är alltså att en sådan inlåning skall omfattas av verksamhetsplanen.

Kommittén konstaterar (sid. 189) att, även om krav inte kan uppställas på att denna inlåning har viss volym, den utländska banken ändå bör vara skyldig att ta emot den inlåning som en bankkund önskar sätta in på bankräkning i banken. Kommittén har här råkat i ett dilemma: å ena sidan nödvändigheten att iaktta bankdefinitionen, å andra sidan hushållsinlåningens volym i de utlandsägda bankerna. Bankföreningen, som finner att denna inkonsistens måste undanröjas, har, i avvaktan på bankstrukturfrågornas lösning, inte något önskemål att de utlandsägda bankerna nu påtvingas allmän räkningsinlåning.

Även om de utlandsägda bankerna skall driva "en förhållandevis bred verksamhet", kommer de, som kommittén konstaterar (sid. 189), att arbeta i mindre enheter och med till vissa sektorer koncentrerad verksamhet. De kommer därigenom att vinna konkurrensfördelar framför de svenska bankerna, om inte dessa bereds möjlighet att genom dotterbolagsbildning tillgodogöra sig de små enheternas fördelar. Det är, som framhålls i det särskilda yttrandet i betänkandet sid. 256, inte fråga om utvidgning av de svenska bankernas verksamhetsfält utan om en ökad organisatorisk frihet. Enligt bankföreningens mening är det angeläget att denna frihet bereds de svenska bankerna redan i samband med att de utlandsägda får etableringsrätt. Några hinder häremot kan inte heller anses föreligga.

5.10 Styrelsen för Stockholms fondbörs

Börsstyrelsen delar kreditmarknadskommitténs uppfattning att det bör finnas möjlighet för utländska banker att här driva fondkommissionsrörelse. För sådan verksamhet krävs beslut av bankinspektionen. Såsom kommittén framhållit (sid. 190 i betänkandet) torde erforderligt underlag för sådant beslut föreligga först efter det att de utländska bankerna varit verksamma här viss tid.

Vad nu sagts gäller även i fråga om börsmedlemskap; beslut härom meddelas av börsstyrelsen.

5.11 Foreign Bankers Association in Sweden

Föreningen instämmer i Kommitténs förslag att etablering av utländska banker i Sverige skall utgöra föremål för tillståndsprövning grundad på ansökningar som innefattar godtagbara verksamhetsplaner, på sätt anges å sid. 186. Uppenbarligen måste garantier vinnas för att fordringsägare icke lider förluster därest ett bankföretag blir mindre lyckosamt. Utöver vinnande av klarhet härutinnan bör regeringen emellertid avslå endast sådana ansökningar som uppenbarligen är osunda eller som icke ger klart uttryck för sökandens allvarligt menade avsikt att skapa och vidmakthålla en långsiktig anknytning till och samhörighet med Sverige.

Kommittén hänvisar på sid. 229–32 till sekretesslagen och anger särskilt på sid. 187 att för sökanden känsliga uppgifter i verksamhetsplanen kan sekretessbeläggas enligt nämnda lag. Föreningen måste med kraft understryka att ansökningar och all därtill hörande dokumentation avseende verksamhetsplaner måste behandlas med den yttersta diskretion enär de genomgående kommer att innehålla mycket känsliga upplysningar. Därtill kommer att sådana data väl kan tänkas vara sekretessbelagda enligt utländsk lag som sökande är underkastad. Det är med hänsyn härtill svårt att föreställa sig ett remissförfarande vari sådan dokumentation för yttrande underställes branschorganisationer och fackliga organisationer, som före-

slås på sid. 219. Tvärtom måste klargöras att ansökningarna kommer att granskas endast av direkt ansvariga svenska myndigheter och att de därvid kommer att vara i sin helhet sekretessbelagda. Alternativt skulle Föreningen förorda ett berednings- och prövningsförfarande i vilket de delar av ansökningar som är av särskilt känslig natur i sin helhet sekretessbelägges från den tidpunkt då handlingarna ingives till vederbörande myndighet.

Kommittén föreslår som riktlinje att en utländsk dotterbank skall ha ett kapital ej understigande 25 miljoner kronor (sid. 194). Detta synes Föreningen godtagbart, men rekommendationen att maximera kapitalet bör enligt Föreningens mening icke genomföras. Bankers kapitalbehov varierar betydligt beroende på vilken verksamhet vari de företrädesvis är engagerade; kapitalbehoven fluktuerar också i tiden så att strikta begränsningar är oskäligen och svårhanterliga. Ingen i Sverige skulle åtnjuta någon fördel av etablering i landet av underkapitaliserade banker; tvärtom kommer det svenska näringslivet och det svenska samhället som helhet att gagnas av förekomsten av kapitalstarka banker. Det allmännas intressen skyddas därför bäst av en liberal och flexibel politik i avseende å kapitaliseringsfrågan. Enligt Föreningens mening skall konkurrensmässiga förhållanden på marknaden, och icke begränsningar av det egna kapitalet, vara avgörande för storleken av varje utlandsägd bank. Om en banks kapital trots allt inledningsvis begränsas bör inga inskränkningar föreligga i rätten att sedermera öka detsamma.

Kommittén anger på sid. 214 att riksbanken i sin lagtillämpning liksom i sin kreditpolitiska styrning i övrigt så långt som är meningsfullt bör söka åstadkomma en likabehandling av utlandsägda banker och svenskägda banker. Kommittén förutsätter också, på sätt angives å sid. 208, att de utlandsägda bankerna erhåller valutahandelstillstånd. Föreningen är ense med Kommittén att utlandsägda bankers ställning i alla hänseenden skall vara densamma som svenskägda bankers i angivna hänseenden. Om och i den mån en sådan regel om lika behandling icke uttryckligen lagfästes (såsom i avseende å villkoren för valutahandelstillstånd, jfr sid. 207), bör avsikten att principen skall gälla klart bekräftas i förarbetena.

Föreningen tar därför speciellt avstånd från Kommitténs förslag att utlandsägda banker inte bör erhålla tillstånd till förvärv av aktier i finansbolag (sid. 201) och från förslaget att de inledningsvis icke skall ges tillstånd att driva fondkommissionsrörelse. Fondkommissionsrörelse är ett område inom vilket utländska banker av den kvalitet som är ifråga kan tillföra den svenska marknaden stor erfarenhet och kunskap. Så snart en utlandsägd bank har godkänts (sid. 201) och erhållit tillstånd att bedriva bankrörelse i Sverige skall den enligt Föreningens mening ha precis samma rättigheter och skyldigheter som alla andra svenska banker och icke vara föremål för diskriminering.

Enligt Föreningens uppfattning är Kommitténs förslag av innebörd att företräde skall givas de sökande banker vilka ej avser att rekrytera sin

personal från andra svenska banker eller kreditinstitut (sid. 183—4) oförenligt med svenska rättsprinciper om arbetsmarknadens frihet och skulle förorsaka svårigheter i tillämpningen. Det bör ej förglömmas att under en lång följd av år åtskilliga svenska bankmän har utbildats av Föreningens medlemmar och andra utländska banker och att den utbildning som kommer att beredas ett väsentligt antal svenskar av utlandsägda svenska banker under kommande år (såväl i Sverige som utomlands) kommer att vara till stort gagn för det svenska samhället och de nuvarande svenska bankerna. Om utvecklingen i bankbranschen medför en höjning av den lönenivå som för närvarande gäller inom denna sektor i Sverige innebär detta endast en nödvändig marknadsanpassning som i sig icke skiljer sig från den som inträffar inom andra branscher från tid till annan.

Om det vid närmare granskning befinnes att efterfrågan på erforderliga bankmän blir alltför stor kan densamma dämpas genom att stimulera utländska banker att under begränsad tid anställa utländsk bankpersonal. En sådan rekrytering skulle underlättas genom införande av speciella skattelättnader för sådana bankmän, vilka kunde tillämpas under en övergångsperiod av förslagsvis 2—4 år; en förebild därtill finnes redan i den nyligen stiftade lagen om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige.

Legaldefinitionen av en bank såsom varande en inrättning i vars verksamhet ingår inlåning från allmänheten har föranlett Kommittén att uppställa kravet att verksamhetsplanen skall innefatta redogörelse för arten och omfattningen av sådan verksamhet. Ehuru Föreningen icke har någon invändning mot detta villkor betraktar den med oro de uttalanden som görs på sid. 188 av innebörd att varje utlandsägd bank bör "ha för avsikt att driva en förhållandevis bred verksamhet", på sid. 189 att "de traditionella banktjänsterna . . . måste erbjudas en så stor grupp bankkunder som möjligt" och på samma sida att sådan bank "inte bör tillåtas ha en alltför selektiv hushållsinlåning". Uttalandena i massmedia har gått än längre i att föreslå att utlandsägda banker måste utveckla en rörelse av en viss minsta omfattning inom hushållssektorn. Föreningen accepterar principen att en utlandsägd bank måste vara beredd att mottaga inlåning från allmänheten. Enligt Föreningens uppfattning finnes emellertid ej skäl att fixera inlåningens omfattning. Genom att begära att utlandsägda banker skall tillhandahålla en till sitt innehåll fastställd bred bankverksamhet inrymmande flertalet av de traditionella banktjänsterna, vilket svenska banker icke är skyldiga att göra, skulle utlandsägda banker erhålla ett mindre mått av frihet än svenskägda banker att inom lagens ramar bestämma storleken på och omfattningen av sin bankservice. De svenskägda bankerna skulle i detta hänseende ej åläggas motsvarande förpliktelser. Därigenom skulle utlandsägda banker komma att bli underkastade snävare restriktioner och inskränkningar än sina svenska kolleger. Detta skulle innebära införande av en dualistisk rättsställning som enligt Föreningens mening är oförenlig med

den svenska grundprincipen om likabehandling. Därtill kommer, att införande av en regel av innebörd att alla banker underkastas en på förhand fastställd verksamhetsform, som innefattar samma relativa omfattning av varje gren av den totala rörelsen, endast kommer att få till resultat ett undertryckande av konkurrensen och framtvingad fortlevnad av historiska verksamhetsformer även sedan desamma må ha blivit irrationella och/eller oekonomiska.

5.12 Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

En viktig förutsättning är att de utländska bankerna följer den arbetsmarknads- och avtalspraxis som vi vant oss vid här i Sverige. Erfarenheter vid liknande förändringar i andra länder är tyvärr inte de bästa, vilket lett till avsevärda störningar på berörda kreditmarknader.

5.13 Svenska bankmannaförbundet

De urvalskriterier som föreslås i kap. 9 av betänkandet anser SBmf väl motiverade. Dock bör en skärpning kunna ske ifråga om moderbankens ansvar för att den planerade dotterbanken i Sverige följer den arbetsmarknads- och avtalspraxis som gäller för bankbranschen här. Redan i den föreslagna verksamhetsplanen ska en viljeförklaring lämnas, att banken fullt ut kommer att respektera de fackliga rättigheterna vid den svenska dotterbanken. SBmf fäster stor vikt vid att förutsättningarna i dessa avseenden helt klargörs för de utländska bankerna som här överväger en etablering. Erfarenheter från flera länder visar att många internationella banker har en syn på fackligt arbete som är helt främmande för svensk tradition. För att undvika konflikter mellan banken och den fackliga organisationen måste även i detta avseende konkurrenslikhet föreligga mellan svenska banker och utländska bankers dotterbanker i Sverige.

5.14 Svenska fondhandlareföreningen

Eftersom kommittén föreslår att man från svensk sida skall kräva att en utländsk bank, som söker sig hit, verkligen avser att täcka ett förhållandevis brett verksamhetsfält, framstår det som realistiskt att räkna med att även fondkommissionsrörelse i flera fall kan komma att ingå i tjänsteutbudet. Detta skall då framgå av den verksamhetsplan som utländsk bank föreslås skola tillhandahålla som underlag för myndigheternas prövning. Kommittén rekommenderar i detta sammanhang (s. 190) att bankinspektionen, vid den enligt fondkommisionslagen obligatoriska tillståndsprövningen, beaktar att nyetablering inte sker i en med hänsyn till resurser och marknadsförhållanden överdriven takt. Föreningen får härvidlag ansluta sig till det resonemang som förs på det nu refererade stället i delbetänkandet.

5.15 SHIO-Familjeföretagen

I likhet med vad näringsfrihetsombudsmannen anfört i sitt remissyttrande anser vi att alltför långtgående restriktioner uppställts. Kommittén förefaller knappast uppskatta vikten av konkurrens inom bankområdet och den stimulans av bankväsendet i Sverige, till gagn för bankernas kunder, både allmänhet och näringsliv, som en introduktion av utländska banker skulle medföra.

Betänkandet domineras i stället av en på intet sätt specificerad eller analyserad rädsla för "utländskt inflytande". Detta betraktelsesätt känns igen från diskrimineringsutredningens delbetänkande Utlänningars rättsliga ställning (Ds A 1984: 6).

Vi vill i övrigt hänvisa till det särskilda yttrande som den sakkunnige Curt G. Olsson avgivit med instämmande av direktör Rune Jansson samt direktör Lars Ölander. Det väsentliga är således att den ökade konkurrens som utländska banketableringar skulle medföra sker på lika villkor. Därför bör även utländska banker exempelvis delta i finansieringen av statsskuld och bostadsbyggande.

5.16 Sveriges Industriförbund

Industriförbundet anser det rimligt, att vissa kvalitativa bedömningar görs av de utländska moderbanker som önskar etablera dotterbolag i Sverige. Prövningen, som bör vara densamma som för nya svenska banker, bör leda till att endast seriösa och välrenommerade banker får etablera sig i Sverige. Att uppställa kriterier på vad som skall inkluderas i en sådan bedömning är svårt och kan variera från fall till fall. Bedömningen bör göras så flexibel som möjligt, för att inte diskriminera några banker och några länder på förhand.

Flera av de speciella krav som kommittén föreslår att den utländska moderbanken skall uppfylla för dotterbolagsetablering i Sverige, kan komma att innebära att banker som är viktiga för den svenska industrin inte får etablera sig på den svenska marknaden.

Industriförbundet motsätter sig att den sökande utländska banken måste "vara hemmahörande i ett land med vilket Sverige har haft ett väsentligt och långvarigt handelsutbyte" för att oktroj skall beviljas. Ett sådant krav innebär att banker från nya handelspartner kan hindras från att etablera sig i Sverige. Därmed kan svensk exportindustri förlora möjlighet till viktiga kontakter på intressanta marknader.

Likaså kan kravet på ett "sprit ägande" i den utländska moderbanken leda till att banker och länder som är intressanta för svensk exportindustri inte beviljas oktroj. Kommittén framför inga avgörande skäl till varför en bank med sprit ägande skall passa den svenska marknaden bättre än banker med en annorlunda ägandestruktur.

Industriförbundet anser även att svenskt ägande skall få förekomma i utländska dotterbanker i Sverige. Vidare bör så få specificerade krav som möjligt uppställas på dotterbankens verksamhet. Bedömningen bör, liksom vad gäller moderbanken, göras så flexibel som möjligt. Kraven bör vara desamma för utländska som för svenska banker. Banker i Sverige bör behandlas lika oavsett ägarintressenas ursprung.

Det finns inga skäl för att ställa upp krav på de utländska bankernas verksamhetsinriktning. De utländska bankerna koncentrerar troligen sina marknadsföringsaktiviteter till de tjänster och mot de kundkategorier som de bedömer som mest lönsamma. Den svenska exportindustrin med stora internationella kapitalströmmar kommer säkerligen att tillmätas stort intresse. Flera svenska företag förväntar också, som ovan redovisats, en ökad service när de utländska bankerna kan etablera sig på den svenska marknaden.

5.17 Svenska företagens riksförbund

Kommittén menar att det vid tillkomsten av nya bankbolag är väsentligt att det allmänna och de blivande bankkunderna kan utgå från att den planerade verksamheten utvecklas på ett sådant sätt att bolaget kan uppfylla de krav som måste ställas på en bank. I detta synsätt instämmer förbundet.

När det gäller beviljandet av s. k. oktroj har föreslagits att "de banker som bl. a. genom utbildning av egen personal förbereder och bygger upp personalstyrkan i den tilltänkta banken i Sverige bör ha bättre möjligheter att snabbt få etableringstillstånd än de som anskaffar större delen av sin personal från de svenska bankerna eller från andra svenska kreditinstitut".

Förbundet delar inte denna uppfattning utan menar att det tvärtom måste vara en fördel för de banker som etablerar sig i Sverige att de får tillgång till sakkunnig personal som redan verkat inom svenskt bankväsende. Regeln tycks inte ha något annat syfte än att sinka de utländska banketableringarna i Sverige samt att hålla nere lönerna för den bankpersonal som annars vore attraktiv på marknaden. Detta krav för etableringstillstånd bör därför slopas.

Förbundet finner ått de svenska bankerna inte bör skyddas från utländsk konkurrens vare sig vad gäller konkurrens om kunder eller personal. Däremot bör ett antal mer marknadsmässigt betingade åtgärder vidtagas för att få de svenska bankerna bättre rustade inför den väntade utländska konkurrensen.

5.18 Svensk industriförening

Kommitténs förslag innebär att en utlandsägd banks aktiekapital under de första verksamhetsåren bestäms så att minimigränsen sätts till SEK 25

miljoner och maximigränsen till SEK 75 miljoner. Föreningen delar uppfattningen att en minimigräns bör finnas och att SEK 25 miljoner kan vara ett lämpligt belopp. Däremot anser föreningen att en maximigräns är tveksam och att i vart fall beloppet SEK 75 miljoner är för lågt. Underkapitaliserade utländska banketableringar kan knappast vara positivt för kunderna.

Under en övergångstid efter den nya lagstiftningens införande torde personalknapphet inom vissa specialområden komma att uppstå. Denna problematik är ofrånkomlig eftersom ett av bankernas främsta konkurrensmedel är god service till sina kunder. Några speciella regler för att motverka dessa personalproblem anser dock föreningen icke vara motiverade. Eftersom bankerna är medvetna om dessa problem får det förutsättas att utökade utbildningsaktiviteter insätts på de områden som är aktuella. Vidare torde de utländska bankerna till viss del täcka sitt personalbehov genom personal från hemlandet. De synpunkter som framförts om skattelättnader för sådan utlandspersonal motsätter sig föreningen bestämt, bl. a. av rättviseskäl.

5.19 Svenska handelskammarförbundet

Kommittén föreslår att utländska banker som får etableringstillstånd skall ha skyldighet att driva en förhållandevis bred verksamhet i Sverige. Som skäl härför anför kommittén att de utländska bankerna annars skulle få alltför stora konkurrensfördelar i förhållande till de svenska bankerna som har en fullständig bankservice.

Förbundet kan ha förståelse för dessa synpunkter, särskilt som de svenska bankerna idag har begränsade möjligheter att organisera sin verksamhet i de former som de anser mest effektiva. För att bättre kunna möta den utländska konkurrensen bör de svenska bankerna ges större frihet i detta hänseende, bland annat i form av ökade möjligheter att förlägga vissa delar av sin verksamhet i dotterbolag.

När det gäller de utländska bankernas verksamhet anser förbundet att kravet på bred verksamhet inte kan drivas alltför långt. Bland annat synes det knappast praktiskt att påtvinga de utlandsägda bankerna en allmän räkningsinlåning. Den nuvarande bankdefinitionen bör anpassas härtill.

Vissa förslag från kommittén synes också motverka kravet på bred verksamhet. Bland annat föreslås en maximigräns för aktiekapitalet på 75 miljoner under de första verksamhetsåren, restriktivitet när det gäller att inrätta avdelningskontor samt förbud mot att äga aktier i finansbolag.

Förutom att dessa förslag, om de följs, kan komma att försvåra en bred verksamhet i Sverige för de utländska bankerna strider de mot likabehandlingsprincipen. Förbundet kan visserligen ha förståelse för att avsteg från denna princip i vissa fall kan behöva göras, men ifrågasätter om något av de nämnda förslagen hör till denna kategori.

Förbundet ifrågasätter också kommitténs förslag att ge förtur till etablering för utländska banker som inte avser att rekrytera svensk personal. Även om förbundet kan ha viss förståelse för det bakomliggande motivet anser det inte att nämnda omständighet är av den arten att den bör ligga till grund för prövningen av etableringstillstånd.

Slutligen har förbundet invändningar mot uttalandet av kommittén "att utländsk bank som önskar etablera sig här medverkar till att dessa bankbolag följer den arbetsmarknads- och kollektivavtalspraxis som gäller för bankbranschen". Uttalandet kan tolkas som krav på såväl att kollektivavtal tecknas som att detta avtal skall ha visst innehåll. Enligt förbundets mening är detta frågor som bör lösas vid förhandlingar och inte vid prövningen av etableringstillstånd.

6 Introduktionen av utländska banker

6.1 Bankinspektionen

Kommittén har ansett lämpligt att utländska banker som önskar bilda en dotterbank i Sverige skall ansöka under en gemensam ansökningsperiod. Därmed skulle tid finnas för prövning och urval bland ett förmodat relativt stort antal banker samtidigt. Inspektionen kan ansluta sig till tanken att försöka åstadkomma en samtidig prövning i ett inledningsskede. Denna tanke får dock inte föra för långt. Om senare inkomna ansökningar inte skulle prövas förrän åtskillig tid förflutit, skulle man riskera att vissa banker skulle göra ansökan s. a. s. reservationsvis. Inspektionen anser därför att senare inkommen ansökan skall kunna prövas och bifallas utan hinder av en sådan av huvudsakligen praktiska skäl betingad ordning som kommittén föreslagit.

Inspektionen instämmer i kommitténs uppfattning, att ett högsta antal banker inte bör fastställas i förväg. Riktpunkten bör vara, att banker, som uppfyller kvalitetskraven, bör få tillstånd i så stor utsträckning som är försvarlig med tanke på balansen på marknaden. Vidare bör eftersträvas en rimlig länderfördelning.

6.2 Kammarrätten i Stockholm

Om en ny lagstiftning på området leder till att i inledningsskedet många utländska banker ansöker om oktroj synes det vara lämpligt från bl. a. rättssäkerhetssynpunkt att ansökningarna prövas i ett sammanhang. Det torde med en sådan ordning vara lättare att göra en samlad bedömning av hur många och vilka banker som lämpligen bör få oktroj.

6.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Kommittén skisserar ett särskilt introduktionsförfarande. En sista dag för ansökan om oktroj bör fastställas, och ansökningar som inkommit prövas i samma omgång. Efter beslutstillfället då oktrojen utfärdas bör viss tid förflyta innan bankerna får börja driva verksamhet.

För det, enligt kommittén, sannolika fall att antalet sökande överskrider det antal det är försvarligt att bifalla, står ett val mellan två metoder. Den ena är att efter en första omgång, där ett antal ansökningar avslås, ingen ny prövning företas förrän en utvärdering skett. Den andra innebär att de först avslagna ansökningarna prövas på nytt följande år tillsammans med senare inkomna ansökningar.

Problemet är svårt, och fullmäktige anser att ansträngningar bör göras för att undvika att välja mellan sökande som alla väl uppfyller de krav som kan uppställas. De prövande myndigheterna bör vara beredda att sträcka sig långt för att undvika ett val mellan förstklassiga kandidater. Endast sedan ansökningarna inkommit kan det avgöras om det är möjligt att bifalla alla eller, vilket också skulle underlätta invalet, om de naturligt faller sönder i en grupp av självklart starka kandidater och andra.

Fullmäktige finner det dock icke osannolikt att ett stort antal sökande kan vara ett resultat av den ovisshet som måste råda hos de sökande bankerna om vad som kommer att hända efter det att den första omgången av banker tillåtits börja sin verksamhet i januari 1986. Man bör därför icke avstå från fortsatt oktrojprövning tills dess att utvärdering skett. Genom att på detta sätt ha en löpande prövning av inkomna ansökningar kan sannolikt en smidigare introduktion av de utländska bankerna på den svenska marknaden erhållas och en del av de problem som utredningen pekar på elimineras.

6.4 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO anser det i likhet med kommittén motiverat att en viss försiktighet iakttas vad gäller etableringstakten för utländska banker. Alla som i ett inledningsskede ansöker om oktroj och som uppfyller de kvalitativa och formella kraven kan troligen inte nästan samtidigt tillåtas etablera sig. Enligt NOs mening låter sig emellertid en sådan försiktighet vad gäller etableringstakten väl förena med en prövning enligt kriteriet vad som är förenligt med en sund utveckling av bankverksamheten.

NO instämmer i att det övergångsvis kan krävas att antalet utländska etableringar begränsas för att uppnå en gradvis omställning av bankmarknaden. Som NO redan anfört behövs inte nuvarande behovsprövning för att åstadkomma denna anpassning. Av de två modeller för introduktionen av utländska banketableringar som kommittén diskuterar vill NO förorda vad som kallas en successiv prövning.

6.5 Svenska bankföreningen

Bankföreningen biträder kommitténs bedömning att oktroyökande banker kan bli fler än som till en början kan få etableringstillstånd. Det synes också sannolikt att de uppställda etableringsvillkoren inte kommer att på ett objektivt sätt kunna motivera ett därvid nödvändigt urval.

Bankföreningen, som instämmer i kommitténs slutsats att urvalsprövningen blir mycket svår, vill i detta sammanhang peka på två särskilda förhållanden.

Den inbördes konkurrensen mellan banker i ett visst land får antas medföra att en bank inte alltid vill ge konkurrenten fördelen av etablering i Sverige. Konkurrensen kan alltså leda till ansökningar från flera banker i ett land, banker som beträffande alla av kommittén uppställda kriterier är lika goda. Varje av den svenska regeringen gjort urval mellan dem kommer av "förlorarna" att uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den inbördes konkurrensen mellan det landets banker. Hänsyn till sådana förhållanden kan leda till att vissa länders banker inte alls bereds inträde medan från andra länder flera banker får etableringstillstånd.

Kommittén anför (sid. 219) att urvalsproblemet får lösas bl. a. därigenom att de olika bankernas fördelar vägs mot varandra. Detta uttalande kan ställas samman med det ovan (se avsnitt 3.1 sista stycket) kritiserade kommittéuttalandet om regeringens möjlighet att när som helst ändra inbördes fördelen av nyttighetskriteriet. Det är enligt bankföreningen då viktigt att nya bankers fördelar för det svenska samhället på förhand kan beskrivas så att de inte förväxlas med löften av ekonomisk-politisk art, anpassade till den tillståndsprövande regeringens aktuella behov eller önskemål. Den nödvändiga sekretessen utåt för varje sökande banks verksamhetsplan kan vid denna avvägning av fördelar innebära frestelser. Bankföreningen rekommenderar att det antydda problemet ägnas särskild uppmärksamhet genom att i lagmotiven det klargörs vilka slags fördelar som får tillmätas betydelse.

6.6 Foreign Bankers Association in Sweden

Enligt Föreningens mening skulle införandet av en kvantitativ begränsning vara olycklig, och dess tillämpning i praktiken – med ledning av flera av de kriterier som föreslås av Kommittén – kan komma att placera regeringen i en känslig och svår ställning utan att därigenom några samhällseliga fördelar uppnås. Kommittén förväntar sig ej att någon sökande kommer att icke kunna uppfylla de kvalitativa krav som anges på sid. 180–1 (se sid. 219). Den historiska anknytningen mellan en sökande och Sverige, och de nuvarande ekonomiska relationerna mellan Sverige och sökandens ursprungsland, kommer naturligen att tillmätas vikt i avseende å varje sökande; Föreningen har likväl uppfattningen att det är av lika stor betydelse att se till framtiden som till gången tid vid tillståndsgivningen.

Kommittén har på sid. 217–21 gjort vissa uttalanden om tidpunkter och andra aspekter på det förfarande som skall tillämpas vid behandlingen av de initiala ansökningarna. Föreningen vill föreslå att ingen yttersta tidsgräns fastställs för ingivande av ansökningar utom i den bemärkelsen att alla ansökningar som må ingivas före viss dag (såsom 1 november 1985) kommer att bli föremål för slutgiltigt beslut före ett angivet datum (såsom 1 januari 1986). Föreningen utgår från att alla oktrojer meddelade i anledning av sålunda gjorda ansökningar får verkan från ett och samma datum och att därför ingen bank kommer att beredas konkurrensmässiga fördelar framför någon annan. Därest den först angivna dagen får ultimativ karaktär på sätt att därefter en odefinierad period skulle inträda under vilken inga ytterligare utlandsägda banker tillåts etablera sig (sid. 220) föreligger en överväldigande risk för att ett antal ofullständigt utformade ansökningar ingives i enda syfte att undvika uteslutning. Detta kommer endast att förorsaka åtskilligt administrativt merarbete för myndigheterna i ändamål att åvägbringa klagöranden och kompletteringar. Av än större betydelse är att införande av ett slutdatum av angivet slag kan öka sannolikheten för att vissa banker, vilka i grund och botten skulle föredraga att avvakta marknadens reaktion och utveckling, ändå inleder verksamhet, vilket skulle leda till att ett större antal banker startar sin verksamhet samtidigt. Därmed skulle risken för ej önskvärda effekter på den svenska bankmarknaden öka. Följaktligen bör utländska banker tillåtas ingiva ansökningar när som helst och därvid vara förvissade om att de prövas inom en skälig tidrymd.

6.7 Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

En förutsättning för att etableringar skall kunna ske utan störningar på den svenska kreditmarknaden är att endast ett mindre antal banker tillåts i ett inledningsskede.

6.8 Svenska bankmannaförbundet

Genom etablering av ett antal nya banker kan negativa konsekvenser och svårigheter uppstå på den svenska kreditmarknaden. Förbundet har i andra sammanhang pekat på den oreglerade kreditmarknadens stora tillväxt, tillkomsten av finansbolag och fondkommissionärer med större frihet och mindre reglering än bankerna och de därmed förenade riskerna för överetablering. Svensk kreditmarknad är redan välutbyggd och obalanser kan uppstå om alltför många stora internationella banker får etableras. En förutsättning för utländska bankers etablering här måste därför innebära en försiktig introduktion där ett mindre antal banker till en början tillåts öppna kontor. Förbundet förordar att i en första omgång inte mer än 5 à 10 utländska banker ges tillstånd. Det definitiva antalet kan fastställas först sedan ansökningarna prövats och tillståndsmyndigheterna konstaterat om

uppställda krav fylls. Efter förslagsvis 3 år måste en utvärdering göras vilka effekter etableringen av utländska banker medfört. Först härefter kan eventuellt ytterligare ansökningar beviljas.

6.9 Sveriges Industriförbund

Det introduktionsförfarande som kommittén föreslår med en *sista* ansökningsdag uppmuntrar, enligt Industriförbundet, bankerna till att ansöka om etablering "för säkerhets skull". Härigenom motverkar bestämmelsen sitt eget syfte. En successiv etablering av utländska banker i Sverige, där den utländska banken inkommer med en ansökan först när den ordentligt penetrerat sina möjligheter på den svenska marknaden, ger istället en mer naturlig förändring och utveckling av den svenska bankmarknaden.

Etablering genom en *första* ansökningsdag besparar också regering och myndigheter svåra urvalsproblem som följer av att flera utländska banker klarar oktrojprövningen samtidigt som bara ett mindre antal skulle tillåtas etablera sig på marknaden. Konkurrensförhållandena regleras bäst genom den utländska banken själv och de presumtiva kunderna. Om marknads-mekanismerna får reglera antalet banker på den svenska marknaden, skadas dessutom inte Sveriges internationella relationer på samma sätt som om statsmakterna genom ett introduktionsförfarande tvingas säga nej till en bank från ett visst land.

Successiv etablering utan en *sista* ansökningsdag leder till en långsam utbyggnad av bankkapaciteten i landet som reglerar sig själv genom marknadsmekanismerna. Därigenom behöver inte konkurrensen om lokaler och personella resurser bli så hård som kommittén förutspår och som kanske blir fallet om alla utländska banker skall etablera sig inom en begränsad tidsrymd.

7 Övriga frågor

7.1 Bankinspektionen

De utländska institutens ersättning till bankinspektionen för tillsyn kommer enligt inspektionens uppfattning att under ett inledande skede få grundas på en särskild beräkning på basis av tidsåtgången för tillsyns-insatserna. Senare får övervägas i vad mån övergång kan ske till generella normer. Det kan inte uteslutas att beträffande de utländska bankerna omslutningen i balansräkningen kommer att utgöra ett alltför bristfälligt mått på rörelsevolym och tillsynsinsatser även fortsättningsvis. Mycket av vad dessa banker kommer att ägna sig åt kan förväntas vara av det slaget att det inte kommer till uttryck i balansräkningen.

7.2 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige har inte något att erinra mot de föreslagna reglerna för styrelsens sammansättning, som innebär att högst en tredjedel av styrelsen får utgöras av andra än svenska medborgare bosatta i Sverige och att ordförande skall vara bosatt i Sverige.

8 Den lagtekniska utformningen

8.1 1 § fjärde stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Enligt första punkten i detta stycke får utländsk bank bilda ett bankaktiebolag i Sverige. Detta led i den föreslagna punkten hör emellertid inte hemma i avsnittet Inledande bestämmelser utan i det därpå följande avsnittet Om bankaktiebolags bildande. Härtill må för övrigt anmärkas att rädslan för nakna substantiv synes ha framkallat det möjligen inte avsedda intrycket att utländsk bank får bilda endast ett bankaktiebolag.

I förevarande stycke liksom på åtskilliga andra ställen i lagförslaget används uttrycket utländsk bank. Den realitet som detta uttryck avspeglar torde inte vara en enstaka juridisk person utan ett konglomerat av företag, vilka enligt svensk men inte gängse associationsrättslig terminologi står i koncernförhållande till varandra. Kommittén synes ha tagit för givet att det bolag, som ansöker om oktroy och önskar förvärva ett svenskt dotterbolag, skall vara moderbolaget i den nämnda koncernen. Så torde inte alltid komma att bli fallet. Uttrycket utländsk bank synes därför alltför oprecist för att användas i lagtexten. Över huvud taget synes större enhetlighet i de använda beteckningarna böra eftersträvas. För närvarande förekommer – utöver utländsk bank – ett flertal odefinierade begrepp såsom utländskt bankföretag, utländsk bankinrättning, utländskt bankinstitut, bankbolag bildat av utländsk bank och bankaktiebolag bildat av utländsk bank.

I specialmotiveringen till förevarande stycke har kommittén övertygande klargjort att bestämmelsen i sin gällande lydelse inte tillräckligt snävt drar de av lagstiftaren åsyftade gränserna för den verksamhet en utländsk bank får driva från ett representationskontor samt att det är olämpligt att en inadekvat bestämmelse är straffsanktionerad. Kommittén har med hänsyn till att någon bank ännu inte överträtt de tilltänkta gränserna för verksamheten likväl inte velat ändra lagtexten. Kommitténs motiv för att underlåta att beriktiga lagen är enligt hovrättens mening inte bärande. Det kan också erinras om att banklagsutredningen (SOU 1984: 26 s. 190 y n) ansett sig förhindrad att vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder på grund av kreditmarknadskommitténs direktiv.

Kammarrätten i Stockholm: I specialmotiveringen till 1 § fjärde stycket lagen om bankrörelse anför (s. 240) kommittén att den har funnit lämpligt att komplettera den nuvarande bestämmelsen så att den fullständigt anger ett utländskt bankföretags möjligheter att driva verksamhet i Sverige. Huvudregeln bör enligt betänkandet vara att det bankaktiebolag som bildas i Sverige utgör ett av en, två eller flera utländska banker helägt dotterbolag. Under vissa förutsättningar bör även en konsortiebank få bildas av två eller flera utländska banker av vilka en bör ha det dominerande inflytandet. Den sistnämnda regeln framgår inte på något sätt av lagtexten, som därför bör kompletteras.

Den nuvarande bestämmelsen i 1 § fjärde stycket bibehålls oförändrad. Som kammarrätten har påpekat i sitt yttrande över banklagsutredningens förslag behandlas där fråga om tillstånd för utländska bankföretag att driva annan verksamhet än bankrörelse. Domstolen finner det i och för sig lämpligt att i bankrörelselagen regleras all verksamhet som utländsk bank får bedriva här i riket. Kommittén framhåller (s. 241) att avsikten med bestämmelsen, när den infördes 1973, inte torde ha varit att tillåta annan verksamhet än i huvudsak representations- och förmedlingsverksamhet. Lagtexten innehåller inte någon sådan precisering. Kommittén säger sig inte finna anledning att göra en dylik precisering, eftersom samtliga de 24 representationskontor som i dag är inrättade driver sådan verksamhet som avses i de förarbeten som ligger till grund för lagtexten. Mot bakgrund av vad som har sagts tidigare om innehållet i lagtexten förordar kammarrätten att, om lagrummet ändå ändras, bestämmelsen utformas så att den svarar mot vad som har åsyftats.

8.2 4 § 1 mom. andra stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Genom den föreslagna undantagsbestämmelsen i andra stycket får ett bankaktiebolag stiftas av utländsk bank. Det kan sättas i fråga om undantaget är så utformat att det med hänsyn till att huvudregeln talar om stiftarna i pluralis klargör att endast en stiftare krävs i detta fall. Kommittén synes heller inte ha beaktat att vissa bestämmelser i senare delar av bankrörelselagen uppenbarligen utgår från att stiftaren är flera svenska medborgare.

8.3 6 § tredje stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Den föreslagna bestämmelsen, som för övrigt bör anges gälla bankaktiebolag och inte bankbolag, kan inte läsas på annat sätt än att firman för ett utlandsägt bankaktiebolag måste innehålla två separata ord, nämligen bank och aktiebolag. Av specialmotiveringen framgår emellertid att tanken varit att firman skall innehålla ordet bankaktiebolag, för så vitt inte redan den utländska firman upptar ordet bank, i

vilket fall ordet bank inte behöver upprepas. Denna tanke bör komma till klarare uttryck i bestämmelsen. I detta sammanhang må framhållas att motivet för bestämmelsen, nämligen att firman tydligt skall ange att det är fråga om svenskt aktiebolag ter sig något egenartat, då det i svensk banklagstiftning – till skillnad från vad som gäller för aktiebolagens och försäkringsaktiebolagens firmor – ansetts obehövt att firman utöver ordet bank också innehåller ordet aktiebolag. Att en här verksam banks firma innehåller ordet aktiebolag skulle alltså bli kännetecknande för att banken är utlandsägd men inte för att den är svensk. Med hänsyn härtill kan sättas i fråga om den nybildade bankens firma mera förutsättningslöst kan fastställas i oktrojärendet (jfr för övrigt 27 § firmalagen). Behålls kravet på att ordet aktiebolag skall ingå i firman, bjuder konsekvensen att utlandsägt bankaktiebolag i lagtexten inte ibland kallas bankbolag.

Kammarrätten i Stockholm: I specialmotiveringen trycker (s 243) kommittén särskilt på att, om bankbolaget är ett helägt dotterbolag till en utländsk bank dotterbolagets firma regelmässigt bör innehålla den utländska moderbankens firma. Detta bör i så fall komma till uttryck i lagtexten. Fråga kan ställas varför inte ursprunget också i övriga fall skall framgå av firman.

8.4 10 § 1 mom. tredje stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Om ett bankaktiebolag bildas av utländsk bank, behöver enligt den föreslagna bestämmelsen teckningslistan inte läggas fram för offentlig teckning. Detta är den enda punkt på vilken kommittén funnit anledning att ändra den omfattande reglering av bolagsbildningen som återfinns i bankrörelselagen. Kommittén har härutöver nöjt sig med att hänvisa till den av banklagsutredningen förordade möjligheten till s. k. simultanbildning av bankaktiebolag. Kommitténs inställning är svårförståelig redan mot bakgrund av att bildandet och ägandet av ett bankaktiebolag, som i princip berör en enda utländsk bank, kommer att – i än högre grad än i de fall som enligt banklagsutredningen lämpar sig simultanbildning – göra åtskilliga bestämmelser utöver den av kommittén utpekade till rena formaliteter. Härtill kommer emellertid att bestämmelserna om teckning står i direkt strid med kommitténs intentioner att ägarförhållanden måste vara helt klara, innan ansökan om oktroj görs. Hovrätten kan som exempel peka på regeln i 9 § bankrörelselagen att stiftarna skall upprätta teckningslistan, sedan oktroj beviljats.

8.5 18 § andra stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Enligt andra meningens i förevarande stycke får aktier i bankaktiebolag, som bildats av utländsk bank, förvärvas endast av utländsk bank och efter regeringens tillstånd. Bestämmelsen

innebär, såsom kommittén påpekar i specialmotiveringen, att en utländsk bank, som önskar avyttra sina aktier i ett svenskt bankaktiebolag till en annan utländsk bank, inte kan göra detta utan regeringens tillstånd. Hovrätten vill emellertid fästa uppmärksamheten på att bestämmelsen inte medger någon absolut kontroll över det utländska inflytandet över bankväsendet i Sverige. Den hindrar sålunda inte att den bank, som äger det här verksamma dotterbolaget, helt eller delvis köps upp av den bank som önskar etablera sig på den svenska marknaden. På motsvarande sätt kan bestämmelsen kringgås genom att svenska intressenter förvärvar aktier i den utländska moderbanken.

I detta sammanhang anser sig hovrätten något böra beröra de möjliga konsekvenserna av att ett tillstånd att förvärva aktier inte är tidsbegränsat. Detta innebär nämligen i förening med det förhållandet att ett meddelat tillstånd självfallet inte behöver utnyttjas att det under obestämd tid kan vara oviss om en beviljad etablering verkligen kommer till stånd. Även om det förefaller osannolikt att en utländsk bank, som gjort sig besvär att söka oktroj och förvärvstillstånd och bedömts så seriös att erforderliga tillstånd beviljats, inte också omgående skulle vilja fullfölja etableringen, förtjänar uppmärksammas att en utländsk bank genom att dröja med etableringen skulle kunna under avsevärd tid – med hänsyn till innehållet i 119 § minst ett år – försvåra för andra, minst lika kvalificerade intressenter att vinna tillträde till den svenska marknaden.

8.6 22 § andra stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Det föreslagna tillägget till förevarande stycke synes avsett att möjliggöra för registreringsmyndigheten att kontrollera att de i 72 § 2 st. jämfört med 76 § 1 st. förordade kraven på styrelseledamöters och styrelsesuppleanters medborgarskap och bosättning är uppfyllda. Från denna synpunkt är bestämmelsen om vad en registreringsansökan skall innehålla oprecis och inadekvat. Det bör sålunda för undvikande av missförstånd anges hur den tillagda uppgiftsskyldigheten förhåller sig till vad nu föreskrivs i samma stycke. Man får annars lätt det intrycket att skyldigheten att avge förklaring att samtliga styrelseledamöter och styrelsesuppleanter är svenska medborgare för de utlandsägda bolagens vidkommande ersätts med en skyldighet att ange fördelningen av antalet svenska och utländska medborgare i styrelsen, med vilka i detta sammanhang synes böra förstås såväl styrelseledamöter som suppleanter. En sådan fördelningsuppgift ger uppenbarligen ingen möjlighet att kontrollera om kravet på inhemsk representation inom vardera av de nämnda kategorierna iakttagits, om bosättningskraven är uppfyllda eller om styrelsens ordförande är svensk medborgare. Sistnämnda brist sammanhänger också med det förhållandet att bankrörelselagen inte synes innehålla någon föreskrift att uppgift om vem som är styrelsens ordförande skall anmälas

för registrering. En annan sak är att det i 77 § bankrörelselagen efter betänkandets avgivande i ett väsensskilt kontrollsyfte intagits en anmälningsskyldighet beträffande val av styrelseordförande.

8.7 35 § första stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Hovrätten ifrågasätter om inte ytterligare förenklingar än den här föreslagna skulle kunna göras i reglerna för ökning av aktiekapital i utlandsägda bankaktiebolag.

8.8 55 § BL

Hovrätten för Västra Sverige: Avsikten med den föreslagna bestämmelsen synes vara att för utlandsägda bankaktiebolag införa ett förbud att förvärva sådana aktier, som avses i första stycket punkten 5, vilket förbud dock skall vara dispensabelt med avseende på aktier i bolag som skall tillgodose för bankväsendet gemensamma ändamål. För denna saks skall torde emellertid inte finnas anledning att på sätt föreslagits utforma bestämmelsen såsom en till regeringen riktad handlingsregel. Skall bestämmelsen ha denna inriktning bör det använda uttrycket vara "får inte ges" i stället för "får inte". Bestämmelsen är vidare i mer än ett hänseende otillräckligt preciserad. Det använda uttrycket "aktier i bolag" klargör sålunda inte om undantaget också skall gälla aktier i utländskt företag. Begränsningen till "aktier" synes också innebära, vilket måhända inte varit meningen, att ett absolut förbud skulle föreligga mot att förvärva garantifondbevis eller förlagsbevis.

Hovrätten vill påpeka att ett förvärv som sker i strid med den föreslagna bestämmelsen inte synes kunna beivras. Så t. ex. inträder inte sådan ogiltighetspåföljd som utgör den civilrättsliga sanktionen för de i 18 § bankrörelselagen uppställda förvärvsförbuden.

Kammarrätten i Stockholm: I den nuvarande bankrörelselagen anges i 162 § att bankinspektionen är tillsynsmyndighet. I övrigt används genomgående begreppet tillsynsmyndigheten. Kommittén har valt att använda bankinspektionen i de nya och ändrade delarna av lagtexten. Detta medför en omotiverad oenhetlighet inte bara i lagen som sådan utan även i enskilda paragrafer, se t. ex. 55 och 68 §§ i kommittéförslaget. Endera metoden bör användas. Praktiska skäl talar för att "bankinspektionen" genomgående förs in i lagtexten. I så fall bör 162 § upphävas.

8.9 68 § andra stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Det torde inte finnas anledning att uttryckligen nämna bankinspektionen vid namn när i lagrummet för närvarande talas om tillsynsmyndigheten. Det föreslagna styckets utformning synes inte heller helt lycklig.

8.10 72 § andra stycket BL

Hovrätten för Västra Sverige: Den i förslaget upptagna dispensmöjligheten har utformats så att undantag får medges "för särskilt fall". Formuleringen ger närmast det intrycket att viss person kan tillåtas vara styrelseledamot trots att den i lagen föreskrivna kvoten därmed skulle överskridas. Specialmotiveringen däremot ger vid handen att kommittén avsett att ett bankaktiebolag tydligen för all framtid skall tillåtas ha en större kvot än lagen medger. Anledning föreligger knappast att på detta sätt åstadkomma bestående skillnader mellan olika utlandsägda banker.

8.11 74 § BL

Hovrätten för Västra Sverige: I den föreslagna lydelsen uppställs ett bosättningskrav för "den verkställande direktören". Om användningen av den bestämda formen avses skola utesluta ett utlandsägt bankaktiebolag från den i lagrummet angivna möjligheten att utse flera verkställande direktörer, bör skälen härtill framläggas. Det i förslaget använda ordet "alltid" torde inte fylla någon uppgift och kan utgå.

8.12 190 § BL

Hovrätten för Västra Sverige: Hovrätten vill påpeka att det är oklart om det föreslagna förbudet för utlandsägd bank att förvärva annan banks rörelse skall omfatta även föreningsbanks rörelse.

I likhet med vad som anmärkts i anslutning till 55 § 2 st. vill hovrätten erinra om att inte heller det här föreslagna förvärvsförbudet är sanktionerat.

8.13 7 a § lagen om ändring i lagen om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Hovrätten för Västra Sverige: Med hänsyn till att hovrätten inte kan överblicka konsekvenserna och behovet av att göra det nuvarande förvärvsförbudet indispensabelt, kan hovrätten inte utan vidare godta den föreslagna ändringen. Härutöver må anmärkas att hovrätten saknar en förklaring till varför i förslaget använts ordet andel i stället för ordet aktier.

Kammarrätten i Stockholm: Kommitténs förslag i denna del är otillräckligt för att nå den avsedda effekten. Den aktuella lagen är nämligen, när det gäller aktieförvärv, utformad så (se 7 § första stycket 1) att förvärvstillstånd fordras enbart om förvärvarens andel av aktiekapitalet eller rösttalet för samtliga aktier i bolaget kommer att överskrida något av gränsvärdena tio, tjugو, fyrtio eller femtio procent. I övriga fall behöver förvärvaren inte söka tillstånd och berörs i så fall inte heller av den föreslagna 7 a §.

Kommittén har vidare anført (s. 181) att utländsk bank som direkt eller indirekt genom sidobolag innehar aktier i svenska näringslivsföretag eller äger del i svenskt kreditinstitut bör, för att få tillstånd att driva bankverksamhet i Sverige, avveckla detta engagemang. Om en sådan ordning skall gälla, bör den regleras i lag. Förslaget innehåller emellertid ingenting i det hänseendet.

Lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs att 1 §, 4 § 1 mom., 6 §, 10 § 1 mom. samt 18, 22, 35, 72, 74, 189 och 190 §§ lagen (1955: 183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Bankrörelse må, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, som därtill erhållit regeringens tillstånd (oktroj).

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning som av bank allmänneligen begagnas.

Angående sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret är särskilt stadgat.

Utländskt bankföretag må efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe här i riket driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

Utländskt bankföretag får i Sverige

1. bilda bankaktiebolag som driver bankrörelse i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt

2. efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

4 §²

1 mom. De som vilja stifta bankaktiebolag skola upprätta bolagsordning samt därå söka regeringens stadfästelse.

1 mom. Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stiftarna skola vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Stiftarna skall vara myndiga här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio. Utan hinder härav får dock ett bankaktiebolag stiftas av ett eller flera utländska bankföretag.

Den som är i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Regeringen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med

¹ Senaste lydelse 1975: 227.

² Senaste lydelse 1975: 227.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår.

6 §³

Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket. För registrering av bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Utan hinder av andra stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företags firma. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet bank får ej intagas i bifirma.

10 §

I mom. Teckning av aktier skall ske å teckningslistan i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av notarius publicus eller landsfiskal eller av stiftarna. Vid teckningslistan skola vara fogade på enahanda sätt styrkta avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.

Innan teckningslistan framlägges i huvudskrift eller avskrift, skall teckning av stiftarna hava ägt rum med angivande av dagen därför.
Om ett bankaktiebolag bildas av utländskt bankföretag behöver teckningslistan inte läggas fram.

18 §⁴

Aktier i bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärvas endast av svenska medborgare, av svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsobjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., ävensom av andra svenska samfälligheter och stiftelser samt till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931). Har aktieförvärv skett annorledes än genom teckning eller överlåtelse, skall vad nyss stadgats icke i något fall medföra hinder för aktieägaren att med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier, vilken enligt

³ Senaste lydelse 1974: 166.

⁴ Senaste lydelse 1982: 624.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

denna lag eller den vid förvärvet gällande bolagsordningen är förenad med de förvärvade aktierna, bekomma ytterligare aktier.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärvas endast av utländskt bankföretag som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Förvärv av aktie, som skett i strid med *inhållet* i första stycket, är ogiltigt.

Förvärv av aktie, som skett i strid med första *eller andra* stycket, är ogiltigt.

22 §

Ansökan om bankaktiebolagets registrering skall göras av styrelsen senast ett år från det oktroj beviljats.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om fullständiga namnet *ävensom* hemvist, så ock förklaring att dessa personer *äro svenska medborgare och ej äro* omyndiga.

Ansökningen skall beträffande styrelseledamot och styrelsesuppleant innehålla uppgift om *fullständigt namn*, hemvist *och medborgarskap samt* förklaring att dessa personer *inte är* omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen allenast på grund av denna lag. Skall firman tecknas av annan person än som avses i andra stycket, gäller vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Bolagets postadress skall angivas.

Vid ansökningen skola fogas:

1. de listor, å vilka aktieteckningen ägt rum, jämte avskrift av desamma;
2. avskrift av protokollet vid konstituerande stämman;
3. två avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen;
4. avskrift av den i 15 § 1 mom. omförmälda handlingen rörande tilldelningen av aktier;
5. en av samtliga styrelseledamöter undertecknad handling, innehållande uppgift dels om det tecknade belopp, för vilket tilldelning av aktier ägt rum, samt om det belopp, för vilket aktier må hava förklarats förverkade enligt 28 §, dels angående det belopp, som inbetalts å aktiekapitalet, och, där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier, som till fullo betalats, dels ock om det sätt varpå inbetalningen skett.

Har ej å ansökningen varje styrelseledamot och styrelsesuppleant eller annan, som är bemyndigad att teckna bolagets firma, egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §⁵

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skollu teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter.

Sedan bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning skall teckningslista och kungörelse om beslutet upprättas samt undertecknas av samtliga styrelseledamöter. *Någon kungörelse behövs dock inte när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.*

I såväl teckningslistan som kungörelsen skall upptagas bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning ävensom erinran om den i 18 § stadgade inskränkningen i rätten att förvärva aktier. Har i ökningsbeslutet bestämmelse ej meddelats om tiden för betalning av nya aktier, skall sådan bestämmelse upptagas i teckningslistan och kungörelsen.

Sedan ökningsbeslutet registrerats, skall styrelsen låta införa kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som styrelsen bestämmer. Det åligger ock styrelsen att ofördröjligen i rekommenderat brev om bolagsstämmans beslut underrätta varje aktieägare, om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas.

72 §⁶

Styrelseledamöterna skola vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket få vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken. Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som får vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

⁵ Senaste lydelse 1977: 693.

⁶ Senaste lydelse 1970: 666.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

74 §⁷

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens insecende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör.

Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör att under styrelsens insecende leda verksamheten, däri inbegripet att i den utsträckning styrelsen bestämmer avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning. Där förhållandena så påkalla, må bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna flera verkställande direktörer utses. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. *I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.*

Styrelsen må jämväl uppdraga åt annan än verkställande direktör att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att eljest ankomma på styrelsens egen prövning.

Angående den befogenhet i olika avseenden, som skall tillkomma verkställande direktör eller person som avses i andra stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Hava flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange huru ledningen av bankens verksamhet skall mellan dem fördelas. Styrelsen skall, så snart kan ske, till tillsynsmyndigheten insända avskrift av instruktionen ävensom, där ändringar vidtagas i densamma, meddela myndigheten därom.

Uppdrag som sägs i denna paragraf må när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag äger styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen må icke åt enskild styrelseledamot eller annan uppdraga att avgöra ärende, som avser:

1. inrättande eller indragning av avdelningskontor eller övertagande av annan bankrörelse;
2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov;
3. beviljande av kredit till befattningshavare, som avses i 61 § första stycket, eller annan befattningshavare, som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande ärenden, till den som är gift med sådan befattningshavare, till person som avses i 61 § andra stycket eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslut-

⁷ Senaste lydelse 1979: 1050.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;

4. förvärv av aktie, emissionsbevis, förlagsbevis som avses i 55 § första stycket 5 samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening i andra fall än då fråga är om sådant värdepapper, som är för bankbolagets fordran utmätt eller pantsatt, eller förvärvet sker med stöd av 55 § andra eller tredje stycket och styrelsebeslut angående förvärvet ej kan utan olägenhet avvaktas;

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallas av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde;

6. utgivande av obligationer med längre löptid än ett år.

I denna paragraf meddelade bestämmelser angående kredit och obligationer skola gälla även i fråga om garantiförpliktelse, som bankbolag ikläder sig.

189 §⁸

Bildas bankaktiebolag eller ökas bankbolags aktiekapital för övertagande av annan bankrörelse, må andel i vad bolaget sålunda skall övertaga utgöra vederlag för aktie i bolaget samt teckning ske med villkor, att sådant tillskott skall få göras; och skall i övrigt i ty fall gälla denna lags bestämmelser om bankbolags bildande och aktiekapitalets ökning med följande tillägg och undantag:

1. Vid bankbolags bildande skall teckningslista och vid aktiekapitalets ökning bolagsstämans beslut om ökningen innehålla jämväl alla de om bankrörelsens övertagande träffade bestämmelserna. Vad som stadgas i 9 och 33 §§ föranleder ej därtill att värdet av det, som för aktie skall tillskjutas i annat än penningar, skall i teckningslista eller i bolagsstämmas beslut om ökning av aktiekapitalet uppskattas till visst penningbelopp.

2. Där vid bankbolags bildande ej samtliga tecknare enligt bestämmelse i teckningslistan äro berättigade att för aktie tillskjuta annat än penningar, äger å konstituerande stämman tecknare, vilken berättigats att göra tillskott i annat än penningar, ej delta i omröstning enligt 15 §; ej heller må sådan tecknare eller av honom tecknade eller eljest förvärvade aktier vid omröstningen tagas i beräkning.

3. Vad som stadgas i 36 § äger ej tillämpning.

4. Tillgång, som bankbolag på sätt ovan sägs övertagit, skall vid dess införande i bolagets böcker upptagas till skäligt värde.

5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handel för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handen, som i 55 eller 56 § omförmäles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom, som bankbolaget på detta sätt förvärvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

Första stycket gäller inte för ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

⁸ Senaste lydelse 1968: 601.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*190 §⁹

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill.

Ej må bankaktiebolag övertaga annat bankbolags eller sparbanks rörelse, med mindre regeringen, där övertagandet icke finnes vara till skada för det allmänna, lämnar tillstånd därtill. *Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får inte överta en svenskägd banks rörelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

⁹ Senaste lydelse 1975: 227.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.**

Härigenom föreskrivs att i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. skall införas en ny paragraf, 7 a §, av angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 a §

Ett utländskt bankföretag som äger aktier i ett bankaktiebolag här i landet får inte förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet.

Utan hinder av första stycket får ett utländskt bankföretag som driver handel med värdepapper som ett led i denna rörelse förvärva aktier i svenska aktiebolag.

Förvärv i strid mot bestämmelserna i denna paragraf är ogiltigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1985-03-19

Närvarande: f. d. regeringsrådet Paulsson, regeringsrådet Mueller, justitierådet Jermsten

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 1985 har regeringen på hemställan av chefen för finansdepartementet, statsrådet Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ulf Lindgren.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Lagen om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

1 §

I fjärde stycket av paragrafen föreslås en föreskrift av innehåll att ett utländskt bankföretag i Sverige får bilda bankaktiebolag, som driver bankrörelse i enlighet med bestämmelserna i lagen.

De regler som i dag hindrar den avsedda etableringen från utländska bankföretags sida återfinns främst i 4 och 18 §§ av lagen. Däremot innehåller 1 § inte någon bestämmelse som innebär förbud i detta hänseende. Även om det från informationssynpunkt kunde vara av intresse att redan i lagens inledningsparagraf ange under vilka förutsättningar utländska bankföretag får driva bankrörelse i Sverige saknar den föreslagna ändringen i 1 § naturligt samband med föreskrifterna i övrigt i paragrafen. För det ändamål som avses med de remitterade lagförslagen synes inte heller behövas andra föreskrifter än de som innefattas i förslagen i övrigt. Enligt lagrådets mening bör ändringen i 1 § utgå.

4 §

I syfte att det aktuella momentet i paragrafen skall bli lättare att läsa och därjämte erhålla en från lagteknisk synpunkt mera tillfredsställande formulering föreslår lagrådet att momentet får följande lydelse:

I mom. Bankaktiebolag bildas av stiftare, som skall vara minst tio till antalet. Stiftarna skall vara här i riket bosatta svenska medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd kan ej vara stiftare.

Utan hinder av första stycket får bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroy skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen — — —

Finnes — — —"

Lagen om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Förslaget innebär att 1982 års lag kompletteras med nya bestämmelser för sådana utländska bankföretag som äger aktier i ett här i riket bildat bankaktiebolag. Huvudregeln i de nya bestämmelserna är att det utländska bankföretaget inte får förvärva aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet. Bestämmelserna har enligt förslaget förts samman i en ny 7 a §.

I nu föreslagna utformning hör den nya paragrafen i systematiskt hänseende mindre väl samman med de bestämmelser som nu ingår i 7—11 §§ under den gemensamma rubriken "förvärvstillstånd". Enligt lagrådets mening skulle de nya bestämmelserna därför få en mera lämplig placering om de får ingå i en ny 14 a §. Godtas detta förslag bör dock i förtydligande syfte 7 § kompletteras med ett nytt sista stycke med förslagsvis följande lydelse: "Om vissa utländska bankföretags förvärv finns särskilda bestämmelser i 14 a §."

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-03-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Thunborg, Wickbom

Fördragande: statsrådet Feldt

Proposition med förslag om utländska banketableringar i Sverige

1 Anmälan av lagrådets yttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag godtar vad lagrådet har anfört i fråga om de remitterade lagförslagen och föreslår att förslagen ändras i enlighet härmed. Vidare förordar jag att några ytterligare ändringar av redaktionell art görs i förslagen.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde 1985-03-14.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	
1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse	3
2. lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag	9
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 1985 ...	10
1 Inledning	10
2 Allmän motivering	11
2.1 Allmänna utgångspunkter	11
2.2 Utländsk banketablering i Sverige	15
2.3 Etableringsformen	16
2.4 Oktrojprövningen	18
2.4.1 Behovsprövningen	18
2.4.2 Vissa etableringsvillkor	19
2.5 Styrelse och verkställande direktör	24
2.6 Verksamhetsplan	25
2.7 Introduktionen av utländska banker	26
2.8 Representationskontorens ställning	27
2.9 Ikraftträdande	28
3 Upprättade lagförslag	28
4 Specialmotivering	28
4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse .	28
4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.	36
5 Hemställan	37
6 Beslut	37
<i>Bilaga 1</i> Sammanfattning av kreditmarknadskommitténs betänkande (Ds Fi 1984:20) Utländska banketableringar i Sverige	38
<i>Bilaga 2</i> Kreditmarknadskommitténs lagförslag	44
<i>Bilaga 3</i> Sammanställning av remissyttranden	52
<i>Bilaga 4</i> De remitterade lagförslagen	108
Utdrag ur lagrådets protokoll den 19 mars 1985	116
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 mars 1985 ...	118

